EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHINGU AASTARAAMAT 2017

EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHINGU

AASTARAAMAT 2017

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 2017

29

Tallinn 2018

Toimetuskolleegium: Triin Soone, Katre Riisalu, Reet Olevsoo

Keeletoimetaja Aili Norberg

Resümeed tõlkinud Siivi Frey

Kaane kujundanud Katri Kiik

ISSN 1406-0876

©Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing

Tõnismägi 2, 10122 Tallinn

tel 630 7427, e-posti aadress: ela@nlib.ee

Trükk: Bookmill Trükikoda, Tartu

SISUKORD

Saateks * Preface

Laste ja noorte kultuuriaastast 5

Vaadates aastate taha

Anneli Kengsepp, Rita Raudsepp
Lasteteeninduse toimkonna toimetamised 9

Tiiu Valm, Krista Talvi
Raamatukogude metoodiline töö: aastad ja inimesed 12

ERÜ tunnustab

Krista Talvi ERÜ teenetepreemia 2017
Sillamäe Raamatukogu direktor Elviira Sidorova 33

Anneli Kengsepp ERÜ aastapreemia 2017
Eesti Lastekirjanduse Keskuse direktor Triin Soone 35

Sirje Jõe Aasta kooliraamatukoguhoidja 2017
Kehra Gümnaasiumi raamatukoguhoidja Lea Paasik 37

Kolleegid Raplamaa raamatukogudest
Aasta lasteraamatukoguhoidja 2017
Rapla Keskraamatukogu raamatukoguhoidja Kristel Murel 39

Lenna Eliste Aasta maaraamatukoguhoidja 2017
Are raamatukogu juhataja Malle Pajo 40

Kristina Pai Aasta tegu teadusraamatukogus 2017
Kasutajate registreerimise ja autentimise süsteem (KRAS) 42

Triin Soone Aasta tegu erialaraamatukogus 2017
Elamustuur *Laste Vabariik* 44

Lea Mäeste Aasta tegu linnaraamatukogus 2017
Paldiski Linnaraamatukogu arendamine kaasaegseks kultuuriasutuseks 46

Ingrid Saare Aasta tegu linnaraamatukogus 2017
Tartu linna kirjanduslik mobiilirakendus TartuFic 47

Ene Heide Parim noor raamatukoguhoidja 2017
Kadrina valla raamatukogu Hulja filiaali raamatukoguhoidja Gerda Ansi 49

Õnnitleme

Tiiu Reimo Evi Rannap 85 50

Gerda Koidla Helje Riives 80 52

Külli Ots Ere Raag 70 54

In memoriam

Aita Kraut Meenutades Anne Valmast (28.10.1941–25.07.2017) 56

Arvustus

Krista Lepik Kaalukas panus emakeelsesse infoharidusse 59

ERÜ tegevusest

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevus 2017. aastal 62
ERÜ kroonika 2017 78
ERÜ trükisõnas ja meedias 2017 81

Teised erialaühendused

Kristina Pai Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi tegevus 2017. aastal 87
Kaie Viigipuu-Kreintaal
Eesti Muusikakogude Ühenduse tegevus 2017. aastal 93

Dokumente

Raamatukoguhoidja kutsestandard, tase 6 97
Raamatukoguhoidja kutsestandard, tase 7 102
Raamatukoguhoidja kutsestandard, tase 8 107

Summaries 115

Saateks

2017. aasta oli eriline, sest tõstis meie kultuurielus senisest enam fookusesse lapsed ja noored ning innustas nooremat põlvkonda kultuurist osa saama nii looja kui publikuna. Laste ja noorte kultuuriaasta kutsus ellu Kultuuriministeerium ja selle läbiviimist koordineeris Eesti Lastekirjanduse Keskus.

Tegijate soov ja siht oli kõnetada nii lapsi kui ka täiskasvanuid, siduda kokku erinevad kultuurivaldkonnad, põlvkonnad ja paikkonnad ning koondada ühte hulgaliselt lastele ja noortele suunatud ettevõtmisi üle Eesti. See aasta andis meile võimaluse mõtestada lastekultuuri olemust laiemalt, samuti teadvustada kultuuritraditsioonide edasikandmise olulisust ja vastutust. Teame ju, et toetades ja innustades oma järelkasvu, tagame järjepideva ja rikkaliku kultuurielu ka tulevastele põlvedele ja meil on ju, mida neile pärandada.

Teema-aastat saatis tunnuslause „Mina ka!" ning märksõnad *ise olemine ja koos tegutsemine ning ise tegutsemine ja koos olemine*. Risti-rästi sõnamäng, mis tõstab esile lapse erilisuse ja iseomasuse, kuid ka ühise tegutsemise ja loomise. Hüüatus „Mina ka!", mis paljudele seostub esmalt toreda lastelauluga, oli mitmes mõttes meeldetuletus, et ärge jätke lapsi kõrvale, vaid kuulake ja märgake neid, kaasake neid oma tegemistesse ning andke neile võimalus ise teha ja luua. Eestvedajatena oli rõõm tõdeda, et see toimis ning laste ja noorte kultuuriaastal olid erilise tähelepanu all võrdselt nii lastele ja noortele mõeldud, kui ka nende endi korraldatud sündmused ja tegemised. Suurepäraseks näiteks oli linnafestival *Tallinn Music Week*, mis just sel aastal tuli esmakordselt välja lastele ja noortele suunatud programmiga. Samuti Jazzkaar, mis tõstis oma kavas esile lastele ja noortele sobivad kontserdid. Uusi koostöösildu lõi raamatukogude ja muuseumide ühisprojekt „Raamatukogud-muuseumid-noored". Laste ja noorte kultuuriaasta haridusprogrammi panustas Arhitektuurikool, kes koostöös algatusega „Tagasi kooli" viis arhitektid koolidesse üle Eesti, et praktilistes töötubades mõtiskleda ruumikultuuri teemadel. Inspiratsiooni tulevikuks said noored leida ka Elamusaasta kohtumistest oma ala professionaalide-entusiastidega, arvamusfestivalil toimusid esimesed lastearutelud, lapsi kaasati mitmete ürituste juhtimisse jne. Ka 2017. aasta raamatukogupäevad „Kohtume raamatukogus" väärtustasid lapsi ja noori kui loojaid.

Suursündmustest olid teema-aasta programmis XII noorte laulu- ja tantsupidu „Mina jään" ning Eesti Vabariigi 100. sünnipäevale pühendatud elamustuur Laste Vabariik, kuid tähelepanu ja toetust jätkus ka väiksematesse kogukondlikesse ettevõtmistesse. Uks kultuuriaasta suuresti isetekkelisse programmi oli avatud kõigile ja tore, et seda võimalust kasutasid paljud, sealhulgas ka raamatukogud.

Laste- ja noorte kultuuriaasta ideesündmuste konkursi raames anti tõuge ja toetus 62le erinevale ettevõtmisele üle Eesti. Kahes voorus toimunud konkursile laekus kokku 248 ideed, millest raamatukogude omi oli kahjuks vähe, vaid 8. Kuid seda vähest jääb kindlasti kroonima Lääne Maakonna Keskraamatukogu Lasteraamatukogu lustlik tänavaprojekt, mille raames kaunistati Haapsalu linn meile kõigile tuttavate tsitaatidega lasteraamatutest.

EV100 ning laste ja noorte kultuuriaasta üks suuremaid ettevõtmisi, lastele ja peredele mõeldud elamustuur Laste Vabariik tähistas sel suvel 53 paigas mänguliselt Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva. Koostöös oma ala parimate tegijatega ning enam kui 200 partnerorganisatsiooni ja toetajaga sai see suur ettevõtmine teoks üle Eesti ning Laste Vabariigist sai osa enam kui 30 000 inimest. Muuseumide, raamatukogude ja elamuskeskuste toel toimus 254 töötuba ning unikaalsel labürint-mängualal lustisid ilmast hoolimata nii väikesed kui suured. See suvi tõestas, et mängida saab iga ilmaga ning koostegemise meeleolus sünnib suuri ja olulisi ettevõtmisi. Laste Vabariik oli väga emotsionaalne teekond - me kohtusime tuhandete lastega ning olime tunnistajaks, kui palju rõõmu pakkus neile see koduõuele tulnud kultuurikoorem. Me nägime mängulusti ja avastamisrõõmu, saime palju positiivset tagasisidet ja tundsime siirast tänulikkust. Ja mis peamine - lastele meeldis! Publik hindas ettevõtmise ainulaadsust, selle sisukust ja head kujundust ja et midagi nii erilist on tehtud vaid lastele mõeldes. Tore oli tõdeda, et igas Eestimaa nurgas tegutseb mõni vahva laste huviring ning et lastega tegelevad tõelised sädeinimesed. Meie lapsed ja kultuur on heades kätes.

Laste ja noorte kultuuriaasta oli inspireeriv ja õpetlik. Ainuüksi juba Laste Vabariigi elamustuuril kohatud 16 000 last või noorte laulu- ja tantsupeo isetekkeline noorte pidu Vabaduse väljakul andis tuhandekordselt kinnitust, et meie lastes ja noortes on palju tarkust, julgust, pealehakkamist ja kultuuriarmastust. On oluline, et suunates näod ja mõtted tuleviku poole, märkaksime ja kaasaksime lapsi ja noori, lastele kultuuriprogramme pakkudes tegutseksime üheskoos, läbimõeldult ja parimaid eeskujusid järgides. Las laste ja noorte kultuuriaasta jääb kestma.

Käesolev aastaraamat on samuti mõjutatud teema-aastast ja ka kirjutised kajastavad lasteteenindust raamatukogudes. Lisaks saab lugeda mahukat artiklit raamatukogude metoodilisest tööst läbi aastakümnete, tutvuda aasta parimate raamatukoguhoidjate ja tegudega raamatukogudes. Tutvustatakse TLÜ õppejõudude kirjutatud õpikut „Infoteadused teoorias ja praktikas“. Tavapäraselt saame ülevaate ERÜ, ELNET Konsortsiumi ja Muusikakogude Ühenduse tegevusest 2017. aastal.

Täname kõiki, kes andsid oma panuse aastaraamatu kokkuseadmisel.

Toimetuskolleegium

Preface

The year 2017 was a special one, bringing children and the youth into more focus in our cultural life and encouraging the younger generation to evaluate culture both as creators and an audience. The Year of Children's and Youth Culture was initiated by the Ministry of Culture and its implementation coordinated by the Estonian Children's Literature Centre.

The desire and target of the organisers was to address both children and grown-ups, to combine different fields of culture, generations and areas, and bring together a wide variety of activities for children and young people all over Estonia. The year gave us an opportunity to define the nature of children's culture in a broader way, and to raise awareness of the importance and responsibility of carrying forward cultural traditions. Everybody knows that by supporting and encouraging our off-spring we ensure a consistent and rich cultural life also for our future generations, and after all, we do have what to pass on to them.

The theme year was accompanied by the slogan Mina ka! (Me, too!) with the keywords self-being and doing things together, and self-doing and being together. A criss-cross of words that highlighted the peculiarities and self-esteem of children, as well as their common activities and creation. An exclamation Mina ka!, for many Estonians first of all associated with a nice children's song, was in many ways a reminder not to leave the children aside, but to listen to and take notice of them, involving them in their activities and giving them a chance to be independent in their creativity. As the leaders we had the pleasure of recognising that it had worked and a special attention during the Year of Children's and the Youth Culture was equally paid to both the events and undertakings organised for children and young people and the activities initiated by the children themselves.

A great example was a city festival Tallinn Music Week that this very year for the first time dedicated a special programme to children and young people. Also, the Jazzkaar Festival, which highlighted the suitable concerts for children and young people in their programme. New cooperation bridges were created by a joint project of libraries and museums Raamatukogud –muuseumid - noored (Libraries - Museums - and the Youth). The School of Architecture also contributed to the educational programme of the Year of the Children's and Youth Culture that in cooperation with the Tagasi kooli (Back to School) initiative invited architects to schools all over Estonia to contemplate the topic of spatial culture in practical workshops. In addition, within the Elamusaasta (the Year of Experience) project young people obtained inspiration for their future from the meetings with professional enthusiasts in their field; the first children's debates took place at the Opinion Festival; children were involved in the management of several events, etc. The Library Days 2017 Let's Meet in the Library also evaluated children and the youth as creators.

The major events of the theme-year programme included the XII Youth Song and Dance Celebration Mina jään (Here I'll stay) and the experience tour the Children's Republic dedicated to the 100th anniversary of the Republic of Estonia; however, the focus of attention and support was also on smaller communal undertakings. The door to the self-propelled

programme of the Year of Culture on a large scale was open to everyone and this opportunity was used by many, including libraries.

In the framework of the idea competition of the Year of the Children's and Youth Culture, 62 various undertakings were given an impetus and support. Altogether 248 ideas were submitted during the two-round contest; libraries, unfortunately, were represented only by eight works. But these few were crowned by a merry street project of the Children's Department of the Central Library of Lääne County, in the framework of which Haapsalu town was decorated by well-known citations from children's books.

Among the major events of Estonia 100 and the Year of the Children's and Youth Culture was the experience tour the Children's Republic that together with children and their families in a playful way celebrated the 100th anniversary of the Republic of Estonia in 53 places in summer. In cooperation with top specialists and more than 200 partner organisations and contributors this great project became a reality all over Estonia, with more than 30 000 people taking part in the events of the Children's Republic. 254 workshops were held promoted by museums, libraries and activity centres; despite the weather, kids and grown-ups had a lot of fun on a unique labyrinth-playground. The summer proved that it was possible to play in all weathers, and that big and important undertakings are born in a mood of cooperation. The Children's Republic was a very emotional journey – we met thousands of children and saw how much joy they got from the load of culture delivered to their home yard. We witnessed much fun and the joy of discovery, received a lot of positive feedback, and felt sincere gratitude. And, above all – the children liked it! The audience appreciated the originality of the activity, its good quality and design and that something very special was created having in mind only children. It was nice to acknowledge that in every corner of Estonia there were some active hobby groups for children and those who worked with children were real enthusiasts. Our children and culture are in good hands.

The Year of the Children's and Youth Culture was inspiring and instructive. 16 000 children, met at the experience tour Children's Republic, or spontaneous youth party of the Youth Song and Dance Celebration organised on Freedom Square alone, a thousand times confirmed how much wisdom, bravery, courage, and love for culture our children and the youth had. Directing our faces and thoughts to the future, it is important that we notice and include our children and the youth in this process, and offering cultural programmes to them, act together, thoughtfully, and following the best practice.

This Yearbook has been influenced by the theme year as well, and its articles reviewing children's service in libraries. But in addition, you can read a voluminous article about methodical work of libraries through decades, to get acquainted with the best librarians and library deeds. The textbook "Information Sciences in Theory and Practice" by the lecturers of Tallinn University is introduced. As usual, a review of the activities of the ELA, ELNET Consortium and the Music Library Association in 2017 is provided.

We would like to thank all those who were involved in the compilation of this Yearbook.

Editorial Board

Lasteteeninduse toimkonna toimetamised

Anneli Kengsepp
Eesti Lastekirjanduse Keskuse arendusjuht

Rita Raudsepp
Sindi Linnaraamatukogu vanemraamatukoguhoidja, ERÜ lasteteeninduse toimkonna juht

Uue aastatuhande algul oli Eestis tekkinud olukord, kus lasteraamatukoguhoidjad toimetasid oma raamatukogudes omaette ja ühiseid kokkupuutepunkte oli vähevõitu. Tunnetati nõrgenenud koostööd ka lasteaedade ja koolidega ning praktiliselt puudusid erialased koolitused.

Esimest korda tulid lasteraamatukoguhoidjad üle Eesti kokku 29. oktoobril 2004 Põltsamaal. Kokkusaamise mõtte algatajateks olid Ädu Neemre Tartu Linnaraamatukogust ja Rutt Rimmel Põltsamaalt. Kuna Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu (tänane Põltsamaa Raamatukogu) lasteosakond oli just kolinud uutesse ruumidesse, toimuski kokkusaamine Põltsamaal.

Esimesel lasteraamatukoguhoidjate päeval osales 25 raamatukoguhoidjat. Anne Rande rääkis Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse (tänane Eesti Lastekirjanduse Keskus) töödest ja tegemistest, lasteraamatukogutöötajatel kujunes välja töine vestlusring. Otsustati, et selline kokkusaamine oleks ka edaspidi vajalik ning lepiti kokku järgmise aasta kohtumine Viljandis.

Lasteraamatukoguhoidjate tegevus läks veel aktiivsemaks, kui 2005. a valiti ERÜ juhatuse liikmeks Tallinna Keskraamatukogu lasteteeninduses tegutsenud Ülle Kuuse. Nimelt tekkis tal plaan luua ERÜ juurde lasteraamatukogude/osakondade sektsioon või töörühm. Algatust toetas Helle Laanpere Võrumaa Keskraamatukogust, kes pakkus välja, et moodustataks hoopis lasteteeninduse toimkond, siis ei läheks niipalju auru struktuuri loomiseks ja saaks kiiremini sisuliste teemadega tegelema hakata. Ädu Neemre arvas, et moodustatav toimkond võiks tegutseda koolitava institutsioonina, kus keskendutakse lastega töötavatele raamatukoguhoidjatele. Reet Tomband Lääne-Virumaa Keskraamatukogust leidis, et toimkonnas oleks vaja aegajalt arutada töö igapäevasemat poolt ja uurida, kuidas läheb lastega töö Soomes ja Rootsis. Epp Raudsepp Viljandi linnaraamatukogust pidas ühise tegevuse olulisimaks eesmärgiks aidata lapsi raamatute juurde.

21. septembril 2005 toimus Viljandi linnaraamatukogus II üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev, kus tähtsaim päevakorrapunkt oli ERÜ lasteteeninduse toimkonna moodustamine.

Eesmärgiks seati:

Lasteteeninduse vabariiklik koordineerimine

- Osalemine raamatukogundust puudutava seadusandluse loomisel
- Olla uuendusmeelsed ja hoida lasteraamatukoguhoidjaid kursis eesti raamatukogunduses toimuvate muudatustega
- Lasteteeninduse arendamine

- Lasteraamatukoguhoidjate kutsehuvide esindamine ja kaitse
- Sõnastati toimkonna esmased ülesanded:
- Tuua laps raamatu juurde võimalikult vara ja kasvatada temast teadlik lugeja
- Lastetöö vabariiklik kaardistamine
- Arengustrateegia väljatöötamine

Seminaride, teabepäevade, täiendõppe organiseerimine

- Info ja praktiliste kogemuste vahendamine
- Seadusandliku info levitamine
- Kontaktide loomine põhjamaadega
- Töö koordineerimine kooliraamatukogudega

Eesti rahvaraamatukogude lasteteeninduse kaardistamisega tegeles Mae Mitt Tapa Linnaraamatukogust, kes oli ühtlasi ka TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia infoteaduse eriala üliõpilane. Tema uuringust valmis III kursuse seminaritöö „Eesti rahvaraamatukogude lasteteenindus 1991–2005".

1. märtsil 2006 toimus Tallinna Keskraamatukogus ERÜ lasteteeninduse toimkonna juhatuse esimene koosolek, millest võtsid osa Ülle Kuuse, Sirje Rumm, Reet Kaldur, Liilia Virves, Reet Tomband, Kersti Burk ja Helle Laanpere. Sellest ajast alates on saanud praeguseks juba 18-liikmelise toimkonna traditsiooniks koguneda iga aasta kevade hakul, et vaadata tagasi möödunud aastale ja teha tulevikuks uusi plaane.

Toimkonna tegevuse oluliseks verstapostiks oli kindlasti ka suveakadeemiate korraldamise algus, mis täitis erialases nõustamises ja täiendõppes tekkinud tühimiku. Ülle Rüütel Viljandi Linnaraamatukogust tutvustas 2006. a täienduskursuse lõputööna valminud uuringut „Lasteraamatukoguhoidjate täiendkoolituse võimalused ja vajadus". Vastavalt koolituseelistustele koostati koostöös Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga lasteraamatukoguhoidjatele suveakadeemia programm ja esimene suvine koolitus toimus 4.–7. juunil 2007 Viljandi Kultuuriakadeemias. Ülle Rüütli vedada jäid lasteraamatukoguhoidjate suveakadeemiad kuni 2014. aastani. Kuna infokorralduse õppekava õpetamine viidi Viljandist üle Tartusse, jätkas ülikooliga koostöös suveakadeemiate korraldamist Ädu Neemre. Täiendõppes osalejatele on kirjanduse ja lugemisharjumuste tutvustamisele lisaks pakutud uusi teadmisi noortekultuurist, psühholoogiast, pedagoogikast, folkloorist ja muust nii praktilisi oskusi kui kultuuriloolist silmaringi avardavat.

Aegade algusest on toimkond olulist koostööd teinud Eesti Lastekirjanduse Keskusega. Toimkonna protokolle lugedes hakkab silma, et soovitakse lasteraamatute süvendatud tutvustust keskuse kodulehel, et keskus nõustaks lapsi teenindavaid raamatukogusid, korraldaks raamatukogutöötajate täiendõpet lastekirjanduse alal. Toimkond on soovinud, et keskusel oleks tihedam suhtlus keskraamatukogude lasteosakondadega üleriigiliste ürituste planeerimisel. Võib öelda, et keskuse ja keskraamatukogude koostöö on üha tihenev. Ühisel jõul viiakse läbi Nukitsa konkurssi, kus lapsed saavad kahel viimasel aastal väljaantud algupärasest lastekirjandusest hääletada oma lemmikkirjaniku ja -illustraatori poolt. Koos korraldatakse kahe aasta tagant 3.–4. klasside õpilastele üleriigilist kirjandusmängu. Igal aastal oktoobris

ettelugemispäeva paiku sõidavad aga maakondade 4. klassi õpilaste esindajad lastekirjanduse keskusesse võistu ette lugema. Ühist asjaajamist jagub „Pisikese puu“ kinkeraamatu jagamisel vastsündinutele ja Lastekaitse Liidu poolt algatatud heade lasteraamatute väljaselgitamisel.

Eriti innustav oli toimkonnale sõit Soome novembris 2014, kui kahe päeva jooksul külastati seitset raamatukogu alates äärelinna väikesest iseteenindusraamatukogust kuni suure linna kaubanduskeskustes asuvate kogukonnakeskusteni. Häid ideid sai talletatud Lohja, Turu, Vasaramäe, Espoo Entresse ja Sello raamatukogudest ning Helsingist Kirjasto 10 ja Pasila raamatukogudest. Täpsemalt kogetust on kirjutatud ajakirjas Raamatukogu 1/2015.

Kui on palju häid tegusid, siis kulub alati ära ka hea sõna selle märkamiseks ja tunnustamiseks. 2006. a oktoobris tegi Ülle Kuuse ettepaneku hakata lasteraamatukoguhoidjate päeval välja andma preemiat parimale lasteteenindajale. Aasta lasteraamatukoguhoidja auhinna statuudi koostamiseni jõuti 2009. aastal, mille ERÜ juhatus kinnitas 29. märtsil. Esimese Aasta lasteraamatukoguhoidja tiitli pälvis 2009. aastal Anne Kõrge viljaka tegevuse eest lastekirjanduse lektorina ja eduka lugejateeninduse käivitamise eest Eesti Lastekirjanduse Keskuse uues kodus Tallinna vanalinnas. Tublide lasteraamatukoguhoidjate esiletõstmine on motiveerivaks tunnustuseks olnud igale laureaadile ja nominendile ning pühendunud raamatukoguhoidjalt on kindlasti palju õppida.

2015. aastast alates hakkas toimkond korraldama “Kogemuste tuuri”, mille raames käiakse külas aasta lasteraamatukoguhoidjatel, kes jagavad kolleegidega oma töökogemusi ja -võtteid oma raamatukogus. Nii on tuur viinud huvilisi Tapa ja Tartu linnaraamatukogudesse, Eesti Lastekirjanduse Keskusesse, Läänemaa, Lääne-Virumaa ja Võrumaa keskraamatukogudesse. Lisaks vastuvõtja raamatukogu tutvustusele on paraja suurusega tuuriseltskond võimaldanud erinevatele tegemistele ka ise käed külge lüüa. Nii on tuuridel meisterdatud, hinnatud illustratsioone, kirjeldatud lasteluulet andmebaasis Arkaadia, mängitud lugemismänge, QR-koodide abil aaret otsitud, ise krimi- ja muinaslugusid loodud. Saadud kogemused on olnud inspireerivad ja külaskäigud andnud hea võimaluse oma tegemisi kõrvutada teiste raamatukogude omadega.

Hea võimalus oma tegemisi laste- ja noorteteeninduse vallas jagada on ka Eesti raamatukogude töötajaid liitev *Facebooki* grupp „Sada saarelehte“ www.facebook.com/groups/sadasaarelehte. Lõpetuseks on igati paslik jagada Helle Laanpere arvamust, et toimkond on maakondade lasteteeninduse töötajatele andnud tüve, mille külge kinnituda, millest tuge saada ja end suure hulga kolleegidega ühtsesse meeskonda kuuluvana tunda. Koos oleme suuremad ja lasteteenindus on raamatukogunduse maastikul nähtavam.

Raamatukogude metoodiline töö: aastad ja inimesed

Tiiu Valm
Viimsi Raamatukogu direktor

Krista Talvi
pikaajaline raamatukogutöötaja, ERÜ liige

Enamus tänaseid raamatukogutöötajaid arvab tõenäoliselt, et raamatukogude „metoodiline juhendamine“ ei tähenda muud, kui nõukogudeaegset tegevust, mis piiras raamatukogutöötajate algatusvõimet ning tagas range kontrolli nende töö üle. Tahtmata üle hinnata möödanikku, tuleb nentida, et raamatukogude kui ideoloogiaasutuste propaganda kõrval tegelesid metoodikud siiski peamiselt raamatukogu töökorralduslike probleemidega, koguti raamatukogude statistikat, koostati tegevusanalüüse, korraldati raamatukogutöötajate täienduskoolituse üritusi, anti nõu erinevatel raamatukogunduslikel teemadel jpm.

Raamatukogusõnastikust võib leida adekvaatse termini seletuse: metoodiline juhendamine on raamatukoguhoidjate nõustamine ja õpetamine, kuidas üht või teist tööülesannet täita või mingis töös talitada. Peab tõdema, et ka tänapäeval kasutatakse termineid meetod, metoodika, metoodiline… ning see tähendab kavakindlat tegutsemisviisi (õpetust), juhendamist, juhtimist. Ajad küll muutuvad, aga mõistete sisu jääb samaks. Käesolevas tagasivaates käsitlemegi raamatukogude metoodilist tööd läbi aastakümnete, kuna kaasaegne uus võib olla unustatud vana.

Aastad 1945–1960

Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu 2. veebruari 1945. a põhimääruses nimetatakse raamatukogu ühe ülesandena raamatukogunduse arendamist ja kindlustamist, andes abi rahvaraamatukogudele metoodilises ja bibliograafilises töös ning uurides ja populariseerides nende töökogemusi (Eesti NSV Teataja, 1945, nr 9, lk 127). Selleks et seda ülesannet täita loodi raamatukogu struktuuris metoodikakabinet, mis tegi kirjanduse, näituste, konsultatsiooni jm teel ülevaateid raamatukogundusest ja bibliograafiast, organiseeris kaadrite järelkasvu ja korraldas raamatukogutöötajaile nõupidamisi (Eesti NSV Teataja, 1945, nr 9, lk 128). Metoodikakabineti esimene juhataja oli Alice Meo, hiljem Leida Püss. Veidi aja pärast täienes kabineti koosseis teise ametikohaga. 1.01.1948–14.01.1951. juhtis metoodikakabinetti Aleksander Siitam. Sellel perioodil moodustati raamatukogundusliku kirjanduse kogu, kuhu hangiti kirjandust raamatukogundusest, bibliograafia teooriast, metoodikast ja ajaloost ning raamatukoguteadusest.

Samal perioodil hakati koostama raamatukogunduse ja bibliograafia käsiraamatuid ning teisi metoodilisi väljaandeid. 1947. aastal ilmus trükist Helene Johani juhendamisel kollektiivse tööna valminud “Raamatukogutöö tehnika ja metoodika”, mis oli aastakümneid raamatukogu-

de tööd korraldavaks juhendmaterjaliks. Kaasaegsele raamatukogutööle aluse pannud juhendmaterjalidena ilmusid Leida Püssi "Autoritabelid" (1946), Helmi Masingu "Süstemaatiline kataloog ja raamatute kümnendliigitus" (I osa - 1950, II osa - 1948), Alice Meo ja Hilda Pulga "Raamatukogunduslik käekiri" (1949).

Kuna metoodikakabineti personal oli väike, siis kaasati metoodilisse töösse raamatukogu juhtkond ja teiste osakondade töötajad. Tihedad koostöö sidemed olid Kultuurhariduslike Asutuste Komitee raamatukogude osakonnaga.

1950. aastail metoodikakabineti töötajate arv kasvas ja saadi suuremad ruumid, kuhu oli võimalik paigutada raamatukogundusliku kirjanduse kogu, kataloogid, kartoteegid jm vahendid.

6. aprillist 1951 kuni 16. märtsini 1963 juhtis metoodikakabinetti Johannes Saar, vahepeal (1. oktoober 1956 – 30. september 1957) Kaljo Veskimägi.

1950. ja 1960. aastail toetuti metoodilise töö korraldamisel üha enam rajooniraamatukogudele kui kohalikele metoodikakeskustele. Populaarsemaks ja järjepidevamaks metoodilise töö vormiks oli 1951. aastast alates rajooni raamatukogude seminar, mida korraldati esialgu kord kuus. Riikliku Raamatukogu metoodikakabineti ülesandeks oli valmistada ette iga-aastased seminariplaanid ning koostada õppematerjalid. Nii saadeti igale rajooniraamatukogule aastas 250–300 lehekülge rotaatorpaljunduses tekste mitmesuguste raamatukogutöö lõikude kohta, aga ka aktuaalsete poliitiliste, majanduslike ja kultuurielu ülesannete kohta, mida seminaril käsitleda.

Aastate jooksul muutus metoodiliste kirjade sisu, kusjuures enam hakati kirjutama raamatukogude töökogemustest ja headest näidetest praktikas. Metoodilistest väljaannetest võib esile tuua näiteks Kaljo Veskimäe "Kataloogimisreeglid rahvaraamatukogudele" (1960), Helmi Masingu "Liigitustabelid Eesti NSV rahvaraamatukogudele" (1955), Eno Raua "Laste lugemise juhtimisest lasteraamatukogudes" (1956).

Kokkuvõttes kujunes 1950. aastatel välja raamatukogude metoodilise töö organisatsioon ja Riikliku Raamatukogu osa selles. Juhtival kohal oli metoodikakabinet, kuid nii väljaannete koostamisel kui esinemistele kursustel ja seminaridel aitasid tõhusalt kaasa raamatukogu kataloogimis-, bibliograafia- jt osakonnad. Et Riiklik Raamatukogu täitis tol ajal ka Raamatupalati ülesandeid, siis väärib märkimist trükikaardi osa rahvaraamatukogude kataloogide kujundamisel.

1950.–1960. aastatel metoodikakabineti töötajate arv kasvas. Kestvamalt töötasid metoodikakabinetis Ene Liivand, Eno Raud, Aleksander Siitam, Alla Siim, Hans Jürman, Signe Väljataga, Voldemar Reidla, Silvi Neljas, Viivi Koch, Kalju Oja jt.

Aastad 1960–1980

1959. a septembris ilmus NLKP KK otsus "Raamatukogunduse olukorrast ja selle parandamise abinõudest meie maal", mis oli uueks tegevusjuhendiks raamatukogudele. Selle otsuse põhjal toimusid organisatsioonilised muudatused ka metoodilises juhendamises. 13. oktoobril 1960 nimetati Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Raamatukogude osakond ümber Riiklikuks Raamatukogude Inspektsiooniks ning seejärel 1963. aastal nimetati ka Riikliku Raamatukogu metroodikakabinet ümber metoodikaosakonnaks. Sellest alates töötasid raamatukogude juhtimisel ja

juhendamisel nii Riikliku Raamatukogu metoodikud kui Raamatukogude Inspektsiooni töötajad tihedas koostöös. Eesti NSV kultuuriministri 16. veebruari 1966. aasta käskkiri nr. 49 nägi ette, et raamatukogu iga osakond on oma töölõigus rahvaraamatukogude metoodiline keskus.

Lasteraamatukogude ja raamatukogude lastetöö metoodiline juhendamine koondus 1960. aastate teisel poolel Riikliku Raamatukogu lasteosakonda, kus metoodiku ülesandeid täitis Leida Olszak.

1967. aasta märtsis loodi metoodikaosakonna juurde koordineerivate ja nõuandvate ülesannetega metoodikanõukogu.

Kui 1968. aasta kevadel loodi rajooniraamatukogude ja rajoonide lasteraamatukogude koosseisu metoodikute ametikohad, hõlbustus metoodilise töö korraldus märgatavalt (varem olid need ainult Tallinna ja Tartu Linna keskraamatukogudes). Rajooniraamatukogude metoodikute väljaõpetamine oli metoodikaosakonna ülesanne.

Oluliseks muutus raamatukogutöö analüüs ja uuringute korraldamine. Nii nimetatigi 1969. aastal endine metoodikaosakond ümber teadus- ja metoodikaosakonnaks, kus metoodikasektor tegeles endiselt rahvaraamatukogude metoodilise juhendamisega ning teadussektori põhiülesandeks oli teaduslik uurimistöö raamatukogunduse valdkonnas. Osakonda kuulus veel kirjastusgrupp.

1960. aastatel ilmus taas rida olulisi metoodilisi väljaandeid, nagu "Raamatukoguhoidja käsiraamat" (1964), "Raamatukogusõnastik" (1969), "Eesti NSV raamatukogud. Teatmik" (1969). 1968. aastal hakati avaldama bülletääni "Huvitavat raamatukogude tööst", mis alates 1990. aastast kannab nime "Raamatukogu" (RK) ja on tänaseni ilmuva ajakirja eelkäija.

Koostati ka metoodilis-bibliograafilisi kogumikke, mis abistasid raamatukogusid üldrahvalike sündmuste ja tähtpäevade ettevalmistamisel. Vastavalt ajastu vaimule ilmusid metoodilised kirjad parteikongresside materjale, Oktoobrirevolutsiooni ja komsomoli aastapäeva puudutavatel teemadel, kuid samuti kogumikud oluliste eesti kirjandusklassikute loomingu kohta, nagu Eduard Vilde, Friedebert Tuglas, Oskar Luts, A.H. Tammsaare, Ernst Särgava jt.

Järjepidevalt käidi raamatukogusid kohapeal nii kontrollimas kui juhendamas. Grupp, mis koosnes Riikliku Raamatukogu ja Raamatukogude Inspektsiooni 4–8 töötajast, külastas ühes rajoonis praktiliselt kõiki raamatukogusid. Raamatukogudele need külaskäigud meeldisid, kuna nii sai kohapeal küsida nõu. Metoodikutel tekkis aga vabariigi ulatuses ülevaade erinevate raamatukogude töö tasemest.

1960. aastatel alustati metoodikaosakonnas rahvaraamatukogude aastaaruannete analüüsimist, mille tulemusi hakati avaldama trükis alates 1967. aastast.

1963. aastal toimus Karksi-Nuias esimene rahvaraamatukogude suvelaager, millest sai alguse kuni tänaseni aastani kestev traditsioon. Laagrid ei toimunud küll igal aastal, vaid ühe või kahe aasta tagant.

1963. aastast kuni 1969. aastani (osakonna juurde loodi teadussektor) juhtis osakonda Hans Jürman. 1969. aastast kuni 1978. aastani oli teadus- ja metoodikaosakonna juhatajaks Evi Ratassepp. 1978. aasta sügisest kuni 1992. aasta veebruarini (1. märtsist 1991 liideti teadus- ja

metoodikaosakond raamatukogunduse osakonnaks) juhatas osakonda Tiiu Valm, kes oli tööle asunud 1974. aastal.

1971–1975 toimus rahvaraamatukogude töökorralduses oluline muudatus, kui viidi läbi Kultuuriministeeriumile alluvate rahvaraamatukogude tsentraliseerimine. Sisuliselt tähendas see tänaseni säilinud keskraamatukogudesse koondunud kesksete ülesannete (nagu teavikute komplekteerimine, töötajate täienduskoolitus jm) täitmist rajooni/maakonna kõikidele raamatukogudele. Sel perioodil keskenduti metoodilises töös peamiselt lugejateeninduse korraldusele, personali täienduskoolitusele, kogude komplekteerimisele jms. Koostati juhendmaterjale, korraldati seminare ja õppepäevi ning käidi raamatukogusid kohapeal juhendamas ja konsulteerimas. 1978. aastast alustati keskraamatukogude plaanipärast kontrollimist, et teha kindlaks, kuidas keskraamatukogud täidavad raamatukogude tsentraliseeritud süsteemi juhi/koordinaatori ülesandeid ning kuidas on korraldatud metoodikute töö. Metoodilise töö parendamiseks ja ühtlustamiseks korraldati 1971. aastal vabariiklik metoodilise töö ülevaatus.

Kuna metoodilise tööga tegeldi mitte ainult rahvaraamatukogudes, vaid ka teadus- ja erialaraamatukogudes, siis 1974. aastal moodustati metoodikanõukogu asemele ametkondadevaheline metoodikakomisjon, kuhu kuulusid Gerda Koidla, Silva Heim, Maret Väljaots jt.

1974. aastal anti välja NLKP Keskkomitee otsus “Raamatukogude osatähtsuse suurendamisest töötajate kommunistlikus kasvatamises ja teaduslik-tehnilises progressis”, mille elluviimiseks organiseeriti aastatel 1976–1978 vabariigi rahvaraamatukogude sotsialistlik võistlus. Sisuliselt tähendas see raamatukogudevahelist konkurssi ja parimate autasustamist tolle aja kohta hinnaliste auhindadega, nagu televiisorid jms. Metoodikaosakonna töötajad olid koos Raamatukogude Inspektsiooniga nii sotsialistliku võistluse juhendajad kui kokkuvõtete tegijad.

1976. aastal loodi keskraamatukogudes infobibliograafi ametikohad, kelle ülesannete väljatöötamise ja töö juhendamisega tegeles taas metoodikaosakond. Selleks korraldati seminare, juhendati kohapeal, valmistati ette ja esineti loengutega infotöö korraldamisest rahvaraamatukogus ning vabariigi infoasutuste tööst. Tagantjärele võib nentida, et sellega algas rahvaraamatukogudes infoteenindus.

Seoses uute osakondade ja ametikohtade loomisega rahvaraamatukogudes muutus töökorralduse teema üheks olulisemaks. Nii alustati 1978. aastal tsentraliseeritud süsteemi raamatukogude ja nende osakondade põhimääruste ja töötajate näidisametijuhendite väljatöötamist, mille tulemusel ilmus 1980. aastal väljaanne “Rahvaraamatukogude organisatsioonidokumendid” ning uued “Rahvaraamatukogude kasutamise juhised”.

1978. aastal sai metoodikaosakond uue ülesande - rahvaraamatukogude statistiliste aruannete vastuvõtmise ja koondaruannete koostamise. Kuna katsetused statistikaandmete elektroonilisele töötlemisele üleminekuks nurjusid, siis ajavahemikus 1979–1982 oli üsna tavaline, et enam kui 700 rahvaraamatukogu statistilised koondaruanded arvutati kas arvelaual või lauakalkulaatoril. Tänapäeval andmete elektroonilise kogumise ja töötlemise juures võib see tunduda veidra ettevõtmisena, aga siis võeti seda kui paratamatust.

1979. aastal loodi osakonda uus ametikoht, et hakata tegelema raamatukogude noortetöö küsimustega. Noortetöö spetsialisti ametikohal asus tööle Ene Riet, hilisem ajakirja „Raamatukogu“ peatoimetaja.

Kui meenutada Riikliku Raamatukogu metoodikaosakonna töötajaid, siis aastatel 1976–1980 vahetus see täielikult. Tuntud spetsialistina töötas sellel ajal Elvi Hints (Voormaa), kuid lisandus ka rida noori (Ene Riet, Luule Joost, Heli Priimets jt), alles raamatukogutööle tulnuid, kellel oli eriti raske hakata kogenud töötajaid juhendama/õpetama. 1978. aastal asus tööle Krista Talvi, kes 1980. aastast kuni 2017. aastani pühendus täielikult raamatukogutöötajate täienduskoolitusele. Metoodiku töö oli väga pingeline ja esitas töötajale kõrgeid nõudmisi. Üheltpoolt pidid olema teadmised nii raamatukogutöö teooriast kui praktikast, pidid olema oskused koostada tekste, julgus esineda loengute ning ettekannetega ja vastupidavus reisida mööda Eestimaa raamatukogusid, ikka nädal kodust eemal. Tööd jätkus 7 päevaks nädalas a`24 tunniks. Kahjuks ei pidanud paljude inimeste tervis sellele pingele vastu ja nad olid sunnitud töölt lahkuma. Juhtus, et polnud aega mõelda perele ega meelelahutusele, sest töö neelas kogu aja. Metoodikaosakonna tööjõupuuduse korvasid Riikliku Raamatukogu teiste osakondade spetsialistid, nagu Maara Üksti, Ivi Kuldkepp, Valve Jürisson, Helju Kaev, Hans Jürman, Kalju Oja jpt. Koos nimetatutega esineti rajooni/linna seminaridel ja ka raamatukogude kontroll- või juhendamiskäikudel nn brigaadina.

Aastad 1980–1990

1981. aastal sai metoodikaosakond uued ruumid Toompeal, Kallaku 2 asuvas majas, kus oli küll kaheksale töötajale võrdlemisi kitsad olud, kuid ideaalsed tingimused ühisarutelude pidamiseks. Tööle asusid Taimi Tarning, Heli Priimets, Mari Roots, Malle Västrik, Kai Idarand (Välbe), Mai Sepp (Valtna), Leili Gasman, Anne Pürg jt.

Noorteteenindusega tegelev spetsialist Ene Riet andis välja esimesed praktilised soovitused noorteteenduseks “Noorte töökasvatus” ja “Noorteüritused raamatukogudes”. Hakati koguma raamatukogude eesrindlikke töökogemusi ning avaldama neid metoodilistes kirjades, nagu näiteks “Konkursid Saaremaa raamatukogudes” ja “Kirjanduskohtu korraldamine”. Samuti alustati jätkväljaandega “Rahvaraamatukogude töökogemused”, anti välja infolehti ning paljundati ja levitati keskraamatukogude koostatud metoodikaväljaandeid.

1981. aastal kuulutati vabariigi rahvaraamatukogudele välja metoodilise töö ülevaatus (kokkuvõtteid tehti 1982. aastal), mille võitis Võru Keskraamatukogu.

1980. aastate esimesel poolel oli põhitähelepanu rahvaraamatukogude metoodilisel juhendamisel suunatud raamatukogude töö üksikasjalikumale analüüsimisele ja sellest tulenevalt süvitsi üksikprobleemidele: raamatukogutöötajate plaanipärasemale kvalifikatsioonitõstmisele, sealhulgas kirjanduse tundmise parandamisele, koostatud juhendite ja esitatud nõudmiste täitmise kontrollimisele, eesrindlike töökogemuste kogumisele ja levitamisele. Raamatukogud hindasid eriti kursusi, seminare ja õppepäevi, mille korraldajaks oli Krista Talvi ja kus esinesid raamatukogutöö kogenud spetsialistid, aga ka tuntud kirjanikud ja teised oma ala asjatundjad.

Raamatukoguhoidjate kirjanduse tundmise parendamiseks korraldati 1983. aastal keskraamatukogudes raamatukoguhoidjate kirjanduse tundmise eksam, millega kaasnesid nii positiivsed kui negatiivsed reageeringud. Eksami tulemused kinnitasid, et kirjanduse tundmisega ei olnud sugugi hästi ning sellele tuli enam tähelepanu pöörata ka täienduskoolituse korraldamisel ning metoodikaväljaannete koostamisel.

Kahjuks vähenes 1983. aastal taas metoodikaosakonna koosseis, kui juba eelpool nimetatud põhjustel lahkusid 2 töötajat. Taas mitmekordistus metoodikaosakonna alles jäänud töötajate töökoormus, et planeeritu teostada.

Jätkuvalt oli põhitähelepanu suunatud rahvaraamatukogude komplekteerimise ja lugejateeninduse korralduse parendamisele. Selleks et saada ülevaade raamatuvarade komplekteerimisest ja säilitamisest külastati Tallinna, Pärnu, Rakvere, Valga jt rajoonide raamatukogusid. Komplekteerimise üldprobleeme hakati arutama Tallinna Bibkollektoris (tol ajal hankisid raamatukogud raamatud sealt) kord kvartalis toimunud nõupidamistel. Tänu ühistele arutelude paranes rahvaraamatukogude töö raamatuvaradega. Nõupidamiste tulemusena valmis kirjanduse mahakandmise juhend ning ümbertöötatud "Raamatukogutehnoloogia" juhend.

Täienduskoolituse parendamiseks hakati korraldama õppusi ja stažeerimisi raamatukogudes kohapeal, näiteks küla- ja aleviraamatukogude töötajatele, keskraamatukogude vanemmetoodikutele ja komplekteerimisosakondade juhatajatele. Raamatukoguhoidjatele meeldis, et praktika ühendati teooriaga.

Kuna rahvaraamatukogude seminar-laagrite korraldamine oli metoodikaosakonna ülesanne, siis 1984. aastal toimus juba 11. laager Saunametsas, milles olid teiste hulgas aktiivsed osalejad nii Voldemar Miller, Hans Jürman kui ka Kalju Oja.

1985. aastal hakkas raamatukogude statistiliste andmete elektroonilise töötlemise programm korrektselt tööle ja selle tulemina oli võimalik kirjastada nii statistikatabeleid kui ka analüüse.

Üks ebameeldiv temaatika tollel ajaperioodil oli RBK (Rahvaraamatukogude Bibliograafiline Klassifikatsioon) juurutamine, mis oli üleliiduline „projekt". Eesti oskas sellest kohustusest küll osavalt kõrvale põigelda, põhjendades, et pole raha tabelite trükkimiseks, kuid siiski pidid metoodikud selles „mängus" näitama, et tegutsetakse aktiivselt juurutamise suunal ja nii korraldatigi mõningaid õppusi ja koostati metoodilised soovitused "Raamatukogufondi ja tähestikkataloogi võrdlemine haruraamatukogus". Õnneks sai enne otsa nõukogude võim ja RBK jäigi Eesti rahvaraamatukogudes juurutamata. Meie naabrid lätlased, kes olid RBKle üleminekul eesrindlikumad, pidid seetõttu Läti Vabariigi iseseisvumise järel oma kogude ja kataloogidega palju liigset tööd tegema, et UDK- liigitusele tagasi minna.

Hinnatav oli, et tõhusat tööd tehti raamatukogude ajaloo ja kroonikate koostamisel. Raamatukogu kroonikad oli Elvi Voormaa meelisteema, kes sõitis raamatukogudesse ja õpetas, kuidas kroonikat koostada. Tänu sellele on meil säilinud väärtusliku allikmaterjalina raamatukogude ajaloo kirjutamiseks hulgaliselt sisukaid raamatukogude kroonikaraamatuid.

1984. aastal alustas tööd Kultuuritöötajate Kvalifikatsioonitõstmise Kursustebaas (praegune Rahvakultuuri Keskus), kus toimus 4 erinevat kahenädalast kursust aastas ka raamatukogu-

töötajatele, mille ettevalmistamine oli Krista Talvi ülesanne. Loengutega esinesid kõik raamatukogutööd hästi tundvad töötajad.

1985. aastal toimus tähelepanu vääriv sündmus - metoodikaosakond tähistas 40. ja Raamatukogude Inspektsioon 45. sünnipäeva. Toimus pidulik koosolek Riikliku Raamatukogu suures saalis, kus osalesid nii tegutsevad metoodikud ja raamatukoguinspektorid kui ka endised töötajad: Evi Ratassepp, Kaljo Veskimägi, Hans Jürman, Hille Kask, Silvi Neljas, Leida Püss, Tiia Nurmelaid jpt.

1987. aastal alustati taas uue „Raamatukogutehnoloogia" väljatöötamist. Töögruppi, kuhu kuulusid Tiiu Valm, Heli Priimets, Krista Talvi ja Mari Roots, juhtis Raamatukogude Inspektsioonist Linda Kask.

1986. korraldati töine, aga meeleolukas 12. rahvaraamatukogude laager Alajõel, Kohtla-Järve rajoonis.

1987. aasta oli pöördeline kogu Eestile; nii nagu vabaduse hingust oli tunda kõikjal, nii sai ka raamatukogunduses otsa käskude ja keeldude aeg ja algas nõustamise aeg. Nii loengud kui metoodilised kirjad muutusid soovituslikeks, et suurendada raamatukogutöötajate iseseisva mõtlemise ja tegutsemise võimalusi. Samal aastal avati esimene ja ainus raamatukogu tarbeks projekteeritud keskraamatukogu hoone Narvas, mille tööle rakendamiseks nõustati nii kohapeal kui telefonitsi. Kuna esmakordselt hakkasid toimuma raamatukogukuud ja bibliograafia väljaannete konkurss, siis osaleti aktiivselt nende ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Esmakordselt hakati kohanema arvutitööga, kahjuks küll teoorias, sest metoodikaosakonnas polnud tollal veel ühtegi arvutit.

1987 oli ka aasta, kui kerkis teemaks *Quo vadis*, metoodiline töö? Toimus palju närvesöövaid nõupidamisi ja muid kogunemisi, ilma et oleks selgunud, kuidas edasi minna. Oli alanud ümberkorralduste aeg; kõik vana oli halb, aga kuidas edasi minna, ei osanud samuti keegi öelda.

Kuna 1988. aasta lõpus moodustati Eesti NSV Kultuurikomitee, siis lisandus veel metoodikaosakonna nime kandvale osakonnale Raamatukogude Inspektsioonist rida uusi ülesandeid, nagu täies mahus raamatukogude komplekteerimine ja täienduskoolitus.

1988. aasta suvel korraldati Hiiumaal Õngus üks suuremaid rahvaraamatukoguhoidjate laagreid, mille järel tekkis pikaks ajaks vahe.

1988. aastal lahkus meie hulgast pikaaegse metoodilise töö kogemustega kolleeg Mari Roots, kes jättis sügava jälje kogu osakonna tegevusse.

Aastad 1988–1990 kujunesid peamiselt metoodikute seni raamatukogude juhendamisel tehtu ümberhindamiseks ja sellest tulenevalt tegevusele kvalitatiivselt uue sisu ja eesmärkide andmiseks. Otsustati, et on vaja formuleerida raamatukogude arenduskeskuse kontseptsioon, milleks metoodikaosakond pidi kujunema. 1989. aastal valmisid pingsate arutelude tulemusena raamatukogunduse arenduskeskuse põhimääruse ja nõukogu põhimääruse projektid. Keskust siiski ei moodustatud ning osakond jätkas peamiselt raamatukogude statistika kogumise ja tegevuse analüüsimisega, täienduskoolituse korraldamisega jms. Muutus metoodikaväljа-

annete laad ja sisu: ilmusid näiteks „Raamatukoguhoidja loeb raamatuid“, „Kataloogide ABC“, „Rahvaraamatukogude kogemused“.

Osakonna peamisteks ülesanneteks jäid raamatukogude jooksva komplekteerimise juhtimine ning täienduskoolituse korraldamine.

Aastad 1991–2001

Aastal 1991 jõuti metoodikaosakonna reorganiseerimiseni. Tehti otsus moodustada raamatukogunduse osakond, kuhu kuuluvad nii senine metoodikaosakond kui ka teadusosakond ning ajakirja „Raamatukogu“ toimetus. Ühinemine toimus 1. märtsil 1991. aastal. Osakonda hakkas juhtima Tiiu Valm. Raamatukogunduse osakonnal oli järgnevalt rida õnnestumisi, nagu ajakirja "Raamatukogu" väljaandmine, RR-i toimetiste koostamine, süsteemne raamatukoguhoidjate täienduskoolitus. Hakati tegelema märksõnastamise küsimustega (Sirje Nilbe). Raamatukogunduse väljaanded kujunesid eelkõige kogemusi tutvustavaiks nagu "Uut välismaa raamatukogudes" või tööprotsesse täiustavateks nagu "Täiendusi Eesti rahvaraamatukogude liigitussüsteemile". Aktiivselt osaleti "Rahvaraamatukogude seaduse" projekti ja seda täiendavate dokumentide "Raamatukogu kasutamise juhised" koostamisel jm.

1990. algul saatsid väliseestlased meie raamatukogudele suurtes kogustes kirjandust, mis oli olnud meile varem kättesaamatu. Kirjanduse jagamine raamatukogudele oli üks paljudest ülesannetest, mida raamatukogunduse osakond täitis. Näiteks jagati 1994. a rahvaraamatukogudele 5 200 eksemplari väliseesti kirjandust. 1980. lõpus 1990. algusaastatel hakkas ilmuma palju uusi perioodikaväljaandeid, mille müüki polnud raamatukogudele veel korraldatud. Nii hakkas raamatukogunduse osakond seda lünka täitma ning tegelema perioodika hankimise ja levitamisega. Näiteks jagati praegugi ilmuvat ajakirja “Kodutohter”. Elvi Voormaa koostas väljaande “Eesti ajakirjandus 93`”, mis aitas raamatukogudel saada ülevaadet ilmunud perioodikast. Levitati ja ka müüdi Rahvusraamatukogu väljaandeid. Tähtis oli konsultatsioonitegevus, näiteks anti Eesti Sisekaitse Akadeemia raamatukogule abi raamatukogu loomise, raamatute hankimise, töötlemise ja paljudes muudes küsimustes.

Tiiu Valmi juhtimisaeg raamatukogunduse osakonnas jäi üsna lühikeseks, kuna 1992. aasta veebruarist asus ta tööle Kultuuri- ja Haridusministeeriumis raamatukogunõunikuna. 1. detsembrist 1992. aastal hakkas raamatukogunduse osakonda juhtima Anu Nuut.

Raamatukogutöötajate täienduskoolitus

Silmapaistev ja mahukas teema raamatukogude metoodilisel juhendamisel oli kuni 2017. aastani raamatukogutöötajate täienduskoolitus, mille eestvedaja ja korraldaja oli juba 1980. aastast Krista Talvi. Alljärgnevalt on põhjust just seepärast peatuda täienduskoolituse korraldusel pikemalt.

Kui 1970.–1980. aastatel oli täienduskoolitus suunatud peamiselt rahvaraamatukogudele, siis alates 1990. aastast kõigile raamatukoguhoidjatele, olenemata raamatukogu tüübist.

1990. aastate koolituste teemadest võib nimetada näiteks "Projektitöö", “Internetikursus algajatele ja edasijõudnutele”, “Raamatute parandamine ja trükiste köitmine”, “Raamatubussi tööst meil ja välismaal”, "Üldsussuhted", “Käitumine ja etikett” jt. Komplekteerijatele korraldati nõupidamisi, kus arutati kirjastamisprobleeme, toimusid loengud eesti kirjanduse hetkeseisust.

Järk-järgult hakati korraldama rahvusvahelisi koolitusi. Nii toimus mitmeid seminare Soome kolleegidega, näiteks teemadel “Raamatukogunduse aktuaalseid probleeme”, “Raamatukogude majandamine. Eelarve” jt. Hea koostöö oli ka Taani Kultuuriinstituudiga, kellega koos toimusid seminarid taani kirjandusest. Oodatud koolitused raamatukoguhoidjate hulgas olid klienditeeninduse ja suhtlemispsühholoogia, erivajadustega inimeste teenindamise, vähemusrahvuste raamatukoguteeninduse, puuetega inimeste teenindamise jm teemadel.

90. aastate alguses hakati ka Eestis edendama täiskasvanute koolitust. 1991. aastal asutati Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon ANDRAS. 1993. aastal võttis Riigikogu vastu täiskasvanute koolituse seaduse, mis määratles taseme-, tööalase, toimetuleku- ja huvikoolituse. Sealhulgas pandi ka raamatukoguhoidjate tööalasele koolitusele enam rõhku. Fikseeriti raamatukoguhoidjate tööalase koolituse tasandid, nagu riiklik, lokaalne ja ERÜ.

1993. aastal avati lugejaile Eesti Rahvusraamatukogu Tõnismäel, kus olid loodud sobivad tingimused täienduskoolituse läbiviimiseks. Samal ajal toimusid struktuuri ja õppekavade uuendused ka Tallinna Pedagoogika Ülikooli (TPÜ) infoteaduste osakonnas.

Koostöös Rahvusraamatukogu ja TPÜ infoteaduste osakonna õppejõududega hakati koolitustel käsitlema uusi, kaasaegseid teemasid, nagu reklaam, turundus, üldsussuhted, infoühiskond ja infonõudlus, argiinformatsioon jt. Koolituste eesmärk oli viia lugejateenindus vastavusse kaasaja nõuetega ja muuta see kvaliteetsemaks.

Tihedat koostööd tehti Rahvakultuuri Arenduskeskusega, kellega 1993. aastal kooskõlastati koolitustemaatika ja sihtgrupid. Järgnevalt kujunes välja süsteem, milles Rahvakultuuri Arenduskeskus korraldas raamatukoguhoidjatele rahvakultuuri ja folkloorialaseid kursusi, Rahvusraamatukogu aga raamatukogunduse teemalisi kursusi.

1992. aasta rahvaraamatukogude seadusega sätestati nõue, et raamatukogu juhataja ametikoht eeldab vastavat erialast ettevalmistust. Ministeeriumi algatusel ning eestvõttel hakati välja töötama ametikohtade haridusnõudeid, mis kinnitati 1993. aastal kultuuri- ja haridusministri määrusega. 1993. aastal moodustati Kultuuri- ja Haridusministeeriumi juurde raamatukoguhoidjate koolituse nõukogu, kuhu kuulusid nii teadus- ja rahvaraamatukogude kui raamatukogundust õpetavate kõrgkoolide esindajad. Põhikirja järgi koordineeris nõukogu täienduskoolituse korraldamist ning tegutses nõustamisorganina. Koolituse nõukogu esimehed olid aja jooksul Evi Rannap, Marje Aasmets, Aili Normak ja Malle Ermel. 1993. aastal kinnitati kultuuri- ja haridusministri määrusega I ja II astme kutseeksamiprogramm ning eksamikorraldus. Määruse töötasid välja Kultuuri- ja Haridusministeerium ning ERÜ koolituse toimkonna töörühm, mida juhtis Marje Aasmets. 1994. aasta 18. mail toimus esimene kutseeksam, mille sooritasid 25 raamatukoguhoidjat rahva- ja kooliraamatukogudest ning Tartu Ülikooli Raamatukogust. Mitmel korral uuendati kutseeksamiprogrammi ning täiendati uue

soovitava kirjandusega. Koolituse nõukogu pika ja tõhusa ühistöö tulemusena kinnitati 1997. aastal kultuuriministri määrusega kutsenõuded teadus-, rahva- ja kooliraamatukogudele.

1995. aasta oli raamatukoguhoidjate täienduskoolituses pöördeline. Kõrgkoolide juurde tekkisid täienduskoolituse keskused (osakonnad). Tekkis konkurents. Kuid edasised arengud näitasid, et Rahvusraamatukogu jätkas kõrgkoolidega pigem koostöösuhteid. TPÜ õppejõud Aira Lepik, Evi Rannap, Silvi Roomets jt koolitasid raamatukoguhoidjaid ka Rahvusraamatukogus.

TPÜ infoteaduste osakonna juurde moodustati 1995. aasta 26. juunil infotöö õppekeskus (hiljem infotöö keskus), mille juhatajaks kinnitati Evi Rannap. 1996. aasta märtsist hakkasid seal toimuma tasulised kursused kõigile soovijaile. Teemad olid marketing raamatukogutöös, raamatukogutöö automatiseeritud süsteemid, Internet algajaile, infootsing internetis, vana ja haruldane raamat. 1998. aastast juhatas infotöö keskust Silvi Roomets.

Aastatel 1998–2000 oli kesksel kohal raamatukoguhoidjate kutseeksamieelsete kursuste ja kutseeksami korraldamine. 2001. aastast hakkasid kursused toimuma õppemoodulite alusel TPÜ infotöö keskuses ja Viljandi Kultuurikolledžis (VKK). Silvi Roomets koostas ka laste- ja kooliraamatukoguhoidjate koolituse õppekavad. Toimusid raamatukogunduskursused vene keelt kõnelevatele raamatukogutöötajatele.

1998. aastal loodi Viljandi Kultuurikolledži täiendõppe osakond, mis koordineeris raamatukogunduse eriala täienduskoolitust. Toimusid nii pikad (raamatukoguhoidjate kutsekoolitus) kui lühiajalised kursused nt raamatukogude ajaloo kirjutamise võimalustest, infoteenindusest ja infootsingust, eesti kirjandusest.

2001. aastast hakkasid kursused toimuma õppemoodulite alusel TPÜ infotöö keskuses ja Viljandi Kultuurikolledžis (VKK). Rahvusraamatukogul olid head ja pikaajalised koostöösuhted raamatukogunduse kateedri juhataja Mati Muruga, raamatukogunduse ja infoteaduse osakonna juhataja Ilmar Vaaroga (koostöö jätkub tänaseni), raamatukogunduse õppetooli juhataja Vallo Kelderiga jt.

Rahvaraamatukogu seadus võeti vastu 1992. aasta mais, mille järel oli vaja hakata välja töötama uut rahvaraamatukogude töökorraldusjuhendit. Mäletan, et pidasime Tiiu Valmiga, kes töötas ministeeriumis raamatukogunõunikuna, nõu, kuidas kaasata selle dokumendi koostamisse ja arutellu suurem hulk raamatukogutöötajaid. Üheks võimaluseks olid laiapõhjalised arutelud seminar-laagrites. Nii elustuski taas rahvaraamatukogude seminar-laagrite korraldamise tava. 1994. aastast kuni 2017. aastani toimusid suvelaagrid igal aastal ning teemadest, mida arutada, puudust ei olnud; arutati rahvaraamatukogude aktuaalseid teemasid, arengukavade koostamist, suhteid omavalitsustega, rahvaraamatukogude koostööd teiste raamatukogude ja asutustega, rahvaraamatukogude rolli 21. sajandil jms. Seminar-laagrite järjepidevust aastate lõikes tagas nn saarte programm, kui raamatukogutöötajad külastasid erinevaid Eestimaa saari, et oma mõtteid arutada. Mõnele saarele, nagu Ruhnu, sõideti Pärnu sadamast "oma" laevaga "Stefani" (laevasõidu ajal toimus Jüri Järsi koolitus raamatukogude automatiseerimisest), Piirissaarele sõideti "Polarisega". Kuus aastat järgemööda toimusid rahvaraamatukogude laagrid saartel, kuhu nõukogude ajal minek oli keelatud või keeruline: 1995 Kihnu

saarel, 1996 Vormsil, 1997 Ruhnus, 1998 Taevaskojas ja Piirissaarel, 1999 Paldiskis ja Väike-Pakril, 2000 Saaremaal, Mändjalas. Kuna rahvaraamatukogude laagri ajalooline lipp oli kaotsi läinud, taastati Saaremaal Mändjalas toimunud laagriks lipp, millel on embleemid või kiri, kus ja mis aastal suvelaagrid toimunud olid. 2017. aastani toimus 37 rahvaraamatukogude suvelaagrit. Mõnes laagris sündis ka oma laagrihümn, näiteks Trepimäel või Mändjalas.

1996. aastal käivitus Kultuuriministeeriumi initsiatiivil rahvusvaheline rahvaraamatukogude projekt PLDP (Public Libraries Development Project), milles osales 14 Kesk- ja Ida-Euroopa riiki ning projektijuht oli Inglismaa Essexi Maakonna Raamatukogude Nõukogu. Projekti raames toimus mitu konverentsi ning koos tõdeti, et raamatukoguteeninduse aluseks on kohaliku omavalitsuse toetus raamatukogudele ja nende töö vajalikkuse tunnustamine. PLDP-le järgnesid teisedki projektid: PubliCA (Public Libraries Concerted Action) 1997, PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) 2001, CALIMERA (Cultural Applications: Local Insitutions Mediating Electronic Resource Access) 2003.

Nii mõnedki rahvaraamatukoguhoidjad külastasid projektide raames raamatukogusid Saksamaal, Sloveenias, Kreekas, Taanis. Eestis korraldati mitu töötuba ja seminari raamatukoguhoidjatele, arhiivi- ja muuseumitöötajatele tutvustamaks projektides käsitletut. Nimetatud projektidest ja parimatest töökogemustest kirjutati väljaandes "Uut välismaa raamatukogudes" ja ajakirjas "Raamatukogu". PULMANi raames korraldati 2003. aasta märtsis Portugalis Oeirase linnas 36 Euroopa riigi ministrite, tipp-poliitikute ja praktikute konverents "Õppida üksteiselt e-Euroopas". Eestist osalesid Kultuuriministeeriumi asekantsler Anton Pärn ning Rahvusraamatukogu peadirektor Tiiu Valm, kes esines konverentsil ettekandega raamatukogude, muuseumide ja arhiivide koostööst Eestis. Projekti lõppedes valmisid elektroonilised juhised, mis tutvustasid rahvaraamatukogude uusi tegutsemisviise ja teenindusvorme. Kokkuvõttes ammutati projektides osalemisel hulgaliselt Euroopa raamatukogude kogemusi.

1997. aastal sõlmiti Eesti-Poola kultuurikoostöö leping ning tihenesid rahvaraamatukogude koostöösuhted, mille raames käisid 1999. aastal Poolas konverentsil Võru, Narva ja Sillamäe raamatukoguhoidjad.

Raamatukoguhoidjate erialase täienduskoolituse suure koormuse tõttu anti raamatukogunduse osakonna koosseisu juurde üks ametikoht. 1. jaanuaril 1998. aastal asus täienduskoolituse spetsialisti ametikohal tööle Monika Teder (Ränd), kelle ülesandeks oli põhiliselt Rahvusraamatukogu töötajate koolitamine, kuid alati oli ta abivalmis kaasa lööma ka teiste raamatukoguhoidjate koolitamisel.

Aastad 2002–2017

2001. aastal jõustus Eestis Kutseseadus, mis pani aluse kutsesüsteemi loomisele. 2003. aastal koostati raamatukoguhoidja kutsestandard, mis määras raamatukoguhoidja kutseoskused, mille alusel sai taotleda III, IV, V kutseastet.

Eesti Rahvusraamatukogu on rahvusraamatukogu seaduse järgi raamatukogude nõustamis- ja koolituskeskus. Kui kuni 2004. aastani sai RR koolituste korraldamiseks rahalist toetust

Kultuuriministeeriumist, siis pärast seda pidid raamatukogud täienduskoolituse eest maksma tasu.

2004. aastast toimus RRis mitmeid struktuurimuutusi: 1. septembril 2004. a moodustati raamatukogunduse osakonna baasil teadus- ja arenduskeskus, mida hakkas juhtima Janne Andresoo. 1. detsembrist 2008. aastal juhtis teadus- ja arenduskeskust Mihkel Volt. 2011. aastal nimetati teadus- ja arenduskeskus ümber arendus- ja koolituskeskuseks, mida juhtis Mihkel Volt.

2005. aastal avati RRi 6. korrusel koolituste läbiviimiseks auditoorium ja arvutiklass. Raamatukoguhoidjate koolitamine sai sellega seoses sisse uue hoo. Näiteks korraldati 2005. aastal RRis 45 erinevat koolitust: seminare, kursusi, õppe- või teabepäevi, milles osales 815 raamatukoguhoidjat teadus-, eriala-, rahva- või kooliraamatukogudest. Kõige nõutavamad olid teenindusteemad, eriti klienditeeninduse koolitus koos videotreeninguga. Nimetatud seminarid toimusid koostöös Sisekaitseakadeemia koolituskeskusega ATAK, kellega RR oli sõlminud koostöölepingu. Raamatukoguhoidjatele olid toona aktuaalsed teemad veel läbirääkimised, avalik esinemine ja meeskonnatöö. Koos firmaga TJO toimus 2005–2006 juhtimisteemaline jätkukoolitus tulemusjuhtimisest ja kvaliteedist. Koos Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooniga ANRAS toimus 2005–2006 kaheksakuuline koolitajate kursus maakonna/linna keskraamatukogude peaspetsialistidele, milles osalesid ka RR töötajad. Õppijad olid sedavõrd innustunud kursusest, et 2007. aastal jätkati süvendatult järgmiste teemadega: koolituse korraldamine, eelarve koostamine ning meeskonnatöö. Oluline oli rahvaraamatukogude juurde loodud õpiringide teema ning õpiringide seltsi *Semud* tegevus.

Paljude aastate jooksul oli kirjandus väga eluline teema, eriti rahvaraamatukoguhoidjatele - eelkõige eesti sh väliseesti, samuti vene ja läti kirjandus.

2003. aastast alates hakati RRis tähistama emakeelepäeva. Esimene emakeelepäev oli pühendatud Hans Jürmani 80. juubelile, ettekannetes keskenduti keeleküsimustele, raamatukoguterminoloogiale jms. Emakeelepäeva tähistamisest on saanud Rahvusraamatukogus pikk traditsioon, mille järjepidevuse (16. emakeelepäev oli 2018. a) eest kannab hoolt Maire Liivamets, RRi eesti kirjanduse referent.

2006. aastal alustas Rahvusraamatukogu Tallinna Ülikooli ja Viljandi Kultuuriakadeemia kõrval raamatukoguhoidjate kutseõppe korraldamist, mis sai heakskiidu ERÜ juhatuse otsusega. Raamatukoguhoidja kutsekoolitus oli mõeldud eelkõige raamatukoguhoidjatele, kes ei omanud raamatukogunduslikku haridust. Kutsekoolituse aluseks oli kutsestandard "Raamatukoguhoidja III, IV, V" ning viiemooduliline "Raamatukoguhoidja III“ kutsekoolituse programm. 2013. aastal koostati uus kompetentsipõhine kutsestandard "Raamatukoguhoidja, tase 6", "Raamatukoguhoidja, tase 7", "Raamatukoguhoidja, tase 8", mis kinnitati 14. märtsil 2013 kultuuri kutsenõukogu poolt. Õppejõudude ja praktikute koostöös koostati vastavalt kutsestandardile uus kuuemooduliline "Raamatukoguhoidja, tase 6, kutsekoolituse programm".

Rahvusraamatukogu korraldas raamatukoguhoidja kutsekoolitust 2006–2017, so järjepidevalt 11 aastat. Õppegruppides oli alguses 25–30 osavõtjat, hilisemates õppegruppides 17–18 õppurit. Osalesid ka üksikud vabatahtlikud, mõned olid suunatud koolitusele Eesti Töötukassa kau-

du. Kutsekoolituse lektoriteks olid Tallinna ja Tartu Ülikooli, Pärnu Kolledži õppejõud, Rahvusraamatukogu spetsialistid, oma ala asjatundjad, kolleegid teistest raamatukogudest ja asutustest, nagu Eesti Statistikaamet, Eesti Standardikeskus ja Kultuuriministeerium. 2016. ja 2017. aasta kutsekoolitusel oli enam kui 50 Rahvusraamatukogu spetsialisti lektorite ja mentoritena.

Kutseõppijad hindasid kõrgelt sujuvat õppetöö korraldust, positiivset õpikeskkonda ja professionaalseid koolitajaid. Kutseõppijate arvates omandasid nad õppimise tulemusena uusi teadmisi ja praktilisi oskusi raamatukogu kogude kujundamisest, kataloogimisest, liigitamisest, märksõnastamisest, teavikute parandamisest ja restaureerimisest, lugejateenindusest ja infootsingust. Väärtustati erialaterminoloogia käsitlemist. Õppetööd rikastasid õppekäigud erinevatesse raamatukogudesse, muuseumidesse ja arhiividesse. Küsitluse tulemusel raamatukoguhoidja 6-moodulilisele kutsekoolitusele 2016/2017 oli hinnang järgmine: soovitusindeks (SI) 80,0% ja rahuloluindeks (RI) 100,0 %.

Lähtudes raamatukoguhoidjate kutsestandardist püüti lühemaajalisi koolitusi korraldada ka psühholoogia ja suhtlemise, pedagoogika ning juhtimise teemadel. Vajalikuks peeti infokirjaoskuse koolitusi, kus õpiti oskusi infoallikate otsinguks, valimiseks ja kasutamiseks internetis ja e-raamatukogu ressurssides.

Koostöös Eesti Vabaharidusliiduga korraldas RR ulatusliku ja mahuka koolituse "Täiskasvanute õpetaja meistrikursus raamatukoguhoidjatele" (koolituse maht 146 tundi), mis toimus 2011. aasta detsembrist 2012. aasta oktoobrini. Osales 26 raamatukoguhoidjat, kes omandasid teadmisi, et saada koolitajaks.

1. novembril 2013. aastal reorganiseeriti RRi arendus- ja koolituskeskus ümber koolituskeskuseks. Koolituskeskust asus juhtima Hela Ojasaar ning juhtivate spetsialistide kohtadel töötasid Margit Jõgi, Kristina Rood, Krista Talvi ja Kai Välbe. Terminoloogina asus tööle Piret Pärgma, kes koostöös ERÜ terminoloogiatoimkonnaga arendas raamatukoguterminite andmebaasi ning jätkas populaarse oskuskeelepäeva korraldamisega. 2017. aasta veebruaris reorganiseeriti koolituskeskuse struktuur ning koolituskeskusesse jäid tööle Hela Ojasaar, Kristina Rood ja Krista Talvi.

2013. aastal alustas koolituskeskus projektiga “E-Rahvusraamatukogu tuleb külla” (projektijuht Kristina Rood, koolituse juhtiv spetsialist). Käidi Võru, Põlva, Viljandi, Rapla maakondades, Läänemaal, Hiiumaal, Saaremaal, Tartumaal, Jõgevamaal, Ida- ja Lääne-Virumaal ning Pärnus nii suuremates kui väiksemates raamatukogudes, muuseumides ja tutvustati e-kataloogi Ester, Eesti artiklite andmebaasi ISE, Eesti rahvusbibliograafia andmebaasi ERB, RR otsinguportaali, digitaalarhiivi DIGAR ja portaali DIGAR Eesti ajalehed sisu ja kasutamise võimalusi. Koolituspäevade tulemusel tõusis osalejate teadlikkus erinevate elektrooniliste otsivahendite kasutamisvõimalustest. Nelja aasta jooksul osales koolitusel raamatukoguhoidjaid, lugejaid, kooliõpilasi – kokku üle 800 inimese.

2016. aastal viidi RRi koolitustegevus vastavusse täiskasvanute koolituse seaduses ja täienduskoolituse standardis kehtestatud nõuetega. Rahvusraamatukogu on Eesti Hariduse Infosüsteemis esitatud 11.05.2016 majandustegevusteate nr 152519 alusel registreeritud täienduskoolituse asutuse pidajana. Täienduskoolitusasutusena tegutsemine annab eeliseid

tõsta oma konkurentsivõimet mäluasutuste, sh raamatukogude töötajate koolitusturul ning pakkuda õppijatele võimalust taotleda tulumaksusoodustust ja õppepuhkust.

17. oktoobril 2016. aastal toimus esimene veebiseminar (kahes osas): „DIGAR - Eesti ajalugu, kirjandus ja kultuur digitaalarhiivis" ja 7. novembril selle jätk "DIGAR - Eesti ajalehed". Koolitaja oli Kristina Rood. Osavõtjaid 52 ja 35.

Raamatukoguhoidjate täienduskoolitustest oli populaarne “Isikute andmete kaitse ja raamatukogud” (koos Andmekaitse Inspektsiooniga), praktiline koolitus “Raamatute parandamine” (koolitajad RR restaureerimiskeskuse konservaatorid), mida korraldati eraldi ka kooliraamatukoguhoidjatele, arhiivitöötajatele. Raamatukoguhoidjatele ja muuseumitöötajatele toimus koolitus “Maakaardid ja kaardikogud” (koolitajad RR kartograafiasaali töötajad koos Maa-ameti geoinfosüsteemide bürooga). Populaarseks kujunes mitmeid kordi korraldatud praktiline koolitus “Näituste koostamine ja korraldamine” (koolitajad RRi näituste osakonna ja humanitaarsaali töötajad ning Loovuskohviku juht).

Raamatukoguhoidjad võtavad alati hästi vastu kirjandusteemalisi koolitusi. 2016. aastal koolitas näiteks Maarja Vaino, A. H. Tammsaare Muuseumi juhataja ja kirjandusteadlane teemal “Vargamäelased ja nipernaadlased”. Koolituspäeva lõpetas Krõõt Liivak, RR humanitaarsaali juhataja, tutvustades kirjandusteemalisi andmebaase.

19. aprillil 2017. aastal toimus kirjandusteemaline koolitus “Eesti laps sõjajärgses olustikus: ilukirjanduslik vaade” (Eesti kirjandus 40. ja 50. aastatel; ülevaade “Eesti laps sõjajärgses olustikus: ilukirjanduslik vaade. Vestlusring “Eesti laps sõjajärgses olustikus” koos kirjanike Kai Aareleidi ja Leelo Tunglaga. Koolitaja oli Maire Liivamets. 16. mail 2017 toimus Maire Liivametsa sama koolitus veebiseminarina. Osalejaid 18.

Väga vajalik koolitus oli “Autoriõiguse põhimõtted raamatukogus” (Intellektuaalse omandi liigid. autoriõigusega kaitstava teose tunnused ja autoriõigusega kaitstuse eeldused. Orbteoste regulatsioon jne). Koolitajad olid parlamendiinfo keskuse õigusinfo ja rahvusvaheliste organisatsioonide töörühma infospetsialistid.

Nii nagu varasematelgi aastatel toimusid koolitused maakonnaraamatukogudes vastavalt nende poolt esitatud tellimustele. Nii käidi Järva-, Rapla-, Saare-, Lääne- ja Ida-Virumaal, Läänemaa raamatukogudes. Margit Jõgi, Kai Välbe, Hela Ojasaar, Kristina Rood, Piret Pärgma jt esinesid loengutega: “Kuidas mõõta ja hinnata raamatukogude tööd?.” (Kai Välbe), “Kas ja kuidas oskavad raamatukogud näidata, kui kasumlikult nad töötavad?” (Kai Välbe), “Raamatukoguterminite andmebaasi kasutamine” (Piret Pärgma), “Koolituse ettevalmistamine. Koolitusprotsessi läbiviimine vastavalt õppimisprotsessi loogikale” (Margit Jõgi), “Riiklik statistika kui üks osa statistikast. Raamatukogude andmete esitamine ja aruannete koostamine” (Margit Jõgi). “Lugejate infovajadused. Infoteeninduse korraldus ja vormid raamatukogus” (Hela Ojasaar), “Infonõustamise olemus ja etapid - ettevalmistamine, läbiviimine ja hindamine” (Hela Ojasaar), “Infoteeninduseks ja -nõustamiseks vajalikud hoiakud ja oskused” (Hela Ojasaar), "Sotsiaalmeedia rakendamine raamatukogus" (Kristina Rood), "Digitaalarhiiv DIGAR - raamatukogu sinu taskus. Mida kasulikku leidub digitaalarhiivis DIGAR ja kuidas seda kõike kiiresti kätte saada" (Kristina Rood) jne.

5. septembril 2017 toimus RRis koolitus “Vaimse tervise häirega inimesed - kuidas märgata, suhelda ja aidata?“ (koostöös Tallinna Vaimse Tervise Keskusega). Tänapäeva pingelises elus kohtab üha enam teistsuguse käitumisega inimesi, kes on samuti raamatukogu külastajad. Kuidas raamatukoguhoidja nendesse suhtub, kuidas ta nendega suhtlema peab? Teenindama? Sellistel teemadel koolitusi on vaja koos situatsioonide läbiarutamisega.

1. oktoobril 2017 koolituskeskus likvideeriti. Raamatukoguhoidjate erialase täienduskoolituse ja kutsekoolitusega hakkas tegelema raamatukoguteenuste arenduskeskus.

Krista Talvi nendib kokkuvõtvalt: “Töötasin üle 39 aasta Rahvusraamatukogus metoodikuna ja raamatukoguhoidjate koolitajana. Töö metoodikuna avardas maailmapilti: palju tuli käia komandeeringutes (õppisin hästi tundma Eestimaad), erinevates raamatukogudes käies nägin tegelikku elu ja tööd, õppisin ise palju praktikutelt-raamatukoguhoidjatelt. Metoodiku töö karastas sedavõrd, et jätkasin tööd RRis koolitajana.

Põhitöö kõrval tuli täita teisigi ülesandeid. Tegelesin Viljandi ja Tallinna raamatukogunduse ja infoteaduse eriala üliõpilaste-praktikantidega. Ligi 15 aastat (1994–2008) olin Viljandi Kultuurikolledži (hiljem Viljandi Kultuuriakadeemia) riigieksamikomisjoni esimees. Osalesin 1996–2004 rahvaraamatukogude rahvusvahelistes projektides riigikoordinaatorina. 1998–2004 olin Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu esinaine. 2008–2018 ERÜ kutsekomisjoni esimees.

Käesolev ülevaade Rahvusraamatukogu raamatukoguhoidjate täienduskoolitusest on esitatud väga kokkuvõtlikult. 90. aastate alguses, kui pandi alus Eesti kutsesüsteemile ja täiskasvanute koolitussüsteemile, lõi ka RR aktiivselt kaasa. 1996. ja 1999. aastal korraldati koos ERÜ koolitustoimkonnaga raamatukoguhoidjate hulgas küsitlusi, selgitamaks välja, missugused koolitused on vajalikud ja hinnatud, missuguseid teemasid peaks käsitlema, et raamatukoguhoidjatel oleks abi neist oma igapäevatöös.

Rahvusraamatukogu roll raamatukoguhoidjate koolitamisel on olnud järjepidev. Tihe koostöö on olnud kõrgkoolidega, ERÜga, Kultuuriministeeriumiga, täiskasvanute koolitamisega tegelevate organisatsioonidega, raamatukogudega ja raamatukoguhoidjatega. Olen kõik need aastad olnud tihedasti seotud Eesti kutsesüsteemi ja raamatukoguhoidjate täienduskoolituse süsteemi arendamisega, raamatukoguhoidja elukutse väärtustamisega, raamatukoguhoidjate koolitamisega. Ma tahtsin seda tööd teha ja tegin südamega nii hästi kui oskasin, tegin seda koos paljude heade kolleegidega. Mul oli suur vastutus raamatukoguhoidjate, kogukonna ja ühiskonna ees.

Peaaegu neli aastakümmet kestnud töö katkes väga ootamatult. Aeg-ajalt tekib õigustatud küsimus - Miks see nii pidi lõppema? Miks koolituskeskus likvideeriti?

Metoodikaosakond 1988. aastal. Istuvad vasakult: Leili Gasman, Tiiu Valm, Elvi Voormaa. Seisavad vasakult: Krista Talvi, Kai Idarand (Välbe), Anne Pürg, Heli Priimets

Mõtteid ja hinnanguid metoodilisele tööle

Reet Kapo, Põlva Keskraamatukogu direktor

Alustasin Põlva Rajooniraamatukogus tööd 1966. aastal. 1968 loodi rajooni- ja lasteraamatukogudesse metoodikute ametikohad. Palju ilmus juhendeid aktuaalsetel teemadel. Töö lugejatega, raamatuürituste korraldamine jne käis suure hulga kampaaniate väljakuulutamisega, propagandakuude ja nädalate sisustamisega.

1969. a alustati raamatukogutöötajate stažeerimistega, sh ka teistes liiduvabariikides. Rajooniraamatukogu metoodik Imbi Kahar käis näiteks Uljanovski oblasti raamatukogudes. 1970. aastatel õnnestus tutvuda ka välisriikide raamatukogudega esialgu üleliidulistes spetsialiseeritud turismigruppides. Mul endal oli elu esimene välisreis Kuuba-Maroko-Pariis, millega kaasnenud emotsioonid on praegugi meeles.

Emotsionaalsed ja teadmisi andvad olid raamatukogutöötajate laagrid, kus peeti üldharivaid ja erialateemalisi loenguid, korraldati ekskursioone, tehti isetegevust, peeti spordivõistlusi. See töövorm on nii elujõuline, et kestab tänapäevani. 1972. a toimus Põlva raamatukogudele seminar kodu-uurimisest. Juhtnööre raamatukogude ajaloo uurimiseks ja kroonikate koostamiseks andis Fr. R. Kreutzwaldi nim ENSV Riikliku Raamatukogu töötaja Elvi Hints (Voormaa). Sellest peale hakkasime korraldama kroonikate koostamise õppusi, ülevaatusi ja konkursse, kusjuures suureks abiks oli seejuures Elvi Hintsi koostatud metoodiline kiri. Elvi analüüsis mitmel korral

läbi kõik koostatud kroonikad ja tegi põhjalikud märkused igaühe juurde. Ka me ise koostasime täiendavaid juhendeid, näiteks Põlva rajooni raamatukogude koduloolise töö ülevaatus 1987–1988: kroonikad, kodulookirjanduse kartoteegid, koduloolised mapid, albumid, väljapanekud ja kodulooteemalised üritused. Lisaks toimus raamatukogumälestuste kogumine, milleks oli vastavas juhendis viidatud Hans Jürmani koostatud intervjuupunktidele, mis abistaksid mälestuste kogumist: raamatukogu lugeja mälestused kokkupuudetest raamatukoguga ja raamatukoguhoidja enda mälestused.

Kalju Oja metoodiline kiri „Individuaalteenindus rahvaraamatukogus“ (1974) oli aluseks lugemisvajaduste uurimisel, kirjanduse valikul, valikteadistamise elluviimise, kataloogide ja bibliograafiate kasutamisel lugejateeninduses. Metoodilisi materjale, suuniseid ja konsultatsioone anti avariiulite kujundamiseks, lastekirjanduse paigutamiseks, teatmekogu organiseerimiseks, paarisraamatukogude töö korraldamiseks. Käepärast olid kõiksuguste ülevaatuste, raamatuürituste jne korraldamiseks vajalikud metoodilised materjalid: näidisküsimused teoste aruteludeks, kirjanduskohtu korraldamiseks jms. Soovitusnimestikud ja tähtpäevakalendrid aitasid aastaid näituste jm ürituste sisustamisel.

Sotsialistliku võistluse raames püüti teha ka kõlavate pealkirjade all nii mõndagi, mille sisu oli tavaline raamatukogutöö. Näiteks Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale oli pühendatud raamatunädal, kus lugejatega kohtusid Mats Traat koos abikaasa ja tõlkija Victoria Traadiga, Heino Kiik ja Robert Vaidlo.

Veel 1977. aastast: Riikliku Raamatukogu metoodikaosakonna poolt alustati eesrindlike kogemuste kooli õppepäevadega Valgjärve raamatukogus, kus juhendajaks oli Elvi Hints. Põhiteemaks raamatukogu üritused: organiseeriti bibliograafiliste ülevaadete konkurss, analüüsiti baasraamatukogu üritusi, korraldati T. Lehtmetsa „Tumeda laane“ arutelu autori osavõtul, löödi kaasa Võrumaa tundmise viktoriinis jne.

Tsentraliseerimise läbiviimiseks olid koostatud põhjalikud juhendid, tulemusi analüüsiti ja tehti kokkuvõtteid. Veel olid head 1990. aastatel ilmunud bülletäänid „Uut välismaa raamatukogudes“. Kaasaja infotulvas ei jõua rahvaraamatukogud maal ja inglise keele vahendusel enam paljuga kursis olla.

Kahjuks ei jõutud uut raamatukoguhoidja käsiraamatut välja anda. Ei tea, võib-olla kuluks ka tänapäeva infoteaduste alal koolitatud ja näiteks rahvaraamatukokku tööle tulevatele spetsialistidele ära käsiraamat, mis käsitleks kompaktselt sellist organisatsiooni nagu raamatukogu ja mida seal praktiliselt teha tuleb.

Juhendid ja nõudmised olid omal ajal põhjalikud ja põhjalikult ka kontrolliti. Kontrollbrigaadid avastasid puudusi ja tagajärjed olid vahel ka radikaalsed (kui meenutada 60 aastate likvideeritud raamatukogusid, mis raamatukogude mõõtu välja ei kandnud, neid oli ka Põlvamaal, nagu näiteks Veski ja Lootvina).

Kui kaasaega tulla, siis tänuväärsed on olnud kõikvõimalike koolituste organiseerimine Rahvusraamatukogus (Krista Talvi) ja kutsekoolitus. Metoodikutelt sai alati sõbralikku ja asjatundlikku nõu.

Ere Raag, kauaaegne Võrumaa Keskraamatukogu metoodik

Metoodilisele tööle tulek sarnaneb "Kevadest" tuttavale olukorrale: kui ma 1. aprillil 1972 lastetöö metoodikuks hakkasin, oli seal ees raamatukogutööle pühendunud suurte kogemustega Armilda Kanep, kes mind oma tiiva alla võttis ja juhendas.

Suureks abiks olid Fr. R. Kreutzwaldi nim ENSV Riikliku Raamatukogu ja Liivalaia tänava Laste- ja noorteraamatukogu metoodilised kirjad, soovitusnimestikud, kirjandusülevaated, raamatuürituste ja lugemiskultuuritundide näidismaterjalid.

Väärtuslikud olid metoodikute konsultatsioonid, juhtnöörid, korraldatud seminarid, väljasõidud parematesse raamatukogudesse eesrindlike kogemuste omandamiseks, näidisüritused (arutelud, kirjanduslikud kohtud), suvised laagrid eri piirkondades jms.

Arvestades raamatukoguhoidjate haridustaset ja erialast ettevalmistust, oli algusaastatel esmatähtis kohapealne metoodiline juhendamine ja praktiline abi (inventuuride läbiviimine, kataloogide ja kartoteekide korrastamine, kogu nõuetekohane paigutus).

Võrumaa raamatukogudel on läinud läbi aegade päris hästi; olime mitmekordsed sotsialistliku võistluse parimad, edu saatis meid raamatukogukroonikate ülevaatusel ja metoodikaosakondade võistlusel. Kõik omaaegsed nõudmised ei olnud ju üdini halvad. Isegi siunatud sotsialistlik võistlus innustas oma tööd paremini tegema.

Muutunud on raamatukogutöötaja roll ja neile esitatavad nõuded. Kui pool sajandit tagasi oli raamatukoguhoidja kohustused ülevalt poolt ette kirjutatud, siis vabas Eestis on igaühel vabadus oma peaga mõtelda. Sellest johtuvalt muutus ka metoodilise töö sisu.

21. sajand esitas raamatukogule kui mäluasutusele uued väljakutsed – raamatukoguhoidja on kirjasõna levitamisele lisaks infospetsialist, nõustaja, elukestva õppe läbiviija ja maaelu edendaja. Nende ülesannete täitmiseks vajas Eesti raamatukogundus haritud, uusi tehnoloogiaid valdavat personali. Kutsekoolituskursuste korraldamine ja raamatukoguhoidja kutse andmine oli ERÜ ja Rahvusraamatukogu tänuväärt ettevõtmine. Nii omandas 2/3 Võrumaa raamatukoguhoidjatest selle kaudu raamatukoguhoidja kutse.

Eri aegadel on olnud metoodilise töö läbiviimiseks erinevad võimalused. Oma viimastel tööaastatel tundsin kõige enam puudust raamatukogude külastamisest, mis majanduslikel põhjustel vähenes.

Nüüdseks on olukord muutunud ja keskraamatukogu korraldab järjepidevalt maakonna raamatukogude nõustamistuure.

34-aastase metoodilise töö kogemuse põhjal võin öelda, et metoodiline töö on koostöös sündinud ühislooming ning raamatukogutöö tulemuslikkus sõltub kollektiivist – inimestest, kes on su kõrval, sind motiveerivad, inspireerivad ja täiustavad, kellele võib alati loota.

Kuigi erinevatel perioodidel tuli järgida erinevaid nõudeid, juhindusin metoodilises töös põhimõtetest: aidata, õpetada, juhendada. Oluline on inimlik suhtumine ja hea sõna. Sõnal on tugev jõud - sõnaga tuleb toetada, julgustada, lohutada ja tunnustada...

Rutt Enok, Harju Maakonnaraamatukogu direktor

Asusin tööle 1970. aasta 1. augustil Harju Rajooniraamatukogusse, mis tol ajal asus Raasikul. Tulime koos kursusekaaslase Helle Pärliniga, kellest sai raamatukogu juhataja ja minust vanemmetoodik.

Riikliku Raamatukogu metoodikaosakonnast on mälestused järelikult alates sellest perioodist. Esimene kokkupuude oli ilmselt ajast, kui toimus Tallinna kontrollbrigaadi käik Raasikule. Arvasime, et oleme kõik väga hästi teinud, aga tuli välja, et metoodilises töös oli palju puudusi. Olime ju mõlemad algajad.

1972. aastast viidi rajooniraamatukogu üle Keilasse ja järgnevad mälestused on kokkupuutest Riikliku Raamatukogu metoodikaosakonnaga juba sellest ajast. Metoodikaosakond asus siis Toompeal kuskil hoovipoolses majas (Kohtu 4, kus praegu asub Soome Suursaatkond). Metoodikaosakonnas oli töötajaid rohkem: Tiiu Valm, Kai Idarand (Välbe), Elvi Voormaa (Hints), Ene Riet jt. Millal keegi tööle tuli, ei oska öelda, aga mälupildid on sellest ajast.

Metoodikaosakonna tegevuse iseloomustamiseks peab ütlema, et paljud algatused said alguse just sellel perioodil, näiteks Parim noor raamatukoguhoidja 1977, raamatukogukuu 1979, raamatukogude sotsialistlik võistlus 1979. Lisaks raamatukogude ajaloo uurimine, kodulootöö ülevaatused, metoodilise töö ülevaatused, metoodikaväljaannete konkurss 1975, raamatunäituste võistlus 1976, bibliograafiaväljaannete konkurss jne. Kultuuriministeeriumi Raamatukogude Inspektsioonis oli samuti rohkem inimesi raamatukogude peal, võib-olla osa algatusi tuli sealt. Sellel oli suur mõju rajooniraamatukogudele kohtadel. Ülevaatuste ja konkursside järel oli väga põhjalik ja analüüsiv kokkuvõte, mis oli hästi ja mis jäi puudu. Tänapäeval neid üle lugedes tundub tekst vägagi ajakohane ja mingit liigset „punast teemat“ seal küll ei olnud. Oli asjalik analüüs ja paremad kogemused välja toodud. Oluline oli tagasiside andmine.

Juhendmaterjale oli küll palju ja kõik oli justkui rohkem ette juhitud, aga koostöö oli igati olemas.

Selle kõige eeskujul tehti kohtadel/rajoonides samuti palju juhendmaterjale ja metoodilisi kirju ja kontrolliti raamatukogusid kohtadel üsna põhjalikult.

Katrin Niklus, Rapla Keskraamatukogu pearaamatukoguhoidja

Minu esimene töökoht oli 1984. aastal Rapla rajooni Varbola haruraamatukogus.

1988. aastal sai minust Rapla Keskraamatukogu metoodika-bibliograafiaosakonna juhataja. Rajooni Keskraamatukogus oli ka lastetöö metoodiku ametikoht. 1992. aastast olen Rapla Keskraamatukogu pearaamatukoguhoidja. Minu töölepingus on maakonna raamatukogude metoodiline juhendamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse organiseerimine. Pearaamatukoguhoidjana nõustan ja õpetan raamatukoguhoidjaid, kuidas üht või teist tööülesannet täita või mingis töös talitada.

Koolituse korraldamisel lähtun vajadusest, olukorrast, ajastust, aga ka rahalistest võimalustest. Ainult projektide toel ei ole võimalik koolitusi planeerida ja korraldada. Riik peaks andma maakonna keskraamatukogule igal aastal kindla summa, mis võimaldaks süsteemselt erialast koolitust pikema aja peale ette planeerida. Praegu sõltub see kohalikust omavalitsusest. Arvestada

tuleb, et ühe töötajaga raamatukogudel on keeruline käia kas või paar korda aastas pikematel ja kallimatel koolitustel.

Raamatukoguhoidjate koolituste, kursuste valik riigi tasandil on praegu väga väike. Eesti Rahvusraamatukogu pakkus veel aastaid tagasi valikut, kuid nüüd ei leia kodulehelt midagi. Tallinna Ülikooli poolt pakutav on maaraamatukoguhoidjale kallis ja sageli ka liiga teoreetiline, jäänud on Tartu Ülikooli rahvaraamatukoguhoidjate suveakadeemia ja lasteraamatukoguhoidjate suveakadeemia.

Maakonna keskraamatukogu on metoodilise töö keskusteks maakonna raamatukogudele, aga vajame häid ideid ning ka abi ja kindlustunnet töö korraldamisel. Tunnistan, et kasutan praegu oma pikaajalist töökogemust, järjest rohkem tunnen puudust metoodilise töö keskusest. Riiklikul tasemel on igasugune metoodiline juhendamine (uued koolitusvõtted ja suunad; materjalid, koolitusprogrammid, statistiline analüüs) aegade jooksul kahanenud ja on tänaseks olematu. Eriti tunnen puudust igasugustest metoodilise töö materjalidest, näiteks „uue töötaja koolitusprogramm“, „raamatukogutundide näidisprogramm“, aga ka statistilistest analüüsidest. Raamatukogud esitavad igal aastal tekstilise ja statistilise aruande, aga miks neid tehakse, jääb arusaamatuks.

Kutsetaset omavate kvalifitseeritud töötajate arv väheneb, (nõudeid haruraamatukogutöötajate haridusele ei ole seaduses sätestatud). Kutsekoolitust ei toimunud 2017/2018.

Linda Kask, Raamatukogude Inspektsiooni inspektor

Igaühel oma arusaamine, aga minu meelest oli tõepoolest läbisaamine ja koostöö ministeeriumi ja metoodikaosakonna vahel väga hea. Miks? Esiteks seepärast, et ei olnud suuri staare, kes ennast oleksid teistest paremaks pidanud. Siis seepärast, et inimesed „ülal“ ja „all“ austasid ja hindasid üksteist. Mis vist peamine - küsimustes, mis vajasid millegi muutmist või teisiti tegemist, kas oma arusaamise järgi või partei käsul, oldi ju laias laastus ühel meelel - kas teha, mida teha, kuidas teha (vaatamata sellele, et mõni teenis okupatsioonivõimu ja teine oli jälle kõva rahvuslane). Ja pealegi oli ju metoodikaosakonnas asjatundja igas küsimuses, kellelt nõu küsida - Hans Jürman. Tiiu Valmi tublidusest ma ei räägigi, aga õnneks jättis ta mõned asjad ka oma alluvate teha. Tagasi vaadates tundub, et kõik tahtsid rahvaraamatukogude elu ja töökorraldust paremaks teha, metoodikaosakonnast tulnud soovitused olid asjalikud ja puudust taolistest soovitustest tundsid raamatukoguhoidjad ka siis veel, kui uue aja arengud sellise rolli Rahvusraamatukogult üldse ära võtsid.

Tähtis tegur hea läbisaamise eeldusena oli, et Raamatukogude Inspektsioonil oli erakordselt hea, tasakaalukas ja õiglane juhataja - Ivi Tingre, kes tahtis ja suutis rahumeelselt lahendada ka konfliktsed olukorrad, kui need haruharva temani jõudsid. Sama tasakaalukad olid minu arust ka Tiiu Valm ja Evi Ratassepp metoodikaosakonna juhatajatena.

*

Sellega lõpeb tagasivaade raamatukogude metoodilisele tööle aastatel 1945–2017. Kokkuvõttes 72 aastat koos raamatukogudega: juhendamist, õpetamist, töö analüüsimist, koolitusi ja

palju muud. Metoodikud - raamatukogunduse asjatundjad, kes pühendusid raamatukogude heale käekäigule, kirjutasid nii oma tööga peatüki Eesti raamatukogunduse ajalukku.

Tõenäoliselt on raamatukogude metoodiline juhendamine taas jõudnud küsimuse juurde: *Quo vadis*, metoodiline töö?

Metoodikaosakonna 40. ja Raamatukogude Inspektsiooni 45. aastapäeva tähistamine 1988. aastal

Istuvad vasakult: Maie Gross, Tiiu Pihlakas, Ester Lepik, Leida Püss, Mari Meerik, Ivi Tingre, Silvi Neljas, Vilve Rits, Tiiu Valm, Kalju Oja.

Seisavad vasakult: Kaljo Veskimägi, Tiit Valner, Margit Jõgi, Marju Laur, Külli Ummer, Taimi Tarning, Eila Lepre, Ene Riet, Anne Pürg, Kai Idarand (Välbe), Hans Jürman, Krista Talvi, Evi Ratassepp, Linda Kask, Signe Väljataga, Hille Kask, Elvi Voormaa, Ilo Kermik, Tiia Nurmelaid, Ludmilla Rass

Kasutatud allikad

Eesti NSV Teataja, 1945, nr 9, lk 127–128

Rahvusraamatukogu arhiiv: metoodika-, raamatukogunduse osakonna, teadus- ja arenduskeskuse, arenduskeskuse, koolituskeskuse tööplaanid ja aruanded 1976–2017

Raamatukogud ja raamatukogundus taasiseseisvunud Eestis 1991–2001: artiklite kogumik. Tallinn, 2002

Raamatukogud ja raamatukogundus Eestis 2002–2012: artiklite kogumik. Tallinn, 2014

Kirjalikud intervjuud kolleegidega 2017–2018

ERÜ teenetepreemia 2017
Sillamäe Raamatukogu direktor Elviira Sidorova

Krista Talvi
pikaajaline raamatukogutöötaja, ERÜ liige

Elviira Sidorova lõpetas raamatukogunduse eriala Leningradi Kultuuriinstituudis ning asus Sillamäe Keskraamatukogu direktori ametikohal tööle 1984. aastal. Enne seda töötas ta Sillamäel kesk- ja teistes raamatukogudes raamatukoguhoidjana ja kaks aastat ka Saksamaal. Sillamäe Keskraamatukogu osakonnad paiknesid tol ajal linna erinevates kohtades, mis takistas hea teenuse pakkumist elanikkonnale. 1996. aastal õnnestus direktoril saada keskraamatukogule oma maja aadressil Kalda 12.

Elviira Sidorova asus usinasti õppima eesti keele kursustel ning nõudis seda ka oma kaastöötajatelt. Kuid ka erialased, raamatukogunduse ja infoteadusalased koolitused olid vajalikud. Näiteks korraldas Rahvusraamatukogu 90. aastate keskel vene keelt kõnelevatele raamatukoguhoidjatele mitmeaastase kursuse eesti kultuuri, kirjanduse, kunsti ja teatri teemadel. Ida-Virumaa, sealhulgas Sillamäe raamatukoguhoidjad olid aktiivsemad osalejad kursusel, mis lõppes arvestusega. Elviira Sidorova osales aktiivselt ka Rahvusraamatukogu koordineeritud rahvusvahelises projektis "Public Libraries Development Project - PLDP".

Koolitused Sillamäe Keskraamatukogu töötajate hulgas muutusid aina populaarsemaks. Projektide kirjutaminegi sai selgeks ja nii algatasid Sillamäe kolleegid lõimumise ja eesti keele praktiseerimise projekte. Hea koostöö ja partnerlus kujunes Võrumaa Keskraamatukoguga: Tänaseks on laiendatud häid koostöösuhteid Läänemaa, Lääne-Virumaa, Tallinna Keskraamatukogu jt raamatukogudega. Alati on Sillamäe raamatukogu olnud hea koostööpartner ERÜ-le, Rahvusraamatukogule, Kultuuriministeeriumile. Et Ida-Virumaa raamatukogudel ja kultuurielul ikka hästi läheks, moodustasid Jõhvi, Kohtla-Järve, Narva ja Sillamäe keskraamatukogud oma piirkonna direktorite kogu, mis tegutseb tänaseni. Elviira Sidorova on läbinud ka mitmeid juhtimisalaseid koolitusi raamatukogutöötajatele.

Aastatel 2005–2009 töötas E. Sidorova Sillamäe Linnavalitsuses ning kureeris hariduse-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonda Sillamäe. Sel ajal toimus Sillamäe Linnavalitsuse ruumes ERÜ koolitustoimkonna, Sillamäe Linnavalitsuse ning Keskraamatukogu ühisettevõtmisel seminar, kus kõneldi nii raamatukogu sisulisest tööst; raamatukoguhoidja kutse väärtustamisest, enesetäiendamisest aga ka palkadest. Osalesid kohalike omavalitsuste töötajad ja raamatukoguhoidjad.

2013. aasta suvel toimus Ida-Virumaal Sillamäe Keskraamatukogu ja Rahvusraamatukogu eestvõtmisel üleriigiline rahvaraamatukogude suveseminar, mille traditsioon on saanud alguse juba 1963. aastal.

Südamelähedane on Elviirale olnud töö raamatukogus, tal on raamatukoguhoidja V kutsetunnistus (praegu raamatukoguhoidja, tase 7). Naastes raamatukokku hakkas ta aktiivselt tegutsema selle nimel, et keskraamatukogu saaks ülikitsastest tingimustest välja uude hoonesse. Uuris materjale ja konsulteeris raamatukoguehitiste kohta Eestis, osales rahvusvahelistel konverentsidel ning külastas koos kolleegidega raamatukogusid Soomes, Poolas, Peterburis. Uue raamatukoguhoone ehitamise projektile aitas igati kaasa tol ajal Sillamäe Linnavalitsuse hariduse ja kultuuriosakonna juhataja Tiina Kasemaa.

Uue raamatukoguhoone saamise saaga kestis kuus pikka aastat ning lõppes 2017. aasta sügisel Sillamäe Keskraamatukogu kolimisega uutesse ruumidesse Sillamäe gümnaasiumis. See on Eesti raamatukogundusele, Sillamäe linnarahvale ja raamatukoguhoidjatele väga suur saavutus.

Eesti Kultuurkapitali Ida-Virumaa ekspertgrupp tunnustas Elviira Sidorovat 2017. aasta aastapreemiaga tulemusliku raamatukogualase töö ja Eesti kultuuri tutvustamise eest Sillamäel.

Sillamäe Keskraamatukogu on direktor Elviira Sidorova juhtimisel kujunenud tõeliseks kogukonna keskuseks, kus leiavad tegevust nii noored kui vanad. Raamatukogu juures tegutsevad fotograafia, luule ja eesti keele klubi. Korraldatakse õpitubasid käsitööhuvilistele. Igal sügisel toimub huvitav ürituste sari „Elav klassika“, kus osaleb suur hulk erinevas vanuses lapsi.

Elviira Sidorova peab väga oluliseks eesti keele ja kultuuri tutvustamist erinevate raamatukogu ürituste kaudu. Ta on tutvustanud Eesti raamatukogude tegevust ka Ukrainas ja Venemaal toimunud konverentsidel.

ERÜ juhatus tunnustas Elviira Sidorovat teenetepreemiaga aastatepikkuse suure tööpanuse eest Sillamäe Keskraamatukogu arendamisel tänapäevaseks teeninduskeskkonnaks ja raamatukogudevahelise koostöö edendamise eest.

ERÜ aastapreemia 2017
Eesti Lastekirjanduse Keskuse direktor Triin Soone

Anneli Kengsepp
Eesti Lastekirjanduse Keskuse arendusjuht

2017. aasta kandis endas iga eestimaalast puudutavaid olulisi ideid ja rikastas meie igapäeva meeleolukate sündmustega. Aprillis alustati Eesti Vabariigi 100. aastapäeva pikemat tähistamisperioodi, kus Eestile sai kingitusi teha igaüks. Meie ühine sünnipäev andis võimaluse ette võtta Eesti jaoks paremat tulevikku loovaid tegevusi.

2017. aasta oli ka laste ja noorte kultuuriaasta, mille keskseks ideeks oli väärtustada last ja noort nii looja kui ka publikuna. Teema-aasta kutsus ellu Kultuuriministeerium ja selle läbiviimist koordineeris Eesti Lastekirjanduse Keskus eesotsas Triin Soonega. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingult pälvis Triin aastapreemia tehtud töö ja jagatud rõõmu eest.

Igapäevaselt lastekirjanduse keskust juhtiva keele ja kultuuri hoidjana tõi Triin teema-aasta märksõnadeks *iseolemine ja koostegemine, isetegemine ja koosolemine*. Sõnamäng võttis lühidalt kokku aasta juhtmõtted, kus on rõhutatud iga lapse erilisust ja neile loovaks tegutsemiseks võimaluste andmist.

Teema-aasta ideekonkursi läbi toetati üle Eesti paljusid ettevõtmisi, mis rikastasid kohalike kogukondade laste ja noorte kultuurielu. EV 100 ning laste ja noorte kultuuriaasta üheks suurimaks ettevõtmiseks oli aga lastele ja peredele mõeldud elamustuur *Laste Vabariik*, kus Triin oli nii idee autoriks kui ka üheks projekti tulihingeliseks eestvedajaks ja südikaks läbiviijaks.

Intervjuus Martha-Beryl Graubergile on Triin hinnanud meeskonna olulisust järgmiste sõnadega: „Nii suurt ettevõtmist nagu *Laste Vabariik* ei tee üksi, selleks peab olema palju mõttekaaslasi ja tegijaid, keda see idee sütitab. Mul on siiralt hea meel, et ma olen nad kõik leidnud. Mul on fantastiline tiim – loovinimesed, lavameistrid, programmijuhid, näitlejad jne, kes kõik teevad seda südamest ja hingega ning sooviga anda endast parim. Seda ühte hoidmist ja tegutsemissoovi, et just täna, siin, ja ainult teile, on tunda iga kord, kui oleme uues kohas loomas *Laste Vabariiki*. See on ülim professionaalsus ja ainult nii saabki teha parimat.“

Elamustuuriga tähistati Eesti sünnipäeva 61 päeval 53 erinevas paigas kõikides Eesti maakondades. Viie kuu jooksul oli tuuril lasteetenduse vaatajaid, mängualal ja töötubades tegutsejaid üle 30 000 inimese. *Laste Vabariigis* tegutses ühe mütsi all üle kahesaja partnerasutuse, nende seas kohalikud noortekeskused, kultuurimajad ja raamatukogud. Suur abi oli loomulikult ka innukatest vabatahtlikest.

Üheks teema-aasta oluliseks sündmuseks oli kindlasti ka lastekultuuri foorum *Kultuuripaun*, mis toimus 2. novembril Kumu auditooriumis. Triin on ettepoole vaatavalt suure huviga silma peal hoidnud erinevate maade laste kultuuri poliitikal, mis on teda sütitanud ja ka südant valu-

tama pannud meie laste ja noorte kultuurilisel arendamisel. Foorumist said osa võtta kõik, kes lapsi kultuuri juurde juhatavad ja nende valikuid suunavad. Ettekannetes tegeleti laiapõhjaliselt lastekultuuri mõtestamisega, laste kultuuriruumi loomise ja selle kättesaadavuse küsimustega. Jagatud mõtteavaldused ja praktilised Põhjamaade näited lastekultuuri juhtimisest jätsid foorumil osalejatele mõtte- ja tegevusainet edaspidiseks valdkonnaüleseks lastekultuuri edendamiseks Eestis.

Teema-aastale kokkuvõtvalt mõeldes võib öelda, et tugeva visionäärina mõtestas Triin aasta sisu ja tegevuskava ning viis teema-aasta loovalt ning edukalt läbi. Aasta sai just täpselt selline nagu ta oli, Triinu-näoliselt mitmekülgne, kaasahaarav ja tegus.

Aasta kooliraamatukoguhoidja 2017
Kehra Gümnaasiumi raamatukoguhoidja Lea Paasik

Sirje Jõe
Kehra Gümnaasiumi õpetaja

Lea Paasik on lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Instituudi 1983. aastal raamatukogunduse ja bibliograafia erialal ning omab Raamatukoguhoidja IV kutsekvalifikatsiooni.

Aastatel 1987–2007 töötas Lea Paasik koolieelses lasteasutuses ja oli väikeste laste lemmik. Tema töö on alati olnud seotud lastega. Ta peab laste ja noorte loovuse suunamist oma kutsumuseks.

Lea on teinud Kehra Gümnaasiumi raamatukogus juba viis aastat silmapaistvat ja tulemuslikku tööd.

Ta on innukas raamatute ja lugemise propageerija. Iga õppeaasta jooksul viib Lea Paasik läbi suure arvu raamatukogutunde ning erinevaid toredaid üritusi nii kooli ulatuses, kui ka raamatukogusiseselt. Tema eestvõttel on toimunud näiteks muinasjutupäevad, öölugemised Anija mõisas, kirjanduslikud orienteerumismängud, lastekirjanikega kohtumised, temaatilised näitused ja veel väga palju erinevaid kirjanduse ning teatriga seotud üritusi.

Kooli raamatukogus tegutseb lugemishuviliste laste raamatuklubi, kuhu kuuluvad raamatusõbrad 3.–6. klassidest. Ühistel koosolekutel loetakse ette uusi raamatuid, arutletakse nende sisu üle, korraldatakse viktoriine, käiakse väljasõitudel, kinos ja teatris. On külastatud ka Eesti Lastekirjanduse Keskust Tallinnas.

Eelmisel aastal osaleti Harjumaa lastekirjanduse võistlusel, kus saavutati napilt teine koht. Oma koolis korraldati kolmandate klasside lugemisvõistlus, mis sai teoks raamatuklubi liikmete algatusel ja eestvedamisel.

Koos lavastatakse ka näidendeid, kehastutakse raamatukangelasteks, loetakse noorematele klassidele ette muinasjutte.

Erinevad kooli töötajad ja igas eas õpilased pöörduvad oma küsimustega tema poole ning saavad alati lahket ja põhjalikku abi. Ta oskab ja tahab soovitada igale külastajale vajaliku ja õige raamatu. Ta on asjatundlik oma töös, olgu tegemist teatmeteoste , õppe- või ilukirjandusega.

Korraldades kirjanikega kohtumisi - ja raamatututvustusi püüab Lea luua otsest sidet raamatuloojatega , et ikka enam huvi äratada lugemise, kirjanduse ja loome vastu. Kooli on külastanud tema organiseerimisel Ilmar Tomusk, Andrus Kivirähk ja Reeli Reinaus.

Lea Paasik on mitmel aastal oma koolis koostöös kooli loovusringiga korraldanud Sten Roosi muinasjutuvõistlust, mille tulemusena on mitmedki tööd saavutanud vabariiklikel võistlustel tunnustust.

Väga hea on tema koostöö kooli õpetajatega. Ikka leiab ta kiires tööpäevas aega tegeleda erinevate ülekooliliste ürituste ettevalmistamisele kaasaaitamisel ja on osalenud aktiivselt erinevate žüriide koosseisus. Lea aitab koostada viktoriine ja võimalusel osaleb alati õpilasüritustel.

Ta on aidanud kaasa õpilaste oskuste kujundamisele info leidmiseks ja teatmeteoste kasutamiseks lisatööna peale oma raamatukoguhoidja igapäevatöö. See tänuväärne abi on kandnud vilja ja sel aastal saavutas tema poolt ettevalmistatud Kehra kooli 6. klasside võistkond Harjumaa õpioskuste olümpiaadil 6. koha.

Lea on ka aktiivne kaasalööja ERÜ kooliraamatukoguhoidjate sektsiooni üritustel.

Aasta lasteraamatukoguhoidja 2017
Rapla Keskraamatukogu raamatukoguhoidja Kristel Murel

Kolleegid Raplamaa raamatukogudest

Kristel töötab Rapla Keskraamatukogus raamatukoguhoidjana alates aastast 2002 ja on spetsialiseerunud lastetööle. Kristel näeb laste lugemuse vähenemist ja teeb tööd selle nimel, et lugemishuvi ei kaoks. Kristel Murel on lõpetanud Tallinna Pedagoogilise Instituudi, on hariduselt õpetaja ning läbinud raamatukoguhoidja kutsekoolituse. Kristel on ERÜ lasteteeninduse toimkonna liige, vahendab üleriigilisi projekte Rapla maakonnas ja vastutab nende toimumise eest. Lastetöö spetsialistina tutvustab ta sageli maakonna raamatukoguhoidjatele tööd puudutavaid probleeme ja üritusi. Kristel on lugemisprogrammi „Aitan lapsi raamatute juurde" Rapla maakonna juht. Eesti Lastekirjanduse Keskuse algatatud laste lugemiskultuuri üritused on Kristel Mureli eestvedamisel edukalt ellu viidud.

Kristel on oma olemuselt meeskonnamängija. Ta teab, kuidas innustada kolleege maakonnas ja organiseerida maakondlikke lasteüritusi. Tähelepanu väärib koostöö Raplamaa eesti keele õpetajate ainesektsiooniga. Viimastel aastatel on Kristel vedanud emakeele, kirjanduse ja koduloo alast põhikooli õpilaste mälumängu. Tegemist on veebipõhise ***eesti keele***, kultuuri ja kirjanduse teemalise mänguga „Netikirjariin". Osalejatel tuleb leida netiavarustest vastuseid väga erinevatele küsimustele: tuvastada fotode järgi kirjanikke, vappe jm, otsida e-kataloogide kaudu teavet raamatute kohta, osata vastata konkreetse teosega seotud küsimustele, lahendada keeleülesandeid. Siin on Kristel näidanud end tubli ideede generaatori ja korraldajana. Teine maakondlikuks kasvanud lastekirjanduse projekt on „Suveraamat", mis sai alguse keskraamatukogu lastetöötajate algatusel neli aastat tagasi.

Kristeli tegemised lasteürituste korraldamisel on põhjalikult läbi mõeldud ja sisukad. Ta on suure lugemusega ja tunneb väga hästi lastekirjandust. Tema läbiviidavad raamatukogutunnid on metoodiliselt täiuslikud ja lapsi köitvad, sest Kristel oskab raamatutest põnevalt jutustada. Ta ärgitab noori kaasa mõtlema, kuid suudab tekkinud arutelu alati raames hoida. Igal aastal on tema koostada lastekirjanduse soovitusnimestik „Hea raamat". Kristeli 2016. aastal juurutatud foto-orienteerumismängu ei raatsi tundi tulnud lapsed kunagi lõpetada.

Laste- ja noortekultuuri aastaks oli Kristelil koos kolleegidega koostatud mitmekülgne ettevõtmiste kava, millest tähtsamad olid Eesti autorite laste- ja noorteraamatute illustratsioonide konkurss ja näitus „Mina näen nii", lemmikloomapäev, kirjanikega kohtumised ja koostöös Rapla gümnaasiumidega „Luulelõunad". Kõigis oma ettevõtmistes ja igapäevatöös on Kristel tagasihoidlik ja ei sea end tähelepanu keskmesse. Ta tegutseb läbimõeldult, rahulikult, koostöös ja tulemuseks on lastetöö põhinäitajate tõus Raplamaal.

Oma teadmiste, oskuste ja kogemustega on Kristel hinnatud kolleeg maakonna raamatukoguhoidjate hulgas.

Aasta maaraamatukoguhoidja 2017
Are raamatukogu juhataja Malle Pajo

Kolleegide nimel
Lenna Eliste
Pärnu Keskraamatukogu maaraamatukogude peaspetsialist

Malle Pajo asus Are raamatukogu juhatajana tööle 1994. aastal.

2017. aastal sai Are raamatukogu 100-aastaseks. Juubeliaasta tähtsündmuseks sai Pärnumaa esimese, Are topoteegi avamine. Kodulootöö on Mallele kogu aeg südamelähedane olnud ja nii haaras ta kohe kinni juhuslikult kuuldud võimalusest hakata arendama topoteeki. Topoteek on kogukonna koostatav ja hallatav paikkondlik veeb, teisisõnu ühisloome platvorm, mis annab ligipääsu kogukondade digiteeritud ajalooallikatele. Eeltööna tuli umbes 500 fotot ja dokumenti skaneerida ning sisestada andmebaasi. Topoteegi pidulikul avamisel 5. aprillil oli huvilisi ja kaasaelajaid nii Are vallast kui kaugemalt. Malle eesmärgiks on tuua põhiliselt erakätes asuvaid ajaloolisi dokumente, filme ja fotosid Are vallast veebikasutusse ja avada seeläbi kohalikku ajalugu. Malle räägib vaimustunult topoteegist kui võimalusest ühendada põlvkondi ja on tänulik, et kogukond osaleb aktiivselt topoteegi täiendamisel. „Tore oli näha, kuidas eakad piltide vaatamisele kaasa elasid. Nii sai palju informatsiooni selle kohta, kes on pildi peal ja kus on pilt tehtud. Ka noortele tuleb kodulugu lähemale ," arvab Malle. Tänaseks on Are topoteegis 838 sissekannet, neist 751 pilti. Pilvemuuseumi saab külastada aadressil *are.topoteek.net.*

Malle väärtustab väga raamatutega seotud sündmusi. Raamatukogus on edukalt toimunud erinevad koolitused täiskasvanutele, saksa ja inglise keele vestlusringid. Malle on valla mälumängude küsimuste koostaja ja läbiviija. Toimuvad arvutikasutamise individuaalkoolitused, eakad saavad õpetust sotsiaalmeedias toimetamiseks.

Malle ise on alati valmis midagi uut õppima ja õpitut ka teistega jagama. Käesoleval aastal liitus ta NutiAkadeemia eriprojektiga, et osata paremini nõustada soovijaid nutiseadmete kasutamisel.

Hea koostöö on Mallel Are kooli õpilaste ja õpetajatega. Laste lugemisharjumuse kujundamiseks toimuvad raamatukogutunnid, tähistatakse kirjanike ja raamatute juubeleid, regulaarselt toimuvad uudis- ja noorsookirjanduse tutvustused. Traditsiooniline algklassilaste lugemiskonverents ja ettelugemispäev „Raamatul on aku tühi ..." oli sel aastal pühendatud Leelo Tunglale ja tema loomingule.

Koostöös kooliga said kaante vahele laste kirjutatud vaimukad jutud ja pildid sellest, milline võiks Are raamatukogu 50 aasta pärast välja näha. Et Malle suudab ennast kuulama panna ka kõige rahutumad rüblikud, siis pole ime, et lapsed näevad ka viiekümne aasta pärast raamatukogu juhatajana ikka Mallet. Malle eestvedamisel osalevad õpilased edukalt maakondlikel ning vabariiklikel kirjandusega seotud üritustel ja võistlustel. Kui *Laste Vabariik* Aresse jõudis, ootas

raamatukogu töötoas lapsi lugemisjänes Lontkõrv, kellele meeldis väga jutte ja lugusid kuulata. Jänku poolt oli kingituseks Lontkõrva külmkapimagnet. Töötoas said soovijad meisterdada näpujänkut, joonistada ja lahendada ristsõnu.

Läbi suve toimus lugemismäng „Suveraamat 2017".

Tagasihoidlik , südamlik, alati vastutulelik oma teadmisi ja oskusi jagama - selline on meie Malle. Raamatukoguhoidja töö on Malle jaoks loominguline ja vaheldusrikas ning suure tunnustuse – aasta maaraamatukoguhoidja tiitli eest on ta tänulik toredale kogukonnale ja sõbralikele raamatukogu külastajatele. „Minu peamiseks hobiks on lugemine. Peale selle aitavad mul vaba aega sisustada lapselapsed ja suvel aiatööd. Elus pean kõige olulisemaks perekonda."

Kogukonna positiivse tagasiside Malle tunnustamisele võtab kenasti kokku Are abivallavanem Jana Malõh: „Meil on vallas kuldaväärt inimesi, kes oma tööd teevad vaikselt ja kindlalt. Tori vallavalitsus tunneb rõõmu ja uhkust, et meie valla Are raamatukogu juhi tegemisi on märgatud ja tunnustatud."

Aasta tegu teadusraamatukogus 2017
Kasutajate registreerimise ja autentimise süsteem (KRAS)

Kristina Pai
ELNET Konsortsiumi tegevdirektor

27. augustil 2017 käivitus Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi (ELNET) raamatukogudes kauaoodatud rakendus – kasutajate registreerimise ja autentimise süsteem (KRAS). See oli oluline samm ESTERi kasutusmugavuse suunas. KRASi abil saab igaüks end ise raamatukogude lugejaks registreerida ja logida sisse Minu ESTERisse.

Iga raamatukogu sai ise teha registreerimisvormid ja valida, milliseid autentimismeetodeid kasutada (ID-kaart, Mobiil-ID, ülikoolides kasutatav TAAT või lubada täita vorm käsitsi). Iga osaleja otsus oli ka see, milliseid välju peab lugeja täitma ja kas allkirjastamine toimub veebis või raamatukogus kohapeal. Samuti said raamatukogud otsustada, kas lubada lugejatel ise lugejakaardi aegumisel andmeid uuendada, ja mis tingimustel seda teha saab (näiteks, kui ei ole võlgnevusi ega laenutustähtaja ületamisi) või milliste vahenditega lubada kasutajatel end e-kataloogis ESTER autentida.

Praeguseks on KRASi keskkonnas loodud 38 erinevat raamatukogu profiili. 2017. aastal registreerus raamatukogude kasutajaks KRASi vahendusel 4 708 uut lugejat. Üle 80% (132 586 sisselogimist 159 773-st) kasutati sisselogimisel endiselt tavapärast kasutajatunnust/salasõna, 20 923 korral kasutati ID-kaarti, 6 300 korral Mobiil-ID-d ja 899 korral logiti Minu ESTERisse TAATi kasutades. Tõenäoliselt lisandub igal aastal aina rohkem uusi lugejaid, kes hakkavad end autentima KRASi kaudu. Eriti rahul on KRASiga need, kes on mitme raamatukogu kasutajad.

Et rakendus võimaldab autentimist isikuandmete põhjal, tellisime ka põhjalikud turvatestid firmalt CGI. Testide tulemus näitas, et rakendus on turvaline ja töövõimeline. Mõned väiksemad ilmnenud puudujäägid likvideeriti.

Justkui lisa-turvatestiks oli ka KRASi jaoks uudis osa ID-kaartide sertifikaatide ebaturvalisusest. Et olla valmis olukorraks, kui riik osa sertifikaate sulgeb, lisasime ESTERisse kasutajatele vastava märkuse: „ID-kaartidega, mille sertifikaadid on aegunud, ei ole võimalik Minu ESTERit kasutada! Palun kasutage sisselogimiseks teisi võimalusi (Mobiil-ID jt)".

KRASi halduriks sai ELNETi IT-spetsialist Urmas Sinisalu. Halduri ülesandeks on keskkonna seadistamine, raamatukogu profiilide loomine ja muutmine ning turvalisuse jälgimine. Poole aasta jooksul pärast KRASi rakendumist tuli lahendada u 70 erinevat juhtumit ja selle käigus kasutada KRASi halduskeskkonda 1289 korral.

KRASi arendusmeeskond koosnes mitme raamatukogu ja ELNETi töötajatest, kes kõik on tunnustust väärt. Nii Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu kui ELNET Konsortsium esitasid KRASi halduri Urmas Sinisalu koos KRASi meeskonnaga (Kill Kask, Piret Zettur, Riin Olonen,

Urmas Sinisalu, Ave Janu, Siim Liivand, Küllike Lutsar) auhinna Tegu teadusraamatukogus nominentideks. Kuna teisi sama suure mõjuga rakendusi, mis oleksid üle-eestilise tähendusega, 2016/2017 aastal Eesti teadusraamatukogudes ei toimunud, valitigi ELNETi egiidi all valminud KRAS selle aasta teadusraamatukogu teoks.

KRASi arendamist finantseerisid Haridus- ja Teadusministeerium ja ELNETi liikmesraamatukogud.

Statisitilised näitajad KRAS'i kohta (ajavahemik 01.08.2017–31.04.2018)

Kasutaja logis sisse KRAS'i kasutades:

1.08.2017	8186
1.09.2017	36910
1.10.2017	40913
1.11.2017	39202
1.12.2017	34749
1.01.2018	39924
1.02.2018	36269
1.03.2018	39482
1.04.2018	38563

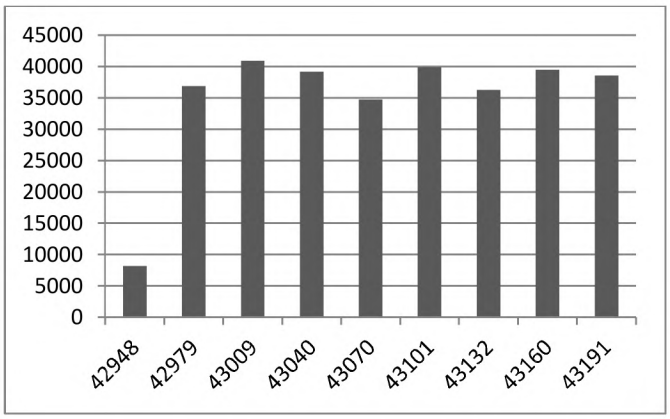

Sisse logimised ja jagunemised erinevaid autentimisvahendeid kasutades:

Kasutaja logis sisse ID-kaardiga:	37748
Kasutaja sisenes Mobiil-ID kasutades:	19093
Kasutaja sisenes TAAT'i kasutades:	2733
Kasutaja sisenes salasõna kasutades:	254624
Välja logiti KRAS'i keskkonast:	147527

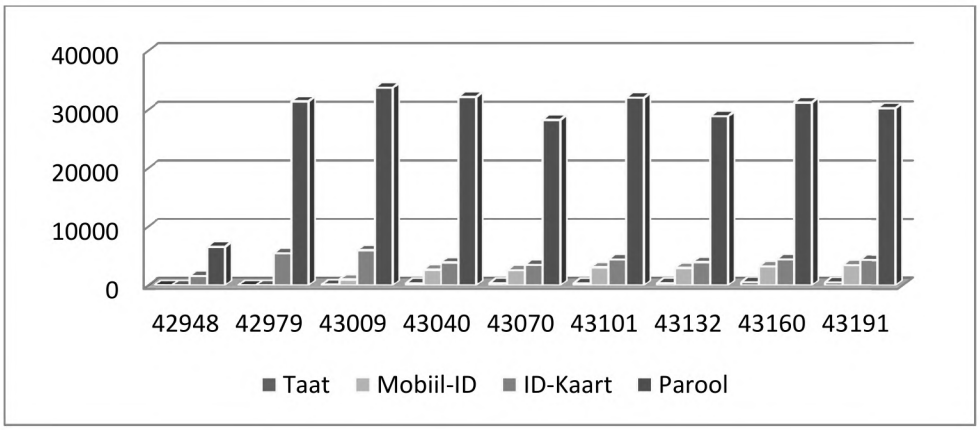

Aasta tegu erialaraamatukogus 2017
Elamustuur *Laste Vabariik*

Triin Soone
Eesti Lastekirjanduse Keskuse direktor

Elamustuur *Laste Vabariik* sündis Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja Riigikantselei EV 100 korraldustoimkonna koostöös sooviga tähistada Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva koos paljude lastega üle Eesti. Laste Vabariigi mõte oli viia killuke Eesti lastekultuurist igasse Eesti maakonda ning teha seda viisil, mis kõnetaks ja kutsuks tegutsema nii väikesi kui ka suuri. Üheskoos heade partneritega valmis terviklik ja mitmekesine, just lapse huvide ja oskustega arvestav programm ja mänguala, mis liikus mööda Eestimaad spetsiaalselt selleks tuuriks ehitatud unikaalse autolavaga. Laste Vabariik koosnes kolmest alast:

- Etendusala, kus mängiti Kätlin Vainola etendust „Kõige parem kingitus“ ning toimusid kohalike laste ja noorte esinemised;
- Labürint-mänguala, mille sisustasid elamuskeskused, muuseumid ja teised igapäevaselt lastele tegevusi pakkuvad asutused;
- Töötubade ala, kus toimusid projekti kaasatud partnerite töötoad.

Lisaks tuuri meeskonnale olid *Laste Vabariigi* korraldusse ja läbiviimisesse kaasatud üle 200 organisatsiooni – noortekeskused, raamatukogud, muuseumid, elamuskeskused, kultuurimajad, kohalikud omavalitsused ja kogukonnad, töötubade partnerid, toetajad jpt. Kõik *Laste Vabariigi* sündmused toimusid avatuse ja ligipääsetavuse põhimõttel – nii sissepääs kui tegevused olid tasuta, et võimaldada kõikidel huvilistel ettevõtmisest osa saada.

Laste Vabariigi programm sidus erinevad kultuurivaldkonnad ning toetus väärtuskasvatuse põhimõtetele, pakkudes lastele arendavat ja loovat tegevust ning harivat ja kvaliteetset meelelahutust. Meeskonda tiivustas mõte, et kvaliteetseid kultuurielamusi peavad kogeda saama ka väikeste ja kaugete kohtade elanikud, eriti lapsed. Seetõttu seadis elamustuur eesmärgiks jõuda kõikidesse Eesti maakondadesse. Võib julgelt öelda, et sellises mahus ja vormis ettevõtmist ei olnud Eesti pinnal varem toimunud.

Laste Vabariigi 61 päeva 53 erinevas Eestimaa paigas näitasid, et meie lapsed tahavad ja oskavad mängida, nad on nutikad, loovad ja uudishimulikud. Samuti näitas suur külastajate arv, et me suutsime mängulusti pakkuda ka täiskasvanutele. Suurim tänu tegijatele oli see, et *Laste Vabariigist* ei lahkutud enne, kui päev otsa sai ning head aega viibates tänati südamest ja peeti plaane, kus suve jooksul veel kohtuda. *Laste Vabariigi* teatrit, mänguala ja töötubasid külastas viie kuu jooksul üle 30 000 inimese, lastele kingiti 16 000 *Laste Vabariigi* passi, mis annavad järgmise aasta lõpuni soodsama sissepääsu kümnetesse kultuuriasutustesse, 75 korda mängiti teatrietendust ning viidi läbi 254 töötuba. Autolaval esines 1980 last ja noort ning tuuri

õnnestumisse panustasid enam kui 400 kohalikku noort üle 2000 töötunni. *Laste Vabariigi* programmis lõi kaasa 28 rahvaraamatukogu.

Korraldajate nimel suur tänu kõigile kaasalööjatele ja osalejatele. Loodame, et *Laste Vabariik* jääb seda Eesti juubelisünnipäeva hõngulist suve meenutama ning annab tõuke järgmistele ühistele ettevõtmistele.

Aasta tegu linnaraamatukogus 2017
Paldiski Linnaraamatukogu arendamine kaasaegseks kultuuri-asutuseks

Lea Mäeste
Harju Maakonnaraamatukogu peaspetsialist

Paldiski Linnaraamatukogu on asutatud 1922. aastal ja on vanim tegutsev kultuuriasutus Paldiski linnas. Reet Altma on Paldiski Linnaraamatukogu direktor alates 2016. aastast.

Raamatukogu tegevus oli enne Reet Altma direktoriks tulekut pikka aega häiritud segaste kolimiste, personaliprobleemide ja muude põhjuste tõttu. Olukord raamatukogus oli keeruline, varasemad töötjad ametist lahkunud, kogud korrast ära, andmebaas suurte vigadega. Eesootav töömaht oli väga suur. Alustati kogude korrastamise ja puhastamisega, normaalse laenutustegevuse taastamisega, näituste ja ürituste korraldamisega. Reeda organiseerimisvõime rakendumisel kaasati abilisi, lahendati majandusküsimusi jm.

2017. a lõpuks korrastati teavikute ja lugejate andmebaas, kogud paigutati lugejatele kättesaadavamalt, muudeti teeninduskorraldust, viidi läbi kogude inventuur. Avakogu sai uue paigutuse ja kujunduse, tehti infoviidad, loodi uusi näitusepindu, eksponeeriti rändnäitusi.

Süstemaatiliseks muutusid laste ekskursioonid raamatukokku ja koostöö lasteasutustega, samuti Adamson-Ericu muuseumiga. Lastele on tehtud mitmeid üritusi: kasutajakoolitusi, viktoriine, orienteerumismänge.

On tehtud kliendirahulolu küsitlusi, mis näitavad, et lugejad on rahul oma raamatukoguteenusega. Seda näitab ka laenutuste märgatav kasv.

Aastase intensiivse ja töömahuka tegevuse tulemusena on saavutatud funktsioneeriva korraldusega, toimiv, lugejasõbralik kaasaegne raamatukogu.

Suurt tööd on märgatud – Paldiski Linnaraamatukogu oli täiskasvanud õppija nädala „Harjumaa parima raamatukogu“ nominent 2016. aastal.

Aasta tegu linnaraamatukogus 2017
Tartu linna kirjanduslik mobiilirakendus TartuFic

Ingrid Saare
Projekti juht

Juba peaaegu 15 aastat on Tartu Linnaraamatukogus talletatud ilukirjanduslikke proosatekste ning luuletusi, mis kirjeldavad mõne markantsema Tartu koha, koloriitsema Tartu elaniku või tähtsama Tartus aset leidnud sündmuse omapära ja värvingut. Katkendid ja luuletused on kenasti andmebaasis „Tartu ilukirjanduses“, mis on veebis väljas huvilistele vaatamiseks https://teele.luts.ee. Andmebaasist leiab ka fotosid Tartu kohta läbi aegade. Palju fotosid on skaneeritud muuseumide kogudest, osa on pildistatud spetsiaalselt selle veebilehe jaoks, osa on laenatud veebilehelt Ajapaik *http://www.ajapaik.ee.* Et ühegi koha suhtes kaksipidi mõtlemist ei tekiks, on kohamärksõnad ka korralikult kaardile kantud.

Tihti juhtub, et keegi küsib: „Aga kus see Bürgermusse siis täpselt asus?“ või „Kas Varsakoppel oli tegelikult sealsamas, kus praegu Atlantis?“ Kui kaugele minevikku inimesed siis ikka teavad ühe või teise tänavanurga täpset ajalugu. Tihtipeale on vanade ehitiste asemele uute rajamisega ka täiesti muutunud koha hõng ja emotsioonid, mis seal tekivad. Näiteks kaarsilla kõrval Emajõe vasakul kaldal kees 1930. aastatel hoopis teistsugune elu kui pärast sõda või tänapäeval. Samas, niisama veebi lehitsedes kirjutuslaua taga või diivanil justkui polekski eriti vahet.

Kõike eespool öeldut arvesse võttes polnud mingi ime, et juba mõnda aega kääris meeskonnaliikmete peades salamõte – kui Tartu ilukirjandus oleks mobiilis …

Kui Tartut käsitleva ilukirjanduse saaks telefonis tasku pista, siis saaks andmebaasis olevaid tekste lugeda just nendest huvitavatest hoonetest mööda jalutades või just nendes õigetes paikades seistes ning sealset õhku hingates. Selline lähenemine annaks linna tundma õppimisele juurde täiesti uue emotsionaalse vaatenurga lisaks tavalisele, ajaloo faktidel põhinevale informatsioonile. See muudaks ju linnaga tutvumise hoopis põnevamaks, kas mitte?

Ja noortes, kelle vähese lugemishuvi pärast vanem põlvkond pidevalt mures on, tekitaks sellise rakenduse olemasolu küllap suuremat huvi ka kirjanduse vastu, kui osake kirjandusest, mis seostub nii otseselt kodulinnaga, nende lemmikseadmest leida on?

Just selliseid mõtteid veeretasime oma väikese meeskonnaga, kui meieni jõudis info, et 27.–29. jaanuaril 2017 tuleb Tallinnas meelelahutusele suunatud häkaton „Loomehäkk vol 3: Entertainment edition“. Viimastel aastatel olime juba teinud mõned katsed ilukirjanduse äpi projektile rahastuse leidmiseks, aga ühegi nõukogu liikmed polnud seda piisavalt atraktiivseks või vajalikuks pidanud. Nii me väga pikalt ei mõelnudki, vaid otsustasime kohe, et saadame oma esindaja kirjandusäpi ideega nii-öelda „vabale turule“.

Kõik häkatonile toodud ideed olid popid ja noortepärased, üks pöörasem kui teine, kõik võistlemas, kogumaks teovõimsat meeskonda. Kirjandusäpile sai otsustavaks asjaolu, et häkatonile oli tulnud veel inimesi Tartust, kes otsisid põnevat ideed, mida ellu viia. Nii sai keset Tallinna linna kokku seltskond tartlasi, keda ühendas armastus kodulinna vastu ja tahtmine tema heaks midagi ära teha. Meeskonna nimeks sai FictionFeel ning rakenduse nimeks TartuFic – häkatoni töökeel oli inglise keel. Häkatoni kolme päeva jooksul saime valmis mobiilirakenduse projekti ja prototüübi. Selle eest andis korraldav firma Digix meile eriauhinna ja pani südamele rakendus KINDLASTI valmis teha.

Võtsime Digixi inimesi tõsiselt ega jätnud asja pooleli ka häkatoni lõppedes. Tartu Linnaraamatukogu direktori Asko Tamme soovitusel tutvustasime oma projekti Tartu linna kultuuriosakonnale ja Tartu linna avalike suhete osakonnale. Kuna Tartu linnal on praegu päevakorras UNESCO kirjanduslinna tiitli taotlemine ning sellesse konteksti sobib suurepäraselt ka üks kirjandusäpp, siis toetas linnavalitsus rakenduse TartuFic loomist. Rakenduse loomist toetas ka Kultuurkapital.

Tänaseks on valmis TartuFic Android-telefonidele, iOS-i kasutajad peavad paraku veel suveni ootama. Äpi abil saab kasutaja end kaardil paika panna, tekste lugeda, pilte vaadata ning läbida temaatilisi teekondi. Iga paari-kolme kuu tagant tuleb välja uus versioon uute päevakohaste teekondadega.

Olen väga tänulik linnakodanikest meeskonnale, kes mobiilirakenduse valmis tegid: Varje Kass, Virve Kass, Taavi Künnapuu. Samuti tahan tänada raamatukogupoolset tugigruppi: Reet Auksmann, Halliki Jürma, Katrin Raid, Ülo Treikelder, kelleta poleks kirjandusäpp samuti teoks saanud. Arvan, et igapäevaselt hoopis teistes valdkondades tegutsevate linnakodanike ideed ning ettepanekud andsid rakendusele palju juurde ja aitasid tuua selle raamatukogunduslikest raamidest välja kõigile inimestele sobivaks kasutamiseks.

Parim noor raamatukoguhoidja 2017
Kadrina valla raamatukogu Hulja filiaali raamatukoguhoidja Gerda Ansi

Ene Heide
Kadrina raamatukogu juhataja

Noor ja energiline erialase kõrgharidusega raamatukoguhoidja Gerda Ansi asus tööle Kadrina valla raamatukogu Hulja filiaali 2015. aasta oktoobris. Huljal on ta toimetanud alles 2 aastat, aga selle aja jooksul on raamatukogu tundmatuseni muutunud. Koos oleme suutnud parandada raamatukogu olmetingimusi ja muutnud Hulja raamatukogu hubaseks külakeskuseks, kuhu on kõigil hea sisse astuda. Tänu Gerdale on Hulja raamatukogu saanud uue hingamise ja elu, mis vahepeal oli hakanud ära kaduma. Tunnustust vääriv on see juba selle poolest, et Gerda tuli sinna täiesti uue inimesena ja pidi hakkama ennast kogukonnas tõestama.

Tänu suurepärasele suhtlemisoskusele, sõbralikkusele ja abivalmidusele on Gerdal õnnestunud kasvatada lugejaskonda nii suurte kui väikeste seas. Tema loomupärane anne lastega töötamiseks ja soov tutvustada neile imepärast raamatumaailma, on muutnud raamatukogu laste jaoks armastatud kohaks. Gerda on avatud meelega ja väga koostööaldis, mistõttu ühised tegevused lasteaiaga on muutunud regulaarseks. Gerda juhendamisel toimuvad reedeti lastele meisterdamise töötoad, regulaarsed ettelugemised mudilastele, ühised rahvakalendri tähtpäevade tähistamised, laadad, erinevatel konkurssidel osalemised jne. Toredaks ettevõtmiseks kujunes Kadrina vallas möödunud aastal ülemaaline jõuluvanade konverents, kus üheks eestvedajaks ja jõulurõõmu jagajaks Hulja piirkonnas oli just Gerda.

Tähelepanu ja südamesoojust jagub Gerdal ka vanematele inimestele. Kannatlikult kuulab ta memmekeste muresid ja rõõme ja vajadusel toetab hea sõnaga või otsib vastavasisulist kirjandust, mis meele rõõmsaks teeb. Et külaelu elavdada ja kogukonnatunnet tekitada, on koos meisterdatud jõulukroone, jõulupärgi, nahkehistöid, ehtekarpe ja palju muud huvitavat. Et füüsis ikka tugev püsiks, käiakse 2 korda nädalas koos võimlemas. Raamatukogust on saanud mõnus kooskäimise koht, kuhu on alati kõik oodatud.

2017. aasta lõpus hankisime Hulja filiaali korraliku esitlus- ja kinotehnika. See andis Gerdale hea võimaluse hakata tegelema ka kinoklubi tööga. Kinoklubi eesmärk on tutvustada Hulja kogukonnale uusimaid eesti filme ja pakkuda ka mudilastele valikuliselt põnevaid filmielamusi.

Kadrina valla raamatukogu ühtehoidev meeskond on võtnud Gerda kui sõbraliku ja abivalmis kolleegi omaks. Gerda peale saab alati kindel olla, ta püüab oma tööülesandeid hästi täita, haarab kinni uutest väljakutsetest, genereerib häid ideid. Usume, et tänu Gerda Ansi aktiivsele ja sihipärasele tegevusele on Kadrina valla raamatukogu Hulja filiaal jätkusuutlik ja püsib kaua maaraamatukogude ühtses reas.

Evi Rannap 85

Tiiu Reimo
TLÜ Akadeemilise Raamatukogu Eesti Rahvusbibliograafia Keskuse peatoimetaja

Möödunud aasta 27. detsembril tähistas oma 85. sünnipäeva ERÜ auliige, Tallinna Ülikooli kauaaegne õppejõud, emeriitprofessor Evi Rannap.

Tänastele noortele raamatukogutöötajatele ütleb tema nimi tõenäoliselt vähe, kuid Eesti raamatukogunduse arengu mõistmiseks on rännak infoajastu lätete ja tänase juubilari rolli juurde sellele aluse panijana asjakohane. Nii saab paremini mõistetavaks, miks me Evi Rannapit ikka ja jälle meelde tuletame, kui räägime kaasaja raamatukogunduse olemusest – infovahenduse ja informatsioonile juurdepääsu olulisusest, infosüsteemidest ja raamatukogust kui informatsiooni kogujast, korraldajast ja säilitajast.

Ennekõike, ameteid ja ametikohti kõrvale jättes, oleme inimesed, ja see, kuidas oma ameteid peame või nendes hakkama saame, sõltub suuresti inimlikust pagasist, mille selleks oleme kaasa saanud. Evi Rannapit on kolleegid ja kaasteelised iseloomustanud sõnadega sõbralik, abivalmis, heasoovlik, usaldusväärne, vastutulelik, tasakaalukas, arukas, loogiline, oskab leida lahendusi, väga hea õppejõud, sündinud juht. Need omadused on aidanud tal aastakümneid seista hea raamatukogu- ja infospetsialistide ühiskonna arengu nõuetele vastava koolitamise esirinnas. Evi Rannap on intervjuus ajakirja „Raamatukogu“ peatoimetajale Ene Rietile enda kohta öelnud nii: „Tegelikult olen truu oma elukutsele - õppisin õpetajaks ja olen selleks jäänud.” (Evi Rannap - 60. Raamatukogu 1992, nr 4, lk 24).

Matemaatikat õppinud ja seejärel matemaatikaõpetajana töötanud Evi Rannapist sai 1960. aastal Tehnilise Informatsiooni Keskbüroo, hilisema Infoinstituudi töötaja, osakonnajuhataja ja teadusala asedirektor. Oma teekonda matemaatika juurest raamatukogunduse ja informaatika juurde on ta ise nimetanud pikaks ja keeruliseks, kuid samas ka rahuldust pakkuvaks. Samas intervjuus ütleb ta: „Mõistsin, et bibliograafiline otsing võib niisama suurt huvi pakkuda kui elegantne matemaatikaülesande lahendus või tõestus“. Ta asus õppima kaugõppeaspirantuuri (tänapäeva mõistes doktoriõppesse) ja kaitses 1973. aastal Moskvas Üleliidulises Teaduse- ja Tehnikainformatsiooni Instituudis väitekirjaga „Leiutisi käsitleva infokeele süsteemkäsitlusi“ tehnikateaduste kandidaadi kraadi.

Hilisem kolleeg, emeriitprofessor Mare Lott on Evi Rannapile omase matemaatilise mõtlemise tulususe kokku võtnud sõnadega: „Matemaatikuna on tal korrastatud mõtlemine, analüütikuna suudab ta mõista asjade olemust ning süstemaatikuna andmeid sünteesida ning teha

neist kaalukaid järeldusi“ (Mare Lott. Ühest imelisest inimesest. ERÜ aastaraamat 2002. Tartu, 2003, lk 133). Üks kaalukas järeldus, milleni Evi Rannap jõudis, asudes 1973. aastal juhtima tollase Tallinna Pedagoogilise Instituudi raamatukogunduse ja bibliograafia kateedrit, oli arusaam raamatukogu- ja infotöö olemuse muutumisest tulevikus ning esimeste sammude astumine erialaõppe kaasajastamisel ja korraldamisel. Võrkmudelid, ekspertiisisüsteemid, informaatika alused, deskriptorkeeled, tesaurused - need märksõnad iseloomustavad õppekavas toimunud esimesi uuendusi minu enda õpingute ajal tehtud märkmetes aastatest 1972–1976. Juba paari aasta pärast, 1975. aastal, alustas kateedris tegevust infoteaduse probleemidega tegelev uurimisgrupp, tehti mitmeid tellimustöid ning arendati õppe- ja teadusalaseid kontakte erialakoolitust andvate kõrgkoolide ja infoasutustega Baltimaades, Moskvas ja Leningradis (Peterburis). 1985. a õppejõuna tööle asunud Sirje Virkus meenutab: „Erialakateedris, hiljem osakonnas oli Evi selge liider, kellel kunagi uudsetest ideedest puudust polnud ja kes suutis osakonda väärikalt esindada nii ülikoolis kui väljaspool ülikooli. Enamus uudsetest algatustest tuli just Evilt, kuid sealjuures oskas ta kolleegid tulemuslikult kaasata, innustades isikliku eeskuju ja innukusega kavandatu realiseerimisel“ (S. Virkus, T. Reimo. Erialahariduse edendaja ja kaitsja. Raamatukogu 2012, nr 6, lk 39). 1993. a valiti Evi Rannap infoteaduse õppetooli professoriks, 1997. a sai temast emeriitprofessor. Kuigi sel ajal kehtinud vanusetsensuse tõttu tuli koosseisulise õppejõu tööst loobuda, jäi Evi Rannap erialaõppega seotuks veel mitmete aastate jooksul. Evi Rannapi juhendamisel valmis üle 60 diplomi- ja bakalaureusetöö ning kaitsti ligi kümme teadusmagistrikraadi. Evi Rannapile kui infoteaduse suuna rajajale Eestis pühendasid tema kolleegid eesotsas infoteaduse professori Sirje Virkusega ka 2017. aastal ilmunud esimese eestikeelse õpiku “Infoteadused teoorias ja praktikas”.

Erialaõppesse uute suundade toomise kõrval kasvas Evi Rannapi roll kogu Eesti raamatukogunduse arendamisel. Aastatel 1984–1988 oli ta ENSV Kultuuriministeeriumi Riikliku Raamatukogukomisjoni liige, seejärel 1988. a taasasutatud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu esimene esimees, Eesti Rahvusraamatukogu Nõukogu ja Eesti Informaatikanõukogu liige. Aastatel 1993–1995 oli ta Eesti Kultuuri- ja Haridusministeeriumi raamatukoguhoidjate koolitusnõukogu esimees ning 1991–1995 IFLA hariduse ja täiendõppe sektsiooni alalise komitee korrespondentliige. See oli internetiajastu algus, infotehnoloogia plahvatuslikult kiire arengu ja raamatukogude jaoks keeruliste muutuste ja valikute aeg. Evi Rannapi tasakaalukus, veenisoskus ja argumenteeritud selgitused aitasid suuresti kaasa sellele, et uued vahendid ja võimalused erialaspetsialistide koolituses ja täienduskoolituses edukat rakendamist leidsid. Tänapäeva raamatukogu ilma oskusliku infospetsialistita oleks raske ettegi kujutada.

Aeg on näidanud, et Evi Rannapi poolt on rajatud tugev alus infoteaduse arendamiseks ja elukestvaks õppeks, mis seob meie raamatukogundusele omaseid traditsioone, tänast päeva ja valmisolekut tuleviku väljakutseteks. Sügav kummardus tehtu eest ja südamlikud õnnitlused juubeliks!

Praeguste ning endiste kolleegide ja õpilaste nimel - palju õnne!

Helje Riives 80

Gerda Koidla
TTÜ Raamatukogu arendusjuht

2017. aasta kesksuvel tähistas Helje oma 80. juubelit.

Helje tegutses raamatukogunduses järjepidevalt 54 aastat nii Orissaares, Tartus kui Tallinnas, kuni 2012. aastal otsustas pensionipõlve pidama hakata.

Enne raamatukogunduses tegutsema asumist oli tal aga lõpetatud Haapsalu Pedagoogiline Kool ja saadud teadmisi rakendatud Saareküla koolis Saaremaal, oma kodusaarel. Küllap tulid pedagoogi teadmised ja oskused kasuks ka raamatukogutöös, sest Heljel oli suurepärane oskus kolleegide kaasamises, nende innustamises ja suunamises. Järgnev töötamine raamatukogus viis Helje edasi õppima raamatukogundust ja bibliograafiat Tartu Ülikoolis, mille ta lõpetas 1963. aastal.

Ligi kümme aastat oli Helje erialaühingu (ERÜ) bibliograafia toimkonna aktiivne liige. Oma panuse andis ta toimetuskolleegiumi liikmena unikaalse Eesti raamatukogude ühisprojekti Eesti raamatukogunduse biograafiline andmebaas (ERBA) loomisesse ja käivitamisse, olles selle innukas propageerija ja ka andmete täpsustaja, nõudes korrektsust nii endalt kui teistelt. ERBA käivitati 2005. aastal.

Heljel oli mõte käivitada ka raamatukogunduses „kes on kes"- tüüpi väljaanne. Ta oli ERÜ aastaraamatu 1995 koostaja ja üldtoimetaja ning selle osana valmiski tal biograafiakogumik ühe konkreetse aasta kohta - „Kes on kes ERÜs ja Eesti raamatukogunduses 1995." Heal tasemel koostatud kogumik on raamatukogunduses väärtuslikuks infoallikaks ka aastakümneid hiljem. 1996. aastal tunnustas ERÜ Helje tehtud tööd oma aastapreemiaga.

Mitukümmend aastat Tartu Ülikooli raamatukogus kataloogimisosakonna juhatajana töötades olid Helje uurimisvaldkondadeks kataloogimine, kirjanduse töötlemine, kataloogisüsteemi kujunemine. Nendel teemadel ilmusid temalt ka mitmed kirjutised. TÜ raamatukogu tunnustas Helje aastatel 1965– 1988 raamatukogu kataloogisüsteemi arendamisel tehtud tööd oma teenetemärgiga 2002. aastal.

TTÜ raamatukogu bibliograafia osakonna juhataja ja peabibliograafina töötamise perioodil (1988 – 2012) toimus kollektiivibibliograafia (TTÜ väljaanded, töötajate publikatsioonid, personaalia) koostamisel üleminek kartoteekidelt andmebaasidele. Helje oli üks bibliograafia- ja isikuandmebaaside loomise algataja. Alguse said andmebaasid PUBL, ISIK, TOIM, DISS. Helje tegi uued asjad kõigepealt endale põhjalikult selgeks, seejärel oli tal juba lihtne ka töötajatele need arusaadavaks teha. Juhatajana sai ta asjad aetud alati rahulikult nõudlikus võtmes.

Kui ERÜ ja TLÜ akadeemilise raamatukogu poolt hakati 2000. aastal Eestis bibliograafiate koostamise tunnustamiseks välja andma bibliograafia auhinda, tunnustati ka Helje ja tema kolleegide tööd väljaande „Eesti tehnikaartiklid 1936–1940: bibliograafia" koostamisel. 2012.

aastal tunnustati sama auhinnaga TTÜ raamatukogu ja Helje järjekindlat tööd selle väärika tehnikabibliograafia koguteose koostamisel (kokku 4 köidet aastate 1918 – 1944 kohta).

Heljel oli alati oma nägemus asjadest. Kõike, mida ta ette võttis, tegi ta korrektselt ja suure põhjalikkusega. Tema iseloomujoontena võib esile tuua sihikindlust ja visadust, mis ju saarlastele üldiselt omased. Tema koostatud bibliograafianimestikud on usaldusväärsed. Kui raamatukogus oli tarvis mõne väljaande juurde bibliograafia koostada, siis võis julgelt Helje poole pöörduda, sest Helje oli kompetentne ja omal alal hinnatud. TTÜ raamatukogus töötatud aastate jooksul valmis tal koos kolleegidega rida artikleid ja bibliograafiaväljaandeid, mille vajalikkust tunnetame jätkuvalt igapäevatöös.

Helje oli oma kolleegidele soe ja hooliv inimene. Tema algatatud oli ka traditsioon tähistada osakonnas igal aastal 1. septembrit. Siis ootas kolleege pidulik kohvilaud, tähistamaks teadmistepäeva ja Helje suvist sünnipäeva.

Aastaid on Heljet huvitanud genealoogia. Suure põhjalikkusega on ta tegelenud oma suguvõsa uurimisega.

Palju jõudu ja tervist, Sulle, Helje!

Kolleegid TTÜ raamatukogust

Ere Raag 70

Külli Ots
Põlva Keskraamatukogu pearaamatukoguhoidja

Elupõline raamatukoguhoidja Ere Raag (sünd 7.02.1947) on särav isiksus, kellele tema nimi suurepäraselt sobib. Ere on ere. Üdini. Algatuseks tahaks silme ette manada kolhoosipõllu, kuhu oli mehhanisaatoripraktikale saabunud Antsla Keskkooli õpilane Ere. Töömehed olid õblukese neiu üle esialgu üsna nõutud, aga nähes, kui hästi suur linttraktor talle kuuletub, rahunesid nad maha (ja hakkasid tegelema sootuks muu tegevusega). Eks oli neiu karastunud suusaradadel ja maatöödel. Füüsiline vorm on tal tähelepanuväärne siiani, näiteks pole kukerpalli sooritamisega mingit vaeva.

Ere on anderikas. Tal on hea kunstnikukäsi ja lauluhääl, ta oskab mängida pilli, sportlikele võimetele on eespool juba viidatud ja kindlasti pole loetelu siinkohal täielik. Seetõttu on väga tore, et just raamatukogundus noore inimese südame võitis. Aga mis siin ikka imestada, sest sobib ju raamatukogu erinevate annete rakendamiseks väga hästi.

Viljandi Kultuurharidustöö Kooli lõpetas Ere Raag raamatukoguhoidjana 1967. aastal. Erialase kõrghariduse omandas ta hiljem TPedI-is (1983). Esimeseks töökohaks sai koduse Antsla linnaraamatukogu lugemissaal. Juba aasta pärast sai Erest kohaliku lasteraamatukogu energiline juhataja. Ta asutas nukuteatri ja arendas hoogsalt raamatukogusõprade tegevust.

1972. aastal sai aga alguse 43 aastat väldanud raamatukogutöö Võrumaa Keskraamatukogus. Palju aastaid oli Ere lastetöö metoodik, sest juba Antsla-aastatest oli kogunenud palju huvitavat, mida kolleegidele edasi anda. 1983. aastal hakkas Ere juhtima metoodikaosakonda. 1992. aastal nimetati ta pearaamatukoguhoidjaks.

Metoodilises töös on oluline analüüsioskus ja ei maksa arvata, et emotsionaalsel Erel sellest puudu on tulnud. (Paradoksidest pole Ere puhul üldse mõtet rääkida!) 1970ndatel oli ta kaastegev suures õpilaste lugemisuuringus, mille viis läbi praegune Eesti Lastekirjanduse Keskus. 2002. aastal vedas Ere teabekirjanduse leidumuse analüüsi maaraamatukogudes. Kõiki uurimusi ei jõua muidugi üles lugeda.

Ere on olnud tugev kõikides metoodilise töö lõikudes, kuid eriti eredalt meenub tema töö raamatukogu kroonikate koostamisel. Ta juhendas maaraamatukoguhoidjaid ja suurepärased kroonikad pälvisid auhinnalisi kohti ülevabariigilistel võistlustel.

Ere on ikka olnud uue ja huvitavaga kaasamineja, õigupoolest käimalükkaja. 1997. aastal liitus ta õpiringide seltsiga Semud. Ta tutvustas toona Eestis uudset enesetäiendamisvormi – õpiringi – aktiivselt ja lõi Võrumaa raamatukoguhoidjate õpiringi. Väga tihe koostöö on teda sidunud ERÜga. Ta on üks ERÜ Võrumaa Ühenduse loojatest ja oli selle pikaaegne juht. Ere tegutses aastaid rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma juhina. Ta on südant valutanud

raamatukoguhoidjate palkade pärast, mis teadagi madalad. Ere algatusel hakati ajakirjas Raamatukogu tähelepanu pöörama tervisedendusele raamatukogudes.

Ere on suutnud end ühtviisi hästi väljendada nii kirjasõnas (palju sisukaid artikleid raamatukogutöö erinevatel teemadel) kui ka suuliselt. Teisi nii sarmikaid esinejaid annab otsida!

Pädeva, sõbraliku ja delikaatse raamatukoguhoidjana, väga hea suhtlejana on Ere olnud kogu Eesti maaraamatukoguhoidjaskonna lemmik. Ta on alati oodatud ERÜ maaraamatukogude suveseminarile, nii esineja kui ka lihtsalt hea kaaslasena.

2015. aasta suvel jäi Ere koduseks. Igavust ta aga ei tunne. Ere on koos abikaasa Madisega üles kasvatanud kolm tublit last ja on kahe väikese põnni õnnelik vanaema. Kindlasti teeb talle suurt rõõmu see, et tütar Eve on erialalt andragoog. On ju andragoogika raamvaldkond, milles Ere on aastakümneid tegutsenud.

Lõpetuseks tuleb aga tagasi tulla Ere annete juurde. Nimelt on ta kaks aastat järjest edukalt osa võtnud üleriigilisest Koidula etluskonkursist Pärnus. (Konkursi lõppvooru pääsemiseks tuleb läbida piirkondlikud eelvoorud) 2017. aastal saavutas Ere kolmanda koha, järgmisel aastal tunnistati eripreemia vääriliseks. Mõlemal korral on Ere konkursil lugenud ka võrumurdelist luuletust. Eks see ole omamoodi sümboolne. Võrumaa veerekesel aastakümneid tegutsenud raamatukoguhoidja Ere Raag on suutnud künda sügava jälje kogu Eesti raamatukogundusse.

Meenutades Anne Valmast (28.10.1941–25.07.2017)

Aita Kraut

2017. aasta südasuvi tõi raamatukogurahvale kurva teate – igavikuteele lahkus meie tuntud ja tunnustatud kolleeg, Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu väliseesti kirjanduse keskuse teadur Anne Valmas.

Anne Valmas oli üks meie viljakamaid bibliograafe ja raamatuloolasi. Olles raamatukogunduses tegutsenud üle 50 aasta, on tema koostatud, tema osalusel koostatud või tema toimetatud kirjandusnimestikke ning metoodilisi juhendeid aukartustäratavalt palju. Selles valdkonnas ilmusid temalt trükised juba alates 1967. aastast, esialgu Tallinna Polütehnilise Instituudi, nüüdses Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus (aastail 1966–1979), seejärel Fr. R. Kreutzwaldi nim. Riiklikus Raamatukogus, praeguses Rahvusraamatukogus (1979–1989) ja siis, kuni meie seast lahkumiseni Teaduste Akadeemia, nüüdses Tallinna Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus töötades.

Öeldakse, et bibliograafia on võti teadmiste varasalve. Seda varasalve on Anne ise ka märkimisväärselt rikastanud nii oma kirjutatud või koostatud raamatutega, aga ka arvukate artiklite ja ettekannetega raamatuloolistel ja raamatukogunduslikel teemadel. Oma 75. sünnipäevaks oli Anne valmis saanud autobibliograafia, kus on fikseeritud kõik tema poolt aastate jooksul kirjutatu ja konverentsidel ette kantu – kokku tublisti üle 300 nimetuse. Nimestikku täiendas ta veel oma viimaselgi tööpäeval. Ja tänu sellele ongi meil praegu võimalus saada tervikpilt tema mahukast ja oma erialale pühendunud tööst läbi aastakümnete. Paraku on see talletatud vaid arvutifailina ning pole kättesaadav huvilistele väljastpoolt raamatukogu. Ilusa punkti Anne elutööle saaks aga panna tema bibliograafia trükiväljaandega, kui selleks leitakse võimalus.

Kõige kaalukam osa Anne Valmase loomingust on pühendatud väliseesti kultuurile, lähemalt raamatuloole, sh kirjastustegevusele. Mainigem siin kasvõi 1994. a ilmunud artiklite kogumikku väliseesti kultuurist pealkirjaga „Kodutanumast kaugemal“, kolm aastat hiljem ilmunud „Eesti raamat paguluses“ ja 2003. a ilmunud 2-köitelist raamatut „Eestlaste kirjastustegevus välismaal 1944–2000“. Anne Valmase kui bibliograafi ja raamatuloolase peatööks jäävad kindlasti 2017. aastal trükist ilmunud väga mahukad rahvusbibliograafia kaks köidet „Eesti raamat välismaal 1944–2010“. See oli imetlusväärselt visa ja järjekindel töö, mida Anne selle bibliograafia koostamisel üksi suutis ära teha.

Anne eriline huvi oli suunatud eesti teadlaste tegevusele paguluses ning nende teadus-publikatsioonide väljaselgitamisele ja bibliografeerimisele. Seda valdkonda tutvustas ta kahel enda korraldatud konverentsil ning seejärel ilmunud artiklikogumikes – „Eesti teadlased paguluses“ (2009) ja „Eesti teadlased ja insenerid välismaal“ (2011). Anne oli ka see, kes korraldas väliseestlaste teadusseparaatide mahuka kogu (ca 10 tuhat nimetust) üleandmise Eesti Arhiivilt Austraalias Eestisse, Tallinna Ülikooli Akadeemilisse Raamatukokku. Separaadid asuvad väliseesti kirjanduse keskuses, tänaseks päevaks on see kogu korrastatud ja lugejaile kättesaadav, käsil on nende kirjeldamine ESTERis.

Kui räägime Annest, siis mõtleme paratamatult ka praegusest TLÜ AR väliseesti kirjanduse keskusest, mille arendamise ja käekäigu pärast muretses ta oma viimase tööpäevani. Mäletan, kui lootusrikkalt tuli ta mõned aastad tagasi arenguvestluselt juhtkonnaga, kus väliseesti kirjanduse keskuse tulevikku arutades toetati keskuse tegevust ja peeti vajalikuks seda töös hoida seni, kuni leidub inimesi, kes tahavad sellega tegeleda ja kellel on kompetentsi. Tulevik öeldi sõltuvat peamiselt isikutest, kes selles keskuses töötavad. Ka oldi seisukohal, et väliseesti kogu omab väärtust ja pakub uurimismaterjali ka siis, kui see 10 aasta pärast ei täiene. Kindlust edasi tegutseda andis ka raamatukogu arengukavas strateegilise eesmärgina fikseeritud säte, mille kohaselt raamatukogu varasemale bibliograafilisele ja teadustegevusele tuginedes on raamatukogu üks peamisi teadustöö valdkondi seotud Eesti retrospektiivse rahvusbibliograafia koostamise ja väljaandmisega. Samuti kuuluvad kogudest tulenevalt raamatukogu teadus- ja arendustegevuse huviorbiiti nii väliseesti kui ka baltisaksa kultuuripärandi ja raamatulooga seotud teemad (Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu arengukava 2016–2021. TLÜ senati 25. aprilli 2016 määrus nr 15). Teadagi rõõmustas selline perspektiiv keskuse tulihingelist väliseesti kultuuri uurijat ja selles valdkonnas igati kompetentset Anne Valmast ning tema kaastöötajaid.

Mainitud arengukava näeb muu hulgas ette raamatukogu nähtavuse ja rolli tugevdamiseks ühiskonnas jätkuvalt panustada ka väliseesti kogude tutvustamisse. Väliseesti kirjanduse keskuse, varasema osakonna juhina ning hiljem teadurina kasutas Anne kõiki võimalusi keskuse ja selle rikkaliku raamatuvaramu tutvustamiseks, alati rõhutades väliseesti kultuuri kui eesti kultuuri olulist ja suuremat tähelepanu väärivat osa. Ka väliseesti kogukondades maailma eri paigus oli Anne oodatud huvitava esinejana. Nii näiteks 1996. aasta kevadel Rootsis olles tutvustas ta Stockholmi Eesti Majas väliseesti kirjanduse osakonda ja seal tehtavat tööd, ühtlasi edastas kaasavõetud *desiderata* (tuhande nimetusega), rõhutades, et väliseesti raamatuid ei ole Eestis kunagi liiga palju. Sama aasta hilissügisel Kanadas Toronto Eesti Seltsi ja Eesti Tõlkefond Kanadas korraldusel toimunud kirjanduslikul pärastlõunal kuulati huviga tema üksikasjalikku ülevaadet Eesti raamatukogudest, raamatukoguhoidjatest ja kirjastamisest, sealjuures erilise huviga väliseesti osakonnas tehtavast tööst. Hiljem loenguõhtul Tartu College`s teemal „Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing ja raamatukoguhoidja osa muutuvas ajas“ esinedes läks jutt vältimatult ka väliseestluse ja väliseesti raamatu teemadele ning Anne Valmase tegevusele selles valdkonnas. 1999. aasta lõpus toimunud tööreisi Austraalias peegeldab sealne ajaleht „Meie Kodu“ (1. dets) väga ilmekalt: „Meid külastas väga sharmantne daam ja otse Eestist, pr. Anne Valmas, kes on bibliograaf ning töötab praegu Tallinnas Akadeemilise

Raamatukogu direktorina. Olles oma doktoritöö raames oleval tööreisil, näpistas ta oma kasinast ajast päevakese ka meie thirlmerelaste külastamiseks. Teadushimulise inimesena oli ta huvitatud meie siinsest elust, inimestest, meie raamatukogust, lugejatest, eelistatumast kirjandusest ning isegi taimedest-loomadest. Oli meeldiv olla koos külalisega, kellel on huvi ja palju küsimusi, nii ei tule kunagi konversatsiooni lünki.“ Ja loomulikult sisaldas see „konversatsioon“ ülevaadet väliseesti kirjandusest ja kirjanikest, sh Austraalias elanud Peeter Lindsaarest. Sama reisi käigus esines Anne ka Sydney Eesti Majas ettekandega „Raamat ja raamatukogud uuel iseseisvusajal“. Kui Saksamaal 2000. aasta septembri alguses avati Göttingeni raamatukogus Eesti Raamatuaasta näituste seerias näitus „Eestikeelne trükisõna Saksamaal 1945–1950“, andis selle avamisel ülevaate kirjastustegevusest Anne Valmas. „Eesti pagulaste kirjastustegevus väljaspool kodumaad“ oli tema ettekande teema ka 2001. aastal USA-s viibides, esinedes 2. detsembril New Yorgi Eesti Majas Tartu Ülikooli aastapäeva tähistamisel. Ameerika Ühendriikidesse sõidu üheks põhjuseks oli Lakewoodi Eesti Arhiivis materjali kogumine oma doktoritööks.

Hoolivusest ja armastusest oma töö vastu väliseesti kirjanduse keskuses ning soovist raamatukogus selles valdkonnas tehtavat laiemalt tutvustada annab tunnistust ka Anne kirjutatud raamatuke „Varjust valgusesse: erihoiuosakonna arhiivkogust väliseesti kirjanduse keskuseks“, mis on kokkuvõtlik ülevaade aastaist 1974–2017 ja mille ilmumist eelmise aasta suvel jõudis autor ise õnneks veel näha.

Olles töötanud mitmes Eesti suuremas raamatukogus, lisaks aastail 1994–1998 ERÜ esinaisena, tundis Anne Valmas raamatukogude ja raamatukoguhoidjate probleeme hästi. Oma kogemusele tuginedes oli tema kindel veendumus, et raamatukogu näo määrab raamatukoguhoidja. Anne arvates ei ole palju kasu, kui on väga ilusad ruumid ja rikkalikud kogud, kui seal ei ole niisugust hoidjat, kes on arukas, laia silmaringiga ja sealjuures teenindusvalmis. ERÜ esinaisena, muretsedes meie raamatukogunduse pärast üldse, arvas ta, et raamatukoguhoidjate töö oleks väärt palju suuremat tunnustust, kui see tegelikult neile osaks saab. Hoidja on see, kes hoiab, kaitseb, hoolitseb, säilitab – raamatukogus siis raamatut. Selle kaudu aga kogu meie kultuuri, milles keel ja raamat on kõige olulisemal kohal. Nii arvas Anne.

Ühes intervjuus juba 10 aastat tagasi on Anne Valmas öelnud: „Olen ikka imetlenud neid, kellest jääb eesti raamatukogundusse jälg. Mulle südamelähedases bibliograafiatöös on nendeks inimesteks Endel Annus ja Vaime Kabur“. Usun, et meie omalt poolt võime suurima austuse ja imetlusega lisada eespoolnimetatuile ka Anne Valmase, kes oma tööga on jätnud sügava ja olulise jälje meie raamatukogundusse ja bibliograafiasse, sealhulgas eriti väliseesti raamatuloosse kui olulisse osasse Eesti rahvuslikus kultuuripärandis.

Kaalukas panus emakeelsesse infoharidusse

Krista Lepik
Tartu Ülikooli infoteaduse lektor, raamatukogunduse ja infokeskkondade programmijuht, info- ja dokumendihalduse õppekava programmijuht

Infoteadused teoorias ja praktikas / S. Virkus, A. Lepik, E. Uverskaja, T. Reimo, S. Metsar, R. Ruusalepp, A. Möldre, M. Laurits. – Tallinn : Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2017. 726 lk : ill.

Köögis seisab - ootab, ootab
meie armas emakeel...
Kulla härrad, prouad, preilid,
laske tuppa eesti keel!

Laske tema lausa saali,
paluge ta laudagi -
imelikud eesti saksad,
võtke mõistust vähegi!...
Anna Haava, 1897

Ei juhtu just sageli, et ühe väikerahva emakeeles ilmub põhjalik õpik, mis oma käsitluse haardelt hõlmab pea tervet eriala. Anna Haavalgi oleks põhjust rõõmustada, sest infoteadlased on *lasknud eesti keele lausa saali, palunud ta laudagi*! Varasemad võrdlemisi sarnase suunitlusega õppematerjalid on olnud ju suunatud otseselt raamatukogunduse praktikutele ning üliõpilastele ja on tänaseks omandanud ajaloolise väärtuse (Sibul, 1927; Johani, 1964; Agur, 1980). Mõnevõrra laiemat teemade ringi hõlmavat, infoteadustesse sissejuhatavat õppekirjandust on välja antud aga peamiselt inglise keeles, kui pidada silmas viimaste aastate jooksul ilmunud materjale (nt Bawden ja Robinson, 2012; Greer, Grover ja Fowler, 2013; Stock ja Stock, 2013). Sellest tulenevalt täidab „Infoteadused teoorias ja praktikas“ olulise lünga erialases emakeelses kirjanduses.

„Infoteadused teoorias ja praktikas“ on vaieldamatult monumentaalne teos, võttes 726 leheküljel kokku olulisemad aspektid infoteadustega seotud mõistete, teooriate ning rakendusalade osas. Õpiku ülesehitus on loogiline, suunates lugejat tasahilju infoteaduste vundamendi

(mõistete, ning infoteaduse kujunemisloo ja alusprobleemide) juurest praktiliste küsimuste poole. Käesoleva väljaande lugejale pigem rõõmuks, kuid erinevate mäluasutuste tööga seotud lugeja kergeks kurvastuseks on siin tuntav selge kallutatus just raamatukogutöö ja infoteaduste õpetamise poole: mõnedki näited on seotud just raamatukogunduse valdkonnaga (näiteks kogude haldamine ja inforessursside kirjeldamine), kuid seda kallutatust on väga tõenäoliselt põhjustanud nii autorite taust kui ka nende õpetatavate teemade ring. Nii võib öelda, et „Infoteadused teoorias ja praktikas" kujutab endast läbilõiget 2010. aastate keskpaigas antud infoteaduste alasest erialaharidusest Eestis.

Oma olemuselt on „Infoteadused teoorias ja praktikas" avatud tekst (Eco, 2005) – ehkki sisu on lõplik, jagub siia hulgaliselt tõlgendus- ja kasutusviise. Kindlasti on see õpik vaadeldav rikkaliku allikana, kuhu on koondatud kontsentreeritud kujul erialateadmisi rahvusvaheliselt teadlaskonnalt. Just nimetatud kontsentreerituse poolest võib teost „Infoteadused teoorias ja praktikas" võrrelda ühest küljest entsüklopeediaga: olemas on kõige olulisem info erinevate teemade kohta, tutvustatud on mõistete erinevaid definitsioone ja erinevate autorite töid, kirjeldatud on infotöö erinevaid lõike. Seega, arvestades erialakirjanduse määratut hulka, on hea, kui leidub kvaliteetseid materjale, kust ühe või teise erialase teemaga tutvuma asudes on võimalik suund paika panna. Teisest küljest ei tohi aga unustada selle teose funktsiooni kõrgkooliõpikuna. Olles koos Tartu Ülikooli infokorralduse üliõpilastega 2018. aasta kevadel otsinud õpikust „Infoteadused teoorias ja praktikas" vastuseid mõnelegi teoreetilisele küsimusele, on õnnestunud tutvuda käesoleva õpikuga süvitsi ning hinnata selle kui õppevara tugevaid ja nõrku külgi seoses õppetegevusega. Taoline olukord eeldab teinekord oluliselt kiireloomulisemat tutvumist õpiku erinevate osadega kui näiteks õpiku eelretsenseerimise puhul, mil aega on oluliselt rohkem. Just õppetegevuses (nt auditoorsetes aruteludes) muutuvad väärtuslikeks õpiku kohati konspekteeriv kirjastiil, olulisemate tekstilõikude märgistused ja käepärased registrid. Võimalus iseenda teadmisi kontrollida avaneb mõnede peatükkide lõppu lisatud aruteluküsimuste varal. Täpsustuste vajaduse korral saab sukelduda juba originaalteostesse, seda tegevust toetavad ka tekstides esinevate erialaterminite ingliskeelsed vasted.

Nii saabki öelda, et õpik on kasulik tööriist erialaga tutvuvale üliõpilasele või muidu asjahuvilisele, kes saab iseseisvalt heita teda huvitava ainevaldkonna võtmetekstidele pilgu peale, kasulik alusmaterjal õppetööks, et viia end kurssi oluliste mõistete ja lähenemisviisidega. Rõhuga küsimusel „Mida uut on juhtunud infoteaduste vallas minu otsesest töövaldkonnast pisut kaugemale jäänud teemade osas?" saab õpikut sirvida ka enesetäiendamisest huvitatud või muidu uudishimulik praktik, kel erialase või mõne muu ala hariduse omandamisest möödas juba aasta(kümne)id. Samuti võib õpik olla heaks abiliseks eriala õppejõule: andes ette põhialused, jätab see teos ometigi loomingulise vabaduse läheneda õpikus käsitletavatele teemadele oma harjutusvara alusel. Sisuliselt on siin vastus küsimusele „mis?" (nt mis on infokäitumine, mis on IFLA põhiväärtused) olemas, kuid järgmine on küsimus „kuidas?" (nt kuidas kirjeldada teavikut, kuidas läbi viia fookusgrupi intervjuud jne). Arvestades käsitletavate teemade laia ringi, võib õigustatult küsida, kas *kuidas*-küsimusele saabki vastata ühe suure õpikuga, mis võtaks arvesse kõigi erinevate infoasutuste olud? Vaevalt, seda nendivad õpiku autorid ise ka. Ja kas peakski: praktilised põhimõtted muutuvad teinekord üsna kiiresti –

kiiremini, kui jõutakse välja anda õpikuid. *Mis*-küsimus on aga fundamentaalsem, pidades ajaproovile paremini vastu. Ka küsimus „miks?“ jääb lugejale avatuks, ootama tema enda järeldusi ja tõlgendusi: ITP-õpik on seega eeskätt ülevaateteos, mis ei pretendeeri sügavuti minevatele mõtisklustele.

Jääb ainult üks, tulevikku vaatav küsimus, mis tekkis juba „Infoteadused teoorias ja praktikas“ õpikuga esmatutvumise ajal: *kuidas edasi?* Nii ülekantud kui ka otseses tähenduses saab raamatut pidada kaalukaks argumendiks emakeelses infohariduses ning võib prognoosida, et õpik peab vastu mõnegi hea aasta pikkusele ajaproovile. Nagu varasemate näidete põhjal näha, võib taoline ajaproov lausa aastakümneid kesta – nii kaua, kuni uue võtmetekstita enam õpetada-õppida ei kannata ning vahepeal ilmunud kitsamaid valdkondi või sihtrühmi hõlmavad käsiraamatud-õpikud vajavad taas endi kõrvale terviklikku ülevaadet olukorrast. Kuid kas ka 20-30 aasta pärast teevad eesti infoteadlased või infotöö praktikud eesti keelele ukse lahti ja *paluvad ta laudagi*, on osalt siinsete kõrghariduspoliitikute, aga teisalt just meie endi teha. Tulevik on juba alanud.

Kasutatud kirjandus:

Agur, U. (toim). *Informaatika ABC*. Tallinn: Valgus, 1980

Bawden, D., Robinson, L. *Introduction to information science*. London: Facet, 2012

Eco, U. *Lector in fabula*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005

Greer, R. C., Grover, R. J., Fowler, S. G. (2013). *Introduction to the Library and Information Professions*. Santa Barbara (Calif.) [etc.]: Libraries Unlimited, 2013

Haava, A. *Luuletused, III*. Tartu: [s.n] 1897

Johani, H. (toim.) *Raamatukoguhoidja käsiraamat*. Tallinn : Eesti Riiklik Kirjastus, 1964

Sibul, A. *Raamatukoguhoidja käsiraamat*. Tartu: Noor-Eesti, 1926

Stock, W. G., Stock, M. *Handbook of Information Science*. Berlin; Boston (Mass.): De Gruyter Saur, 2013

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu tegevus 2017. aastal

Liikmeskond

31.12.2017 kuulus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingusse (ERÜ) 760 tegevliiget, sh kuus auliiget. ERÜ auliikmed on Rein Aru, Ivi Eenmaa, Linda Kask, Reet Oruste, Evi Rannap ja Heino Räim. Jätkuvalt toetavad ERÜ tegevust Harju Maakonnaraamatukogu, Lääne Maakonna Keskraamatukogu, Pärnu Keskraamatukogu, Valga Keskraamatukogu ja Viljandi Linnaraamatukogu. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ja Rapla Keskraamatukogu on toetajaliikmeks oleku peatanud alates 2014. aastast.

2017. aastal vähenes liikmete arv viieteistkümne võrra: liikmeks astus 31 uut liiget, aasta jooksul lahkus ERÜst erinevatel põhjustel 46 liiget, neist igavikuteele ERÜ auliige Anne Valmas, Eksklubi eestseisuse liige Maie Gross, Tamsalu raamatukogu juhtaja Raili Elmest. Aastakoosoleku ja raamatukogupäevade ajal toimunud kampaania „Liitu ERÜga!“ tõi ühingusse 23 uut liiget.

Koostöös usaldusisikutega saadeti ERÜ büroost liikmemaksuvõlglastele meeldetuletusi. Vaatamata sellele, et 2017. aasta liikmemaks jäi tasumata 149 liikmel, on seda siiski poole vähem kui eelmise aasta lõpus!

Juhatus, büroo

Aastakoosolekul valiti juhatuse esimeheks aastateks 2017–2020 Katre Riisalu ja liikmeteks Gerli Lehemets, Kristina Pai, Ülle Siska, Asko Tamme ja Krista Visas. Tagasi kutsuti Mari Randmets. Aastani 2018 on juhatuses Tuuliki Tõiste, Heli Priimets ja Piia Salundi. Aseesimehed on Asko Tamme ja Krista Visas.

Juhatus pidas viis koosolekut:

27. jaanuaril RR-is toimunud koosolekul osalesid töörühmade, toimkondade, sektsioonide jt juhid, kes andsid ülevaate tehtust ja plaanidest ning arutasid juhatusega päevakajalisi teemasid.

27. aprillil tutvustati esimest korda projekti „Sajandi sada raamatukoguhoidjat”, arutati raamatukogupäevade korraldamist, Kutsekojale esitamiseks kinnitati raamatukoguhoidja kutsestandardite muutmise töörühma koosseis, tehti vahekokkuvõte rahvaraamatukogude kvaliteedi hindamise mudeli pilootprojektist ja projektikonkursist „Raamatukogud – muuseumid - noored“.

13. juunil kinnitati Pärnu Keskraamatukogus ERÜ 2016. aasta majandusaasta aruanne ja kiideti heaks dokumendi „Soovitusi kooli- ja rahvaraamatukogu ühendamiseks“ täiendused ning arutati päevakajalisi küsimusi.

8. septembril arutati raamatkoguhoidja kompetentside üle kutsestandardis jm.

29. novembril käsitleti kõnekoosoleku korraldamist, ERÜ uue arengukava koostamist jm.

Kiiret otsustamist vajavaid küsimusi otsustati kirjaliku hääletamise teel.

Revisjonikomisjoni kuulusid Rutt Enok, Ruth Hiie ja Aita Kraut. Komisjon revideeris ühingu vara. ERÜ büroos on üks töötaja, Reet Olevsoo.

Projektid

Rahvaraamatukogude teenuse kvaliteedi hindamise mudel

Aastatel 2016–2017 oli ERÜ tegevuse fookus suunatud rahvaraamatukogude teenuse kvaliteedile. Rahvaraamatukogu teenused mõjutavad suurt osa meie elanikkonnast ja on oluline, et kvaliteetsed raamatukogu ja infoteenused on kättesaadavad üle Eesti. Määrati rahvaraamatukogu kvaliteedikriteeriumid ja kirjeldati rahvaraamatukogu ülesandeid eri tasanditel, mille põhjal valmis töörühmas „Rahvaraamatukogude teenuse kvaliteedi hindamise mudeli“ töövariant. Märtsis-aprillis 2017. a toimus pilootprojekt, kus üheksa raamatukogu katsetasid töörühma poolt kokku pandud mudelit ja viisid läbi enesehindamise. 27. aprillil said katseprojektis osalenud kokku, et tuua välja kitsaskohad ja täiendamist vajavad punktid. Pärast jaanipäeva lähetati ERÜ listi kiri üleskutsega selgitada välja oma raamatukogu tugevused ja kitsaskohad ning teha läbi rahvaraamatukogu teenuse kvaliteedi hindamine ERÜ poolt koostatud soovituste alusel (http://eru.lib.ee/www/index.php/raamatukogundus/dokumendid/21-sajandi-raamatukogu). Ülemäära innukat vastukaja see üleskutse kahjuks ei leidnud, kuid 2018. aastal kavatsetakse projektiga edasi minna.

Projektikonkurss „Raamatukogud-muuseumid-noored“

Raamatukogude, muuseumide, noorsootöö asutuste ja -organisatsioonide koostöö ergutamiseks ning laste ja noorte kultuuriaastale kaasa aitamiseks taotles ERÜ kultuuriministeeriumilt toetust ning kuulutas 2017. a märtsis välja koostööprojektide konkursi. Konkursi eesmärgiks oli tõhustada kultuuri- ja mäluasutuste koostööd noorteorganisatsioonidega, noorte kaasamist kultuuritegevustesse ja kultuuriloomesse.

ERÜ jaoks oli tegemist esmakordse kogemusega. Alustada tuli tühjalt kohalt ja koostada arvukalt dokumente, korraldada projektide hindamist jm. Konkursile esitati 42 projektitaotlust. Taotlusi hindas komisjon, kuhu kuulusid noorteorganisatsioonide, muuseumide ja raamatukogude esindajad. Toetati vähemalt kahe osapoole ühistaotlusi, millest üks oli noorteorganisatsioon ja teine mäluasutus.

Konkursi raames viid üle Eesti läbi kaksteist koostööprojekti, mis andsid noortele võimaluse ise kultuuri luua, näha raamatukogusid ja muuseume tavapärasest erinevast küljest ja saada teadmisi, mida nad koolipingis omandada ei pruugi. Kokku osales 12 raamatukogu, 6 muuseumi ja 17 noortekeskust ja ettevõtmistest sai osa 340 noort. Realiseerunud projekte tutvustati kokkuvõtval seminaril 6. detsembril Rahvusraamatukogus.

Sajandi 100 raamatukoguhoidjat

Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva puhul otsustati valida välja sada kõige silmapaistvamat Eesti raamatukoguhoidjat, et teadvustada ja väärtustada raamatukoguhoidja ametit laiemalt. 10. oktoobril kogunes töörühm kooseisus K. Riisalu, I. Vaaro, K. Tammaru, P. Lotman, T. Reimo, A. Ainz, K. Ots ja R. Olevsoo. Lepiti kokku, et kogumisse valitakse isikud, kelle tegevus peab jääma põhiosas sajandivahetusse, nad peaksid üldjuhul olema oma erialase karjääri raamatukogus lõpetanud ega ole enam aktiivselt tegevad, samas peaks nende tegevus ületama ühe raamatukogu piiri ja nad peaksid olema andnud panuse raamatukogundusse laiemalt. Isikul peavad olema silmapaistvad teened kutsetöös, tema tegevus peab olema tuntud ning ta peab olema oma tegevusega jälje jätnud Eesti raamatukogundusse. 2017. aastal jõuti teha esimene valik, on leitud inimesed, kes kirjutavad tekstid, töö jätkub 2018. aastal.

Info ja kommunikatsioon

Juhatuse liikmed on tutvustanud ERÜ tegevust erinevatel erialastel kogunemistel ja ka laiemalt. Juhatuse esimees Katre Riisalu on saatnud regulaarselt infot juhatuse tegevuse kohta listi ja lisaks pidanud ettekanded Jõhvi Keskraamatukogus maakonna seminaril, raamatukoguhoidja kutsekoolitusel, ERÜ maaraamatukogude suveseminaril Raplas 16. juunil ja tutvustanud visioonidokumenti 21. sajandi raamatukogu, rahvaraamatukogude 37. suveseminaril 9. augustil Haapsalus. Ajakirja „Raamatukogu“ ERÜ veerus on kajastamist leidnud ERÜ suuremad ja väiksemad ettevõtmised. Suuremate ürituste eel saadab ERÜ büroo välja pressiteate, mille tulemusena on ilmunud mitmed meediakajastused. Aktiivsemalt tundis meedia ERÜ tegemiste vastu huvi 2017. aastal kõnekoosoleku ajal, vähem raamatukogupäevade ajal. Meedia pöördus ERÜ poole arvamuse saamiseks seoses kultuuritöötajate palgaga.

Üldkoosolek ja kõnekoosolek

28. veebruaril toimunud üldkoosolekul osales 202 ERÜ liiget, kvoorum koos volitustega oli 462. Koosolekut juhtis juhatuse liige Tuuliki Tõiste. Kuulati ja kinnitati ERÜ 2016. aasta tegevuse aruanne, finantsaruanne ja revisjonikomisjoni aruanne ning 2017. aasta tegevuskava. ERÜ mitmete struktuuriüksuste juhid rääkisid oma tegevusest. Auliikmeks valiti Reet Oruste. Koosoleku lõpus sai sõna RR-i kunstide teabekeskuse kartograafia- ja geograafiasaali töörühma juht Tiina Kruup, kes kutsus raamatukogusid üles kaardistama raamatukogud Vikipeedias. Eesti raamatuturust 2016. aastal rääkis Rahva Raamatu vaates Rahva Raamat AS juhatuse liige Gertti Kogermann.

Kõnekoosolekul "Milline on hea raamatukogu?" peeti kaks ettekannet. Soome Haridus- ja Kultuuriministeeriumi kunsti- ja kultuuripoliitika osakonna nõunik Leena Aaltonen tutvustas Soomes äsja kehtima hakanud uut rahvaraamatukogu seadust, mille märksõnadeks on kodanikuaktiivsus, demokraatia ja sõnavabadus. ERÜ juhatuse esimehe asetäitja Asko Tamme arutles teemal, kuidas hinnata raamatukogusid Eesti kontekstis. Kõnekoosolekul toimunud tänuüritusel anti üle tunnustused parimatele raamatukoguhoidjatele.

Raamatukoguhoidjate tunnustamine

ERÜ väärtustab raamatukoguhoidja tööd ja tunnustab igal aastal parimaid raamatukoguhoidjaid ning tõstab esile edukaid raamatukoguprojekte. Raamatukoguhoidjad said koos tunnustu-

sega Kultuuriministeeriumi ja ERÜ tänukirja ning klaasikunstnik Riho Hüti valmistatud vitraažtänumeene ja Kultuurkapitali stipendiumi.

- Koostöös Tartu Ülikooli Raamatukoguga anti välja Friedrich Puksoo auhind, millega tunnustati Tartu Ülikooli Raamatukogu teeneka töötaja Mare Ranna monograafiat „Ajaloolise kultuurivara jälgedel: Konrad Gessneri taimejoonistused Tartu Ülikooli Raamatukogus" (Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2015).
- ERÜ teenetepreemia 2017 pälvis Lääne Maakonna Keskraamatukogu direktor Ilme Sepp pikaajalise ja südamega tehtud töö eest raamatukogunduse arendamisel üleriigiliselt ja Läänemaal.
- Aasta maaraamatukoguhoidjaks valiti Kairit Alver uute algatuste eest Luunja raamatukogus.
- Aasta lasteraamatukoguhoidjaks sai Reet Tomband loovate, põnevate ja sütitavate ettevõtmiste eest lastele ja lastega Lääne-Virumaa Keskraamatukogus.
- Aasta kooliraamatukoguhoidjaks tunnistati Kristel Kons tulemusliku töö eest Võru Kreutzwaldi Kooli raamatukogus.
- Aasta teona linnaraamatukogus hinnati Mustvee Linnaraamatukogu tegevust mitmekülgse teenuse- ja kultuurikeskusena.
- Tunnustuse Aasta tegu erialaraamatukogus pälvis Edith Hermann Tartu Kõrgema Kunstikooli raamatukogu väljaarendamise eest rikkaliku koguga professionaalidele suunatud õppe-ja kunstiraamatukoguks
- Aasta teoga teadusraamatukogus tunnustati Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu iseteenindusega öösaalide avamist.
- Parim noor raamatukoguhoidja oli Pärnu Ülejõe põhikooli raamatukogu juhataja ja ERÜ kooliraamatukogude sektsiooni juhataja Kadri Haavandi.
- Raamatukogude sõbra tiitel läks Facebooki grupi "Lugemise väljakutse" administraatorile ja loojale Tiina Liinakule
- Ajakirjandusauhinna sai Lääne maakonna ajalehe Lääne Elu artiklitesarja „Kaks tundi külaraamatukogus" autor Kaie Ilves.

Raamatukoguhoidja kutsestandardid ja kutse andmine

Raamatukoguhoidja kutsestandardite uuendamine

Kutsekoda pöördus ERÜ kui raamatukoguhoidja kutse andja poole ettepanekuga esitada liikmeid töörühma, mille ülesanne oli raamatukoguhoidja kutsestandardite kaasajastamine. ERÜ juhatuse esitatud töörühma liikmed kinnitas Kultuuri Kutsenõukogu 1. juunil 2017 järgmises koosseisus: Janne Andresoo (Eesti Rahvusraamatukogu), Kaie Holm (Tallinna Keskraamatukogu), Jüri Järs (Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu), Katre Riisalu (Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing), Ülle Siska (Jüri raamatukogu) ja Ilmar Vaaro (Tartu Ülikooli Infoteaduste õppetool). Hiljem liitus töörühmaga Aira Lepik (TLÜ Digitehnoloogiate Instituut). Töörühma esimene koosolek oli 28. augustil. Analüüsiti kutsestandardite kehtivusaja lõppemisest tulenevalt

raamatukoguhoidja kompetentsusnõudeid ning tehti varem kinnitatud kutsestandarditesse vajalikud muudatused.

Töörühmas valminud raamatukoguhoidja, tase 6, raamatukoguhoidja, tase 7 ja raamatukoguhoidja, tase 8 uuendatud kutsestandardid saadeti avalikule arutelule 10. oktoobril ja kinnitati Kultuuri Kutsenõukogus 22. novembril 2017.

Kutse andmine

ERÜ võttis 2017. aastal raamatukoguhoidja kutse taotlusi vastu 15. augustist kuni 15. septembrini. Laekus 15 avaldust. Kutsekomisjoni koosolekul 21. septembril otsustati anda 12-le taotlejale raamatukoguhoidja kutse, tase 6 ja kolmele tase 7. ERÜ kutsekomisjoni kuulusid Malle Ermel, (TÜR), Jüri Järs (TTÜR), Aira Lepik (TLÜ), Katrin Niklus (aseesimees, Rapla KR), Aime Miil (Viimsi Kooli raamatukogu), Krista Talvi (esimees, RR ja ERÜ), Ilmar Vaaro (TÜ).

Raamatukogupäevad

Raamatukogupäevad „Kohtume raamatukogus“ toimusid üleriigiliselt 20.–30. oktoobrini. Kuigi raamatukogudes on lapsed ja noored olulisel kohal igal aastal, mõjutas Kultuuriministeeriumi poolt ellukutsutud laste- ja noorte kultuuriaasta raamatukogupäevade ajal toimuvat. Toimus sadu ettevõtmisi nii kohalikul kui üleriigilisel tasandil, üritustega oli kaetud suurem osa Eestist.

Koostöös Pärnu Keskraamatukoguga korraldas ERÜ raamatukogupäevade avapäeva Pärnumaa Kutsehariduskeskuses, kus osales 150 raamatukoguhoidjat kõikjalt Eestist. Bussid tõid Pärnusse osalejaid Tallinnast ja Tartust.

Traditsioonilisel kirjanduse tundmise võistlusel osales 14 võistkonda. Mälumängu valmistasid ette ja viisid läbi kolleegid Võrumaa Keskraamatukogust. Kõige paremini teadis vastuseid Lääne Maakonna Keskraamatukogu võistkond, järgnesid Raplamaa ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogude võistkonnad.

X teadus- ja erialaraamatukogude päeval 23. oktoobril Estonian Business School’is (EBS) osales 92 raamatukoguhoidjat, tutvustati teadus- ja erialaraamatukogude aasta tegude nominente ja kuulati eripalgelisi ettekandeid. Päev sai teoks heas koostöös kolleegidega EBS-i raamatukogust ja läks korda tänu EBS-i toetusele.

Traditsiooniliselt lõpetati raamatukogupäevad 30. oktoobril XVII maaraamatukoguhoidja päevaga Haapsalu Kultuurikeskuses, kus osales 90 raamatukoguhoidjat. Tunnustati parimaid maaraamatukoguhoidjaid, kuulati ettekandeid ja nauditi muusikat. Päev sai teoks koostöös Lääne Maakonna Keskraamatukoguga.

Võistlusele "Infootsing Internetist" registreerus 59 inimest, eelvoor toimus 11. oktoobril ja lõppvoor 25. oktoobril TTÜ raamatukogus. Võistlusel oli seekord kaks korraldajat - Kaire Kroon Kehra Linnaraamatukogust ja Kaarin Birk TTÜ raamatukogust. Finaalis osalesid eelvoorust edasi pääsenud kümme parimat infootsijat ning esikolmik kujunes järgmiseks: Jana Raidma (Tartu Linnaraamatukogu), Marii Väljataga (Eesti Rahvusraamatukogu) ja Maria Maasik (Eesti Tervishoiu Muuseum). Järgmisel aastal korraldab võistluse Tartu Linnaraamatukogu.

Raamatukogupäevi ilmestas ka 2017. aastal kirjastuse „Koolibri“ kaasabil valminud meeleolukas laste- ja noorte kultuuriaasta ideest kantud plakat.

Koostöö teiste asutustega

Kirjandustuur „Sõnaränd ehk eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes”

7.–10. novembrini toimus 14. korda kirjandustuur „Sõnaränd. Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“, mis viis kirjanikud rahvaga kohtuma. Räägiti lugemisest, kirjutamisest, kirjandusest ja autorid lugesid ette oma loomingut. Tuuri ettevalmistamise ajal on ERÜ partnerorganisatsiooniks Eesti Kirjanike Liidule ja Eesti Rahvusraamatukogule.

Elukestev õpe raamatukogus

ERÜ oli vabariikliku raamatukogudes toimuva teavituskampaania „Õige aeg on õppida!“ partnerorganisatsiooniks ETKA Andrasele. 16. maist 4 juunini toimunud **k**ampaania eesmärgiks oli populariseerida elukestvat õpet ja anda täiskasvanutele teavet erinevate õpivõimaluste kohta. Raamatukogudes tutvustati huvilistele info leidmist arvutis või nutiseadmes ja anti teavet selle kohta, mida täiskasvanud õppija võiks ja peaks teadma. Kokkuvõtte teavituskampaaniast tegi ETKA Andras 17. novembril seminaril, kus ERÜ juhatuse aseesimees Krista Visas rääkis raamatukogude rollist elukestvas õppes.

Kirjandusfoorum „Kui lugeda on raske“

ERÜ oli Eesti Kirjastuste Liidu koostööpartner. Foorumil uuriti, missugused võimalused on lugemiseks neil, kel on see tegevus mingil põhjusel raskendatud. Asjatundjad tutvustasid, mida toob endaga kaasa nägemispuudega inimesi puudutav Marrakeši leping. Foorumi ettevalmistavas faasis uuris ERÜ, kuidas raamatukogud on hakkama saanud erivajadustega inimeste teenindamisega. Juhatuse liige Ülle Siska tegi foorumil lühiülevaate teenustest, mida raamatukogud saavad nägemispuudega inimestele pakkuda ja Jüri raamatukogu, Jüri Gümnaasiumi ja Eesti Pimedate Raamatukogu ühisprojektist „Nägemispuudega inimeste toimetulek ühiskonnas“.

Koostöö Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindusega Eestis

ERÜ aitas kaasa Põhjamaade raamatukogunädala korraldamisele, vahendades informatsiooni ja materjale Eesti raamatukogudele.

Johannes Mihkelsoni Keskus kutsus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu projekti „Meie Eesti: inimesed, kohad, helid, maitsed“ partneriks.

Johannes Mihkelsoni Keskus osales projektide taotlusvoorus, mille kuulutas välja Siseministeerium koostöös Kultuuriministeeriumiga, et leida partner avaliku kommunikatsiooni korraldamiseks ühiskondlike hoiakute kujundamisel rände- ja lõimumispoliitikaga seotud küsimustes. 1. veebruariks vastust taotlusele veel ei olnud.

ERÜ esindatus organisatsioonides

- Ajakirja *Raamatukogu* toimetuskolleegium: Reet Olevsoo, Kristina Pai, Asko Tamme
- Autorihüvitusfond: Asko Tamme

- Kultuuriministeeriumi Rahvaraamatukogude Nõukogu: Katre Riisalu, Asko Tamme
- Kultuuri Kutsenõukogu: Reet Olevsoo
- Eesti Vabaharidusliit: Reet Olevsoo
- Eesti Koostöö Koda
- Standardikeskuse standardimise tehnilise komitee EVS/TK22 vaatlejaliige: Ülle Siska

ERÜ koostööpartnerid ja toetajad

- Eesti Kirjanike Liit,
- Eesti Kirjastuste Liit,
- Eesti Lastekirjanduse Keskus,
- Eesti Rahvusraamatukogu ,
- *Estonian Business School*;
- ETKA *Andras,*
- Haridus- ja Teadusministeerium,
- Harju Maakonnaraamatukogu,
- Hasartmängumaksu Nõukogu,
- Kirjastus Koolibri,
- Kultuurkapital,
- Kultuuriministeerium,
- Lääne Maakonna Keskraamatukogu,
- Pärnu Keskraamatukogu,
- Rapla Keskraamatukogu,
- Tallinna Kirjanduskeskus
- Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu,
- Tartu Ülikooli Raamatukogu,
- Valga Keskraamatukogu;
- Viljandi Linnaraamatukogu;
- Võrumaa Keskraamatukogu,
- Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis.

Rahvusvaheline koostöö

ERÜ osaleb rahvusvaheliste organisatsioonide töös eesmärgiga tegutseda aktiivselt ühenduste tegevuses ja olla kursis nii globaalsete kui Euroopa Liidu raamatukogude arengusuundadega.

ERÜ esindab Eesti raamatukogude huve ka Raamatukogu-, Informatsiooni- ja Dokumentatsiooni-ühenduste Euroopa Büroos (EBLIDA). 2017. aastal oli rõhk autoriõiguse küsimustel, ERÜ suhtles autoriõiguse küsimustes Euroopa Parlamendi saadikutega ja vahendas infot Eestis (näit Marrakeši lepingu tutvustus kirjandusfoorumil jm).

24.–25. aprillil toimus Euroopa Parlamendis Brüsselis PL2020 töökoosolek, kus osales ERÜ juhatuse esinaine (T. Seppami asendusliikmena). Arutelu all oli autoriõigusega seonduv ning arutelu kuidas tuua Euroopa Parlamendi saadikuid rohkem raamatukogusse? Toimus kohtumine saadikutega. Brüsselis on ellu kutsutud *MEP Library Lovers Group*. Tegemist on saadikutega, kes peavad oluliseks lugemist, kirjandust ja infokirjaoskust ning kes kannavad

seda missiooni ka ühiskonnas. Eesti saadikutest on selle grupiga liitunud Kaja Kallas. Juunis toimus saadikute suvelugemisprogramm - *60 Books for the Summer* – lugemissoovitused saadikutelt. Kaja Kallas soovitas Lennart. Meri „Hõbevalget“ ning Sofi Oksaneni teost „Kui tuvid kadusid“. ERÜ saatis raamatud Euroopa Parlamenti näitusele, kust need liikusid edasi Euroopa Raamatukokku.

EBLIDA 25. juubelikongress toimus 3.–5. maini Arhusis. Kongressi fookuses oli raamatukogude rolli ümbermõtestamine. Selleks oli Arhus kõige õigem koht, sest sealne linnaraamatukogu DOKK1 on kuulutatud maailma parimaks rahvaraamatukoguks. Kohal olid esindajad 20 Euroopa riigist. Arvukatel *World cafe* formaadis toimunud aruteludel oli kõne all, milliseid riiklikke raamatukogunduslikke strateegiaid vajame (kas üldiseid või raamatukogutüüpide kaupa), kuidas haarata poliitikud raamatukogude eestkõnelejateks, kuidas teha koostööd erinevate organisatsioonidega ning kuidas olla virtuaalses maailmas nähtavam. ERÜst osales juhatuse esimees.

ERÜ on Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja Institutsioonide Liidu (IFLA) liige ja saab osaleda kolme IFLA sektsiooni töös. 2017. aastal lõppesid kõikide sektsioonide alaliste komiteede seniste liikmete volitused. ERÜ esitas uuteks kandidaatideks Ilmar Vaaro hariduse ja koolituse sektsiooni, Jane Makke sisuanalüüsi ja -vahenduse sektsiooni ja Katre Riisalu raamatukoguühingute juhtimise sektsiooni, kes kõik osutusid valituks. Juuli algul kutsus IFLA peakorter Euroopa ühingute presidendid Madridi töökoosolekule, et ärgitada eri riikide raamatukoguhoidjaid kaasa rääkima ja arvamust avaldama. Arutati raamatukogude tulevikuvisiooni ja IFLA dokumendi *Global Vision* koostamist, selleks oodati kogu maailma raamatukoguhoidjate arvamust. ERÜ tõlkis küsimustiku eesti keelde, kohandas meie tingimustele ja kutsus raamatukoguhoidjaid kaasa rääkima. Oma seisukohtadest andis teada 277 raamatukoguhoidjat. Laekunud vastuste põhjal pandi kokku aruanne IFLA peakorterile. Veebileht*:* https://www.ifla.org/globalvision

ERÜ osales ka maailma raamatukogude kaardi - *IFLA Library Map of the World* pilootprojektis, mille eesmärgiks on näidata raamatukogude rolli ühiskonnas kasutades võrreldavaid statistilisi andmeid. Veebileht: https://librarymap.ifla.org/map

IFLA on välja töötanud lihtsa, ent tabava kaheksast sammust koosneva juhise, kuidas kontrollida uudisloo tõele vastavust ja paljastada seeläbi valeuudiseid. ERÜ kutsus Eesti raamatukogusid ja Eesti koole panustama Eesti ühiskonna infopädevuse ja kriitilise mõtlemise arendamisse ning levitas tõlgitud ja terminoloogia toimkonna heakskiidu saanud plakati eestikeelset versiooni "Kuidas märgata valeuudiseid". Plakat on kättesaadav ka IFLA vastaval kodulehel https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/info-society/images/how_to_spot_fake_news_-_estonian.pdf

19.–25. augustil 2017. aastal toimus Poolas Wroclawis kongress „Raamatukogu ja informatsioon“ (WLIC). ERÜ juhatusest õnnestus osaleda Katre Riisalul ja Krista Visasel.

EBLIDA ja IFLA liikmemaksude tasumist toetab Kultuuriministeerium.

Kirjastustegevus

Ajakiri „Raamatukogu“ ilmub ERÜ ja Eesti Rahvusraamatukogu koostöös. 2017. aastal ilmus tavapäraselt kuus üksiknumbrit mahuga viis trükipoognat. Kuuenda numbri vahel oli ka „Raamatukogu kalender 2018“, mis kajastab suuremaid raamatukogunduse alaseid sündmusi Eestis ja väljaspool. Ajakirja toimetaja on Mihkel Volt, keeletoimetaja Gerli Eero ja kujundaja Margit Plink. 2017. aasta trükikulud kaeti Kultuurkapitali toetusest. ERÜ kaudu tellis ajakirja 23 eraisikut.

ERÜ aastaraamatu 2016/28 koostas Gerda Koidla TTÜR-ist, toimetuskolleegiumi kuulusid Tuuliki Tõiste, Katre Riisalu ja Reet Olevsoo, keeletoimetaja oli Kristel Klesmann, resümeed tõlkis Siivi Frey, kaanekujunduse tegi Katri Kiik. Väljaanne ilmus novembris.

Ülevaade struktuuriüksuste tegevusest

Erialaraamatukogude sektsioon (juht Ülle Kalvik, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool)

Sektsiooni juhatusse kuuluvad Ülle Kalvik (sektsiooni juhataja), Edith Hermann, Aire Härmask, Ülle Kuuse ja Sirje Peedu. 2017. a liitus sektsiooniga 6 uut liiget. Sektsiooni kuulub 64 aktiivset liiget 43 asutusest.

28. aprillil toimus ERÜ erialaraamatukogude sektsiooni kevadine teabepäev TÜ Narva Kolledži raamatukogus. Läbivaks teemaks oli IT ja erialaraamatukogud.

14.–17. augustil toimus erialaraamatukogude töötajate õppereis Stockholmi raamatukogudesse. Õppereisi ajal korraldati seminar „Eesti erialaraamatukogude koostöö võimalused eri tüüpi raamatukogudega“.

Teadus- ja erialaraamatukogude päeval esinesid ettekannetega Tallinna Majanduskooli raamatukogu peaspetsialist Heli Priimets, kes andis ülevaate erialaraamatukogudest viimase viie aasta vaates ning Sisekaitseakadeemia raamatukogu juhataja Raile Reigo, kelle ettekande teemaks oli „Sisekaitseakadeemia raamatukogu muutuste tuultes“.

Novembris Riigikontrolli majas toimunud teabepäeval ”Raamatukogu ja ruum” kuulati ettekandeid, tunnustasti sektsiooni tublisid liikmeid ja anti välja rändauhind „Kolleegi tänu“. Esimeseks saajaks oli sektsiooni loomise idee algataja Kersti Naber Eesti Panga raamatukogust.

Sektsiooni koduleht: https://eryerialaraamatukogud.weebly.com/

Kooliraamatukogude sektsioon (juht Kadri Haavandi, Pärnu Ülejõe põhikooli raamatukogu)

Juhatuse liikmed on Kadri Haavandi, Karin Kiik, Eda Tiismaa (lapsehoolduspuhkusel), Maie Põiklik, Laine Lindvest (lapsehoolduspuhkusel), Maivi Liiskmann.

Kui 2016. a oli kooliraamatukogude sektsiooni jaoks aasta, mil suunati oma tegevust väljapoole (Lexuse kampaania, kohtumised Haridus- ja Teadusministeeriumis, esinemine raadios jm), siis 2017. a oli rohkem sisetöö aasta, mil juhatus tegeles sektsiooni sisetöö organiseerimisega. Põhikirja koostamiseks ja aastaplaanide arutamiseks toimus märtsis juhatuse kahepäevane koosolek Viljandis. Valmis põhikirja mustand, arutati juhatuse liikmete rolle ja ülesandeid ning

tõdeti, et on suur vajadus uute liikmete järele. Koos suveseminari peakorraldajaga pandi paika plaanid suveseminariks Viljandimaal.

Traditsiooniliselt toimusid kevadine teabepäev Tartus ja sügisene Tallinnas ning suveseminar augustis Viljandimaal. Detsembris saadeti laiali üleskutse juhatusse uute liikmete leidmiseks.

Sektsiooni koduleht: http://kooliraamatukogud.edu.ee/wp/

Maaraamatukogude sektsioon (juht Lea Rand, Toila raamatukogu juhataja)

Sektsiooni lisandus kaks uut liiget – Järvamaad esindab Katrin Vooremäe Türi raamatukogust ja Võrumaad Tea Kallaste Lasva raamatukogust.

2017. a töötas maaraamatukogude sektsioon tavapärases rütmis. Toimus kaks sektsiooni koosolekut, kevadine teabepäev maaraamatukogude töötajatele, suveseminar ja maaraamatukoguhoidja päev.

Kevadisel teabepäeval kuulati ülevaadet tõlkekirjandusest, kolleegid rääkisid oma kogemuste põhjal, kuidas meelitada lapsi raamatukogusse ja neid seal ka hoida. Tutvustati Topoteeki kui kogukonna muuseumi, mis on avatud 24/7 ja mille arendamisel saavad kõik kogukonna liikmed kaasa lüüa.

26. suveseminar toimus koostöös Rapla Keskraamatukoguga Kehtnas. Kolme päeva sisse mahtus meeleolukaid kohtumisi Raplamaa inimestega ja mitme ilusa ja omanäolise raamatukogu külastust. Tutvuti Märjamaa valla, klaasipealinna Järvakandi ja Rapla vallaga. Räägiti valla keskraamatukogu visioonist, rahvaraamatukogu teenuse kvaliteedi hindamise projektist, ERÜ tegevusest kodus ja kaugemal, jagati kogemusi, kuidas lapsi ja noori lugemise juurde tuua jm.

30. oktoobril said maaraamatukogutöötajad kokku Haapsalus. Tunnustati *Aasta maaraamatukoguhoidja* nominente.

Sektsiooni tegemistega saab olla kursis Facebooki kaudu
https://www.facebook.com/MaaraamatukogudeSektsioon

Kogude toimkond (juht Kate-Riin Kont, Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu).

Kogude toimkonda kuuluvad Kate-Riin Kont (toimkonna juht), Maimu Heintalu, Kairi Felt, Kristhel Haak, Kaire Lass, Kristin Liba, Elo Lindström, Eve Lipand, Helle Maaslieb, Elvira Mutt, Kristina Pai, Ilvi Rauna, Raina Rohumaa, Ilona Runnel, Hendrik Saadi, Tiina Sarjas, Aivi Sepp, Vaikko Sepper, Ülle Talihärm ja Kristel Veimann.

Kogude toimkond korraldas kaks õppereisi:

5.–9. juunini teadus- ja erialaraamatukogude kogude spetsialistele õppereisi Peterburi. Väisati Venemaa Rahvusraamatukogu uut ja ajaloolist hoonet, Vladimir Majakovski nimelist Peterburi Linnaraamatukogu, Peterburi Ülikooli raamatukogu, Ermitaaži raamatukogu. Kuna majutus oli Jaani kirikus, oli võimalus tutvuda eestluse keskusega Peterburis. Õppereisil osales 20 raamatukoguhoidjat.

Sügisene õppesõit toimus 11.–12. septembril Viljandisse. Külastati Viljandis asuvaid raamatukogusid, mälu- ja haridusasutusi: Viljandi Pärimusmuusika Keskuse teabekogu, Viljandi

Kultuuriakadeemia raamatukogu ja VILMA maja, Viljandi Muuseumi. Toimus kohtumine kirjanduskriitik ja kirjanik Paavo Matsiniga.

30. novembril sai TTÜ raamatukogus teoks traditsiooniline sügisseminar "Kirjanduskriitikast mäluasutuste kogude komplekteerimisel".

Koolituse toimkond (juht Ilmar Vaaro, TÜ Infoteaduste Instituut)

Koolituse toimkond jätkas koolituste traditsiooni. Alustati sariüritusega „AK: Akadeemiline Koolitus", mille eesmärgiks oli anda akadeemilise õppevormi kaudu uusi teadmisi raamatukogutööga seonduvate arengute kohta ning tutvustada erialakogukonnale akadeemilise taustaga lektoreid ja teemasid. Märtsis toimunud koolitusel Tartus kuulati loenguid raamatukogust kui kohtumispaigast, meetoditest raamatukogu ja sotsiaaltöö ühisteks ettevõtmisteks ja transgressiivsest kirjandusest. Osalejaid oli 40.

Novembris RR-is toimunud mõttetihedal seminaril tulid arutluse alla uus kutsestandard ja selle pädevused, haldusreformi mõjud koolitusele, koolituste valupunktide kaardistamine, täiendkoolituse uued arengud.

Jätkuvalt tegi toimkond koostööd ühingu kutsekomisjoniga.

Lasteteeninduse toimkond (juht Anneli Kengsepp, Eesti Lastekirjanduse Keskus, alates 3. märtsist 2018 Rita Raudsepp, Sindi Linnaraamatukogu)

Märtsis Eesti Lastekirjanduse Keskuses toimunud koosolekul kavandati 2017. aasta tegevust. Toimkonna juhiks valiti Sindi Linnaraamatukogu vanemraamatukoguhoidja Rita Raudsepp. Juhatusse kuuluvad veel Anneli Kengsepp (Eesti Lastekirjanduse Keskus) ja Maarja Pildre (Tallinna Keskraamatukogu).

Lastekaitse Liidu eestvedamisel valiti juba kaheksandat korda häid lasteraamatuid. Hindajatena tegutsesid ka lasteteeninduse toimkonna liikmed koos keskraamatukogude lasteosakondade töötajatega. Hea lasteraamatu märgiga tunnustati 13 lasteraamatut. Nimekiri: https://www.lastekaitseliit.ee/2016-aastal-ilmunud-hea-lasteraamat/

Kogemuste tuuri raames külastati aprillis Võru Keskraamatukogu ja septembris Lääne-Virumaa Keskraamatukogu.

10. mail toimus ELK-s aktiivõppe õpipäev, kus toimkonna liikmed esinesid stendiettekannetega. Teemad olid järgmised: Viljandi Keskraamatukogu „Tarkus on teadmised", Lääne-Virumaa Keskraamatukogu „Raamatukott peidab saladusi", Võru Keskraamatukogu „Teatritund raamatukogus", Tallinna Keskraamatukogu „Mõrvamüsteerium kui õppevahend" ja Eesti Lastekirjanduse Keskus „Tahvlist tahvlini".

13.–15. juunini osales lasteraamatukoguhoidjate suveakadeemias 15 raamatukoguhoidjat. Programmi pani kokku toimkonna liige Ädu Neemre.

XIV üleriigilisel lasteraamatukoguhoidjate päeval Põltsamaal osales 52 inimest üle Eesti. Päeva korraldas Põltsamaa Raamatukogu koostöös toimkonnaga. Lisaks mitmetele huvitavatele ettekannetele kuulutati välja *Aasta lasteraamatukoguhoidja* nominendid.

Laste- ja noorteteenindusega tegelevaid Eesti raamatukogude töötajaid liidab Facebooki grupp Sada saarelehte: https://www.facebook.com/groups/sadasaarelehte/

Terminoloogia toimkond (juht Kalju Tammaru, Eesti Hoiuraamatukogu)

Toimkonda kuuluvad Kalju Tammaru (juht), Piret Pärgma (sekretär), Tiiu Erelt, Marina Karis, Kate-Riin Kont, Sirje Nilbe, Maia Randma, Maris Ringvee, Ülle Talihärm, Elviine Uverskaja ja Mihkel Volt.

Toimkond pidas 2017. aastal 8 koosolekut. Lisaks terminipäringutele vastamisele ning raamatukogusõnastikku uute terminite lisamisele jätkati tööd terminite andmebaasis olevate, kuid kasutajatele veel varjatud terminitega. Loodi 48 uut terminikirjet, 3 uut terminit lisati sünonüümidena vanadele kirjetele. Toimetati 160 vana sõnastikukirjet: kaasajastati või lisati mõiste seletusi ning lisati võõrvasteid. Täpsustatud ja korrastatud terminid avati kohe ka kasutajatele. Raamatukogusõnastikku (http://termin.nlib.ee/) lisati termineid Säilituseksemplari seadusest.

6. oktoobril osalesid toimkonna juht Kalju Tammaru ja sekretär Piret Pärgma Lätis konverentsil *Raamatukoguteaduse ja seotud alade terminoloogia: teooria ja praktika*, kus Piret Pärgma tutvustas ka ERÜ terminoloogiatoimkonna tööd ja raamatukogusõnastikku.

9. oktoobril toimus ERÜ terminoloogiatoimkonna ja RR-i koostöös XII oskuskeelepäev.

Vanaraamatu toimkond (juht Aira Võsa, TLÜ Akadeemiline Raamatukogu)

Vanaraamatu toimkonna liikmed on Liivi Aarma, Tiina Aasmann, Marje Burenkov, Malle Ermel, Ruth Hiie, Aita Jõulu, Ulvi Kalpus, Helje-Laine Kannik, Katrin Kaugver, Kaspar Kolk, Mare Lott, Mare Luuk, Sirje Lusmägi, Pille Martin, Ülle Mölder, Irina Opletajeva, Marita Paas, Larissa Petina, Ave Pill, Janika Päll, Mare Rand, Liia Rebane, Tiiu Reimo, Siiri Reinola, Heino Räim, Olga Rüütel, Aija Sakova, Urve Sildre, Liis Tamm, Kadri Tammur, Mari Tiits, Tiina Valgma, Aira Võsa.

Vanaraamatu toimkonna ühisettevõtmisena käidi 11.–12. maini Tartus. Huvi ürituse vastu oli väga suur, sellel osales 33 inimest. Kaks päeva olid täis rikastavaid kohtumisi, elamusi ja ekskursioone. Alustati Rahvusarhiivi uues hoones *Noora*, kus sealsed kolleegid näitasid arhiivi kogusid ja tööruume ning rääkisid oma tööst. Sellele järgnes Trüki- ja Paberimuuseumi külastus Aparaaditehase loomekvartalis. Teine päev veedeti Eesti Rahva Muuseumi suurejoonelises hoones, alustades sealsest raamatu- ja fotokogust, liikudes edasi hoidlatesse ja laboritesse ning lõpetades näitusesaalidega, kõikjal saatjaks ERMi tarmukad spetsialistid.

Toimkonna liikmed on pidanud ettekandeid ning avaldanud vanaraamatualaseid artikleid kodu- ja välismaal.

Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühm (juht Tiina Talvet, Rapla Keskraamatukogu)

Komplekteerimisosakondade juhatajatele ja töörühma liikmetele toimus koolituspäev Tallinna Raamatutrükikojas. Külastati trükikodasid Dipri ja Tallinna Raamatutrükikoda, kuulati ülevaateid kirjastuste Helios ja Eesti Raamat tegevusest ja saadi pilt Rahva Raamatu tööst.

Uue mõtte töörühm (juhid Veronika Raudsepp Linnupuu, Viljandi Linnaraamatukogu ja Kristel Veimann, Eesti Rahvusraamatukogu)

Uue mõtte töörühma juhivad Veronika Raudsepp Linnupuu ja Kristel Veimann ning töörühma kuuluvad Annika Aas, Karin Evik, Signe Jantson, Vallo Kelder, Krista Lepik, Riin Olonen, Kristina Pai, Reelika Pukk, Anneli Sepp, Signe Susi, Marje Tamre, Kadri Tomson, Tuuliki Tõiste, Kaie Viigipuu-Kreintaal ja Krista Visas.

Koostöös ERÜ juhatusega korraldas töörühm 17. mail visioonidokumendist "21. sajandi raamatukogu" inspireeritud mõttetalgud „Kvaliteetne raamatukogu?", kus osales 28 raamatukoguhoidjat. Lisaks rahvaraamatukogude hindamismudeli tutvustamisele toimus praktiline grupitöö kasutajauuringute tulemuste kasutamisest teenuse parendamisel. Osalejad said praktilisi nõuandeid uuringute läbiviimiseks.

Töörühma tegemistest saab ülevaate blogis https://bibliumt.wordpress.com/

Eks-klubi (president Helle Martis, Eesti Lastekirjanduse Keskus, alates 19. aprillist 2018 Reet Oruste)

Eks-klubi aastakoosolekul toimusid eestseisuse uute liikmete valimised, sest Anne Kalvik, Juta Kaps ja Linda Kask lõpetasid töö eestseisuses. Uuteks eestseisuse liikmeteks said Helgi Õismaa, Aili Norberg ja Reet Oruste.

2017. aasta tegevused jätkusid traditsioonilise sagedusega, st üks kord kuus ja reeglina iga kuu kolmandal kolmapäeval kell 14. Eks-klubi alustas oma uut kalendriaastat Soome Suursaatkonna külastamisega Toompeal. Edaspidi oli klubi liikmetel hea võimalus tutvuda mitme muuseumi ja kultuuriasutusega. Külastati uuenenud NUKU muuseumi ja Nukuteatri maja ning A. H. Tammsaare muuseumi. Tehti jalutuskäik koos Jaak Juskega Kalarannas ning käidi renoveeritud TTÜ Mereakadeemias. Septembris sõideti Tartusse ja külastati Eesti Rahva Muuseumi ja Pauluse kirikut. Oktoobris kohtuti Arne Hiobiga. Aasta viimane üritus oli 9. detsembril traditsiooniline jõulupidu Eesti Rahvusraamatukogu kuppelsaalis. Kohvilauda kogunes üle 30 klubi liikme, mis oli ka klubi kõige suurema osalejate arvuga üritus 2017. aastal.

Noorteklubi (juht Heleen Karja, Eesti Rahvusraamatukogu)

Vaatamata lühikesele tegevusajale on noorteklubil kujunenud traditsioonid. Toimus talveseminar „Õpetamine ja õppimine raamatukogus", kus arutati, kas ja kuidas on raamatukoguhoidjal võimalik end jooksvalt koolitada, õppida juurde uusi erialaseid oskusi ja saada tugiteadmisi teistest valdkondadest, et oma tööd paremini teha. Osales ligi 40 inimest. Noorteklubi aastakoosolekul Pärnu Ülejõe põhikooli raamatukogus valiti eestseisuse uueks liikmeks Maris Nool, juhi kohalt lahkus omal soovil Liina Tamm ning asemele valiti Heleen Karja. Seekordne suveseminar BC4 toimus Rakveres Rohuaia lasteaias. Kolme päeva jooksul vahetati kogemusi raamatukogude ja heategevuse teemadel ning saadi inspireerivaid mõtteid, mida oma koduraamatukogudes ellu viia. Osalejaid oli kokku 12.

Juunis Lätis Cēsises toimunud noortefoorumil (*Baltic New Professionals Meeting)* tutvustasid meie noored spetsialistid Eesti raamatukogusid, raamatukogundust ja seda, kuidas keegi raamatukokku tööle jõudis. Kokkusaamise teemaks oli „Kuidas ma kohtusin…“.

Noorteklubi avaldas raamatukogupäevade raames veebinäituse teemal „Raamatukoguhoidja portree“. Sisendi näituseks andsid mitmed raamatukoguhoidjad ja raamatukogud üle Eesti. Näitus on leitav siit: https://erynaitus.wixsite.com/portree

Noorteklubi tegemistel saab silma peal hoida aadressidel *http://noorteklubi.weebly.com/* ja https://www.facebook.com/ery.noorteklubi

Tartumaa Kogu (juht Halliki Jürma, Tartu Linnaraamatukogu)

Tartumaa Kogu toimekas aasta algas Eesti Rahvusarhiivi ja raamatukogu külastusega, edasi kohtuti kirjastuse „Tänapäev” peatoimetaja Tarmo Vahteriga, märtsis oli võimalik osaleda ANDRASe piirkondlikul seminaril täiskasvanuharidusest, käidi tutvumas Aparaaditehase loomelinnakuga. Toimus mitmeid sõite – mais Vilniuse raamatukogudesse, juunis Küprosele ja septembris Harjumaale. Ühiselt käidi Ugala teatris „Gogoli diskot” vaatamas, sõideti ERÜ aastakoosolekule ja raamatukogupäevade avamisele. Aasta lõppes andmebaasi Tartu ilukirjanduses mobiilirakenduse TartuFic tutvustuse ja uue usaldusisiku valimisega. Tartumaa Kogu uueks esimeheks sai Signe Bachmann TÜR-ist.

Taotlused fondidest jm

Asutus	**Milleks**	**summa**
Rakenduslingvistika Ühing	Terminoloogiatoimkonna tegevus	2 200,00
HTM	ERÜ kooliraamatukogude suveseminari korraldamine 2017. aastal	2 000,00
Kultuurkapital	Ajakirja „Raamatukogu“ väljaandmiskulud 2017. aastal	4 500,00
Kultuurkapital	Kogude toimkonna kahepäevane väljasõiduseminar Viljandisse (osaline)	224,00
Kultuuriministeerium	Raamatukogutöötajate professionaalsuse tõstmine, üleriigiliste ürituste ja koolituste korraldamine, osalemine rahvusvahelises erialases koostöös	6 950,00
Kultuuriministeerium	Koostööprojekt – raamatukogu-muuseum-noored	10 000,00
HMN	Raamatukoguhoidjate üleriigiliste ürituste ja koolituse korraldamine	7 917,00
	Kokku	**33 791,00**

Lisaks saadi Kultuurkapitalilt raamatukoguhoidjate tunnustuspreemiateks 5100,00 eurot

Tulude ja kulude aruanne

RAHA	2017
01.01. kassas ja pangas kokku	15 179,57
2015. aasta võlg	
Laekus	66 838,07
Kulutati	66 179,56
31.12. kassas ja pangas kokku	15 838,08
sh kassas	*740,72*
pangas	*15 097,36*
TULUD	
Sihtfinantseerimine, sh	33 791,00
Kultuuriministeeriumi toetus	*16 950,00*
Haridus- ja Teadusministeeriumi toetus	*2 000,00*
Kultuurkapitali toetus	*4 724,00*
Hasartmängumaksu Nõukogu toetus	*7 917,00*
Eesti Rakenduslingvistika Ühingult	*2 200,00*
Sisseastumis- ja liikmemaksud, sh	13 728,07
toetajaliikmete liikmemaks	*1 829,00*
Osavõtumaksud	14 850,52
Kutseomistamistasu	450,00
Muud tulud	1 151,42
Trükiste müük	2 865,00
Pangaintress	2,06
Kokku tulu	**66 838,07**
KULUD	
Ürituste korralduskulud	17 504,64
Kutse omistamine (v.a töötasu)	139,93
21. sajandi raamatukogu koostamise nõustamine	0
Koostööprojekti kulud (v.a töötasu)	9 000,00
Raamatukoguhoidjate tunnustamine	384,88
Trükikulud	5 461,60
Tööjõukulud, sh:	19 415,39
töötasu (palk, loengutasu, honorarid)	*14 532,86*
tööjõumaksud	*4 882,53*
Rahvusvaheline koostöö	10 658,05
Organisatsioonide liikmemaksud	1 027,55
Mitmesugused tegevuskulud	2 586,22
Muu finantskulu	0,26
Maksuameti intress	1,04
Tegevuskulud kokku	**66 179,56**
ARUANDEAASTA TULEM (+/ -)	+658,51

Kokkuvõte

Oli tegus aasta, jätkati juba traditsiooniks kujunenud tegemistega, kuid algatati ka uusi ettevõtmisi, nt projekti kirjutamine kolme päevaga. Uus kutsestandard ärgitas analüüsima raamatukoguhoidja tegevusi ja visiooni sellest, milline peaks kaasaegne raamatukoguhoidja olema. Samas otsiti silmapaistvaid raamatukoguhoidjaid aastate tagant, kes on rajanud tee tänasesse raamatukogundusse.

Kuna riigi seadusandlus raamatukogude vajadustele järele ei jõua, siis töötati välja raamatukogudele soovituslik teenuste hindamise mudel ja soovitused kooli- ja rahvaraamatukogude ühendamisel. Need dokumendid aitavad kaardistada raamatukogusid Eestis ja on edaspidi abiks ka seaduseloomes.

ERÜ on tegus kutseühing, mis tegeleb eriala arendamisega Eestis, arvestades ka maailmas toimuvat.

Katre Riisalu
ERÜ juhatuse esimees
15.02.2018

ERÜ kroonika 2017

18. jaanuar	Tartumaa Kogu külastas Eesti Rahvusarhiivi.
25. jaanuar	Eks-klubi külastas Soome Suursaatkonda Toompeal.
27. jaanuar	ERÜ juhatuse laiendatud koosolek RR-is.
6. veebruar	Noorteklubi talveseminar „Õpetamine ja õppimine raamatukogus“.
17. veebruar	Revisjonikomisjon vaatas üle dokumendid ERÜ büroos.
27. veebruar	Uue mõtte töörühma kokkusaamine RR-is.
28. veebruar	ERÜ aastakoosolek ja kõnekoosolek "Milline on hea raamatukogu?" RR-is.
2. märts	Lasteteeninduse toimkonna koosolek Eesti Lastekirjanduse Keskuses.
7. märts	Tartumaa Kogu kohtumine kirjastuse „Tänapäev” peatoimetaja Tarmo Vahteriga.
10. märts	Projektikonkursi „Raamatukogud-muuseumid-noored„ töökoosolek Sauga raamatukogus.
15. märts	Eks-klubi tutvus uuenenud NUKU muuseumi ja Nukuteatri majaga.
14. märts	Katre Riisalu tutvustas visioonidokumenti ja rääkis ERÜ tegevusest maakonnaseminaril Jõhvi Keskraamatukogus.
19.-20. märts	Kooliraamatukogude sektsiooni juhatuse kahepäevane koosolek Viljandis.
21. märtsil	Koolituse toimkonna koolitus AK: Akadeemiline koolitus Tartus.
28. märts	Maaraamatukogude sektsiooni teabepäev Eesti Rahva Muuseumis.
30. märts	Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma koolituspäev Tallinna Raamatutrükikojas.
6. aprill	Kirjandusfoorum „Kui lugeda on raske“ RR-is. ERÜ oli Kirjastuste Liidu koostööpartner.
10. aprill	Kooliraamatukogude sektsiooni kevadine teabepäev ERMis.
19. aprill	Tartumaa Kogu käis tutvumas Aparaaditehase loomelinnakuga.
24.–25. aprill	Katre Riisalu osales Brüsselis PL2020 töökoosolekul.
27. aprill	ERÜ juhatuse koosolek. Rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedihindamise pilootprojektis osalenud kogunesid kokkuvõtte tegemiseks RRis.
27. aprill	Lasteteeninduse toimkonna ”Kogemuste tuur”, külastati Võru Keskraamatukogu lasteosakonda.
28. aprill	Erialaraamatukogude sektsiooni kevadine teabepäev TÜ Narva Kolledži raamatukogus.
17. aprill	Maaraamatukogude sektsiooni kevadine koosolek Rahvusraamatukogus.

3.–5. mai	Katre Riisalu osales EBLIDA 25. juubelikongressil Arhusis.
5. mai	Noorteklubi aastakoosolek toimus Pärnu Ülejõe põhikooli raamatukogus.
11.-12. mai	Vanaraamatu toimkonna väljasõit Tartusse.
17. mai	Mõttetalgud "Kvaliteetne raamatukogu?" RR-is.
17. mai	Eks-klubi käis TTÜ Mereakadeemias.
19.-21. mai	Tartumaa Kogu reis Vilniuse raamatukogudesse.
4.-9. juuni	Tartumaa Kogu korraldas reisi Küprosele.
5.–9. juuni	Kogude toimkonna õppereis Peterburi.
13. juuni	ERÜ juhatuse koosolek Pärnu Keskraamatukogus.
14.-16. juuni	Maaraamatukogude sektsiooni 26. suveseminar Raplamaal.
20. juuni	Tartumaa Kogu Ugala teatri „Gogoli disko" ühiskülastus.
5.-6. juuli	Katre Riisalus osales IFLA liikmesühingute juhtide regionaalsel töökoosolekul Madridis, kus arutati raamatukogude tulevikuvisiooni ja IFLA dokumendi *Global Vision* koostamist.
21.-22. juuli	Balti riikide noori infospetsialiste ühendaval üritusel **"***Baltic New Professionals Meeting***"** Cēsises osales kolm noort raamatukoguhoidjat Eestist.
2.-4. august	Kooliraamatukogude sektsiooni suveseminar Viljandimaal.
8. september	ERÜ juhatuse koosolek.
9.-11. august	Noorteklubi BibliCamp4 „ Raamatukogud ja heategevus" Rakveres.
14.-17. august	Erialaraamatukogude sektsiooni õppereis Stockholmi raamatukogudesse.
15. august–15. september	Võeti vastu raamatukoguhoidja kutse taotlusi, laekus 15 avaldust.
20.-26. august	Katre Riisalu ja Krista Visas osalesid IFLA maailma raamatukogunduse ja teabekongressil Wrozlavis Poolas.
29. august	Nõupidamisel Lääne-Virumaa Keskraamatukogus arutati raamatukoguhoidjate kongressi korraldamist.
30. august	Eks-klubi tegi jalutuskäigu koos Jaak Juskega Kalarannas.
10. september	Tartumaa Kogu reis Harjumaale.
11.–12. september	Kogude toimkonna väljasõiduseminar Viljandisse.
13. september	Eks-klubi traditsiooniline sügisreis Tartusse.
7. september	Lasteteeninduse toimkonna "Kogemuste tuur", külastati Lääne-Virumaa Keskraamatukogu lasteosakonda.
20. september	XIV üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev Põltsamaal.

21. september	Kutsekomisjoni koosolekul anti 15 raamatukoguhoidjale kutse.
25. september	Maaraamatukogude sektsioon sai kokku Rahvusraamatukogus.
4. oktoober	Eks-klubi kogunes RR-is, kus toimus kohtumine Arne Hiobiga.
9. oktoober	ERÜ terminoloogiatoimkonna ja RR-i koostöös toimus XII oskuskeelepäev.
10. oktoober	Esmakordselt kogunes projekti „Sajandi 100 raamatukoguhoidjat“ töörühm.
19. oktoober	Avaliku omandi manifesti esimene pidulik allakirjutamine. Osalesid MTÜ Wikimedia Eesti, Eesti Rahvusraamatukogu, Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu, MTÜ Eesti Fotopärand ja Open Knowledge Estonia esindajad.
20.-30. okt.	Üleriigilised raamatukogupäevad „Kohtume raamatukogus”.
20. oktoober	Raamatukogupäevade avamine ja kirjanduse tundmise võistlus Pärnumaa Kutsehariduskeskuses.
	Eks-klubi oli A. H. Tammsaare muuseumis.
21. oktoober	Võistluse "Infootsing internetist 2017" eelvoor.
23. oktoober	X teadus- ja erialaraamatukogude päev EBS-is.
24. oktoober	Avati noorteklubi koostatud virtuaalnäitus „Raamatukoguhoidja päev“.
25. oktoober	Võistluse "Infootsing internetist 2017" finaal TTÜR-is.
30. oktoober	XVII maaraamatukoguhoidja päev Haapsalus.
7.-10. nov.	14. korda toimus kirjanike tuur *Sõnaränd*: Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes.
15. november	Eks-klubi tutvus Gustav Adolfi gümnaasiumi ajaloomuuseumiga.
20. november	Kooliraamatukogude sektsiooni sügisene teabepäev Tallinnas.
22. november	Kultuuri Kutsenõukogu kinnitas Raamatukoguhoidja kutsestandardid.
24. november	Erialaraamatukogude sektsiooni teabepäev „Raamatukogu ja ruum” Riigikontrolli majas.
29. november	ERÜ juhatuse koosolek.
	Ajakirja „Raamatukogu“ toimetuskolleegiumi koosolek.
30. november	Koolituse toimkonnas seminar RR-is.
	Kogude toimkonna seminar “Kirjanduskriitikast mäluasutuste kogude komplekteerimisel” TTÜR-is.
6. detsember	Projektikonkursi "Raamatukogud-muuseumid-noored" lõpuseminar RR-is.
6. detsember	Tartumaa Kogu tutvus Tartu ilukirjanduse mobiilirakendusega TartuFic ja valis uueks usaldusisikuks Signe Bachmanni.
9. detsember	Eks-klubi jõulupidu RRi kuppelsaalis.

ERÜ trükisõnas ja meedias 2017

Algavad raamatukogupäevad. // Sirp (online-uudised) (2017) 20. okt. http://www.sirp.ee/s3-pressiteated/algavad-uleriigilised-raamatukogupaevad-kohtume-raamatukogus/

Allas, Liana. Tuntud inimene raamatukogus: Oudekki Loone Antsla raamatukogus. // Võrumaa Teataja (2017) 7. nov., lk 5 : foto.

Alver, Kairit. Kairit – visa visionäär Luunja mailt / Intervjueeris Mihkel Volt. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 22-24 : fotod.
Intervjuu auhinna Aasta maaraamatukoguhoidja 2016 võitjaga.

Eesti mäluasutused allkirjastavad Rahvusraamatukogus avaliku omandi manifesti. // Sirp (online-uudised) (2017) 18. okt. http://www.sirp.ee/s3-pressiteated/eesti-maluasutused-allkirjastavad-rahvusraamatukogus-avaliku-omandi-manifesti/

Eesti parim lasteraamatukoguhoidja on Reet Tomband. // Virumaa Teataja (2017) nr 41, 1. märts 2017, lk 4, ill.

Elstein, Maie. Tuuli - kodukandi parim raamatukoguhoidja : [Kirepi raamatukogu direktor Tuuli Eksin]. // Võru Valla Teataja (2017) nr5, juuli, lk 3 : foto.
Tuuli Eksin oli Aasta maaraamatukoguhoidja 2017 nominent .

Friedrich Puksoo auhinna pälvis Tartu Ülikooli Raamatukogu teeneka töötaja Mare Ranna monograafia. // Sirp (online-uudised) 27. jaan http://www.sirp.ee/s3-pressiteated/friedrich-puksoo-auhinna-palvis-tartu-ulikooli-raamatukogu-teeneka-tootaja-mare-ranna-monograafia/

Haavandi, Kadri. Kooliraamatukogude teabepäev Taaralinnas. // Raamatukogu (2017) nr 3, lk 36-37 : foto.

Haavandi, Kadri. Kooliraamatukoguhoidjad muutuvas digituules. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 32-35 : fotod.
ERÜ kooliraamatukogude sektsiooni suveseminarist.

Haavandi, Kadri. Õpetamine ja õppimine raamatukogus. Nr.3, lk 40-41 : ill.
ERÜ noorteklubi talveseminarist.

Jeena, Liina. Sügisesed tegemised Laupa raamatukogus. // Türi Rahvaleht (2017) 2. nov, lk 6.
Laupa raamatukogus toimunud-toimuvast septembris-oktoobris, ka üle-eestiliste raamatukogupäevade ajal.

Kallas, Ene. Parimaks maaraamatukoguhoidjaks Aive Sepp. // Meie Maa (2017) nr 235, 25. okt., lk 3

Kalvik, Ülle. Erialaraamatukoguhoidjate õppereis Stockholmi. // Raamatukogu (2017) nr 5, lk 36-40 : fotod.

Karpender, Astrid. Raamatukogu tegemised. // Türi Rahvaleht (2017) 5. okt, lk 9.
Türi raamatukogus toimunud-toimuvast septembris-oktoobris, ka üle-eestiliste raamatukogupäevade ajal.

Konovalova Anna. Lugemispesa // Illuka Valla Sõnumilaegas (2017) nr 10, 1 nov, lk 4 : ill.
Maikuust oktoobrini viis Kurtna Noortekeskus koos Kurtna raamatukogu ja Illuka kooliga läbi "Lugemispesa" projekti.

Kont, Kate-Riin. Kogude toimkonna kolm päeva Peterburis. // Raamatukogu (2017) nr 5, lk 27-35 : ill.
ERÜ kogude toimkonna õppereisist.

Kont, Kate-Riin. Raamatukogu kui füüsiline ja virtuaalne ruum. // Raamatukogu (2017) nr 1, lk 30-34 : ill.
ERÜ kogude toimkonna seminarist.

Koppelmaa, Külli. Eesti parim kooliraamatukoguhoidja on Lea Paasik Kehra gümnaasiumist. // Sõnumitooja (2017), 21. märts, lk 5.

Kruusmägi, Anete. Aasta raamatukoguhoidja on nüüdisaegne mõtleja. // Pärnu Postimees (2017) nr 211, 28 okt, lk 5.

Kull, Eveli. Järvamaa Keskraamatukogu. // Paide Linnaleht (2017) 13. nov, lk. 3.
Keskraamatukogus toimunust üle-eestiliste raamatukogupäevade ajal ja info novembris-detsembris toimuvast.

Kuuse, Ülle. Erialaraamatukogud arutlesid IT-teemadel // Raamatukogu (2017) nr. 4, lk 39 : fotod.
ERÜ erialaraamatukogude teabepäevast.

Laanet-Nuut, Ivika. Kohtume kõik raamatukogus! // Meie Maa : Nädalalõpp (2017) nr 28, 13. okt, lk 3 : foto

Laasik, Helve. Mustvee linnaraamatukogu pälvis Aasta teo tiitli .// Vooremaa (2017) nr 26, 4. märts, lk 1.
Aasta teoga linnaraamatukogus tunnustati Mustvee linnaraamatukogu kui mitmekülgset teenuse- ja kogukonnakeskust.

Lastekaitse Liit esitles möödunud aasta parimad lasteraamatuid. // (2017) 02. märts https://kultuur.err.ee/316042/lastekaitse-liit-esitles-moodunud-aasta-parimad-lasteraamatuid
Raamatuid hindasid eksperdid Eesti lastekirjanduse keskusest, Eesti lugemisühingust ja ERÜ lasteteeninduse toimkonnast.

Leidtorp, Kaja. Esmaspäeval raamatuid laenutama. // Järva Valla Leht (2017) nr 1, lk3
Albu raamatukogu raamatukoguhoidja Silvi Väinsalu, kes pälvis aasta parima maaraamatukoguhoidja tiitli Järvamaal

Lusmägi, Sirje. Vanaraamatu toimkond uudistas Tartut. // Raamatukogu (2017) nr 3, lk 38-39 : foto. ERÜ vanaraamatu toimkonna väljasõiduseminarist.

Mälestame : Anne Valmas 28. oktoober 1941 – 25. juuli 2017. // Raamatukogu (2017) nr 4, lk 40-41 : foto.

Mälestame : Maie Gross 11. aprill 1938 – 21. juuni 2017. // Raamatukogu (2017) nr 4, lk 41 : foto.

Mälestame : Hüvasti, Mati! : [Mati Muru 4. veebruar 1937 – 16. märts 2017] / Ilmar Vaaro. // Raamatukogu (2017) nr 2, lk 40-41 : foto.

Nool, Maris. *Raamatukogud ja heategevus* – küsitluse kokkuvõte. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 38 : foto.
ERÜ noorteklubi küsitlusest.

Olevsoo, Reet. Aastakoosolek peeti tänavu vastlapäeval. // Raamatukogu (2017) nr 2, lk 38 : fotod.

Olevsoo, Reet. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu 27. aastaraamat. // Raamatukogu (2017) nr 1, lk 38.

Paaslepp, Õie. Raamatukoguhoidjate võistkond saavutas mälumängus teise koha // Raplamaa Sõnumid (2017) 25. okt, lk 4.

Pärnus toimunud raamatukogupäevade avaürituse traditsioonilisel mälumängul oli Raplamaa võistkond edukas.

Palm, Piret. Ahja noored aitasid kaasa kultuuriaasta õnnestumisele / Koit (2017) 19. detsember, lk. 2. foto.
Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ja Ahja Vabaaja- ja Noortekeskuse projekt "Ahja elab ja mäletab" jõudis lõpule. Ahja noorte projekt oli Põlvamaalt ainuke rahastamist leidnud projekt. Koostööprojektis osalesid ka viis noort Räpina Noortekeskusest.

Parim maaraamatukoguhoidja väärtustab kohalikku kultuuri. // Järva Teataja (2017) 14. nov, lk 3.
Albu raamatukogu raamatukoguhoidja Silvi Väinsalu, kes pälvis aasta parima maaraamatukoguhoidja tiitli Järvamaal.

Põlma, Inge. Haldusreform ja raamatukogud.// Raplamaa Sõnumid (2017) 26. apr, lk 20.
Rapla maakonna raamatukoguhoidjatega kohtus Kultuuriministeeriumi raamatukogunõunik Ülle Talihärm.

Põder, Anne. Kirjanduskohvik ootab külla. // Järva Teataja veebiväljaanne 25. oktoober 2017 https://jarvateataja.postimees.ee/4287915/kirjanduskohvik-ootab-kulla
Üle-eestiliste raamatukogupäevade ajal toimuvast keskraamatukogus.

Pärgma, Piret. Raamatukogusõnastik – statistikat ja termineid. // Raamatukogu (2017) nr 1, lk 14 : foto.
ERÜ terminoloogiatoimkonna tööst 2016. aastal.

Pärgma, Piret. Terminitööst meil ja Lätis. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 28-29 : foto.
Läti Rahvusraamatukogu korraldatud konverentsist Raamatukoguteaduse ja seotud alade terminoloogia: teooria ja praktika ning XII oskuskeelepäevast.

Raamatukogud on olulised kogukonnakeskused. // Koit (2017) 11. nov, lk 9, foto.
Põlvamaa aasta parimaks maaraamatukoguhoidjaks ja ERÜ tunnustuse aasta maaraamatukoguhoidja nominendiks Põlvamaalt tunnistati Saverna raamatukogu juhataja Tiina Hoop.

Raamatukoguhoidjad õpetavad valeuudistele jälile jõudma // https://kultuur.err.ee/588702/raamatukoguhoidjad-opetavad-valeuudistele-jalile-joudma

Raamatukogupäevad 2017. // Sõnumiallikas (2017) nr 8, lk 3.
Üle-eestiliste raamatukogupäevade üritused Roosna-Alliku raamatukogus.

Rand, Lea. Maaraamatukogude sektsioon kogunes Raadile. // Raamatukogu (2017) nr 3, lk 39.

Rand, Lea. Maaraamatukogude sektsiooni 26. suveseminar on ajalooks saanud. // Raamatukogu (2017) nr 4, lk 38 : ill.

Rand, Lea. Maaraamatukoguhoidjad tähistasid OMA päeva Haapsalus. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 12-13 : fotod.

Rand, Lea. Maaraamatukoguhoidjate päev toimus 28. oktoobril Võrumaal Navi külas. // Raamatukogu (2017) nr 1, lk 35 : ill.

Rand, Mare. *Iga uus teema on köitev* /Intervjueeris Mihkel Volt. // Raamatukogu (2017) nr 2, lk 28-32 : ill.
Intervjuu Friedrich Puksoo auhinna laureaadiga.

Riisalu, Katre. IFLA 2017. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 26-27 : fotod.

Riisalu, Katre. Eesti Raamatukoguhoidjad kogunevad täna kõnekoosolekule ja parimate raamatukoguhoidjate tunnustamise üritusele. // (2017) 2. veebr KUKU http://podcast.kuku.postimees.ee/2017/02/28/intervjuu-2017-02-280935/
KUKU stuudios oli tähtpäeva puhul kõnelemas Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu esinaine Katre Riisalu.

Riisalu, Katre. Milline on hea raamatukogu? // Vikerhommik (2017) 28. veebr http://vikerraadio.err.ee/v/vikerhommik/rubriigid/vikerhommikintervjuud/loigud/778c80df-0cde-4dae-94db-62b9f82f9672/intervjuud-7-35-katre-riisalu-milline-on-hea-raamatukogu

Riisalu, Katre. Parimad töötavad Haapsalus, Luunjas, Pärnus, Rakveres ja Võrus. // Raamatukogu (2017) nr 2, lk 33-35 : fotod.
ERÜ tunnustuste laureaadid.

Riisalu, Katre. Raamatukogupäevade avakõne. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 6-8 : fotod.

Riisalu, Katre. Seminar *21. sajandi rahvaraamatukogu.* // Raamatukogu (2017) nr 1, lk 34.

Rosin, Helis. Põltsamaa võõrustas raamatukoguhoidjaid. // Vali Uudised (2017) nr 73, 22 september, ill.
14. üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev toimus Põltsamaa raamatukogus.

Saar, Reet. Ajakirjanikust on saanud viljakas kirjanik // Märjamaa Nädalaleht (2017) 39, 1. nov, lk 6.
Raamatukogupäevade raames oli Märjamaa raamatukogus kohtumine Elme Väljastega.

Saar, Reet. Noorteraamat valmis noorte ühistööna // Raplamaa Sõnumid (2017) 8. nov, lk 19.
ERÜ projektikonkursi „Raamatukogud-muuseumid-noored" raames sai kaante vahele Rapla Vesiroosi gümnaasiumi lõpuklassis õppiva Annemari Laane käsikiri "Rahapaja rada".

Salundi, Piia. Nii Soomes kui ka Eestis murtakse pead, kuidas hinnata raamatukogusid. // Raamatukogu (2017) nr 2, lk 36-37 : foto.

Salundi, Piia. Projektikonkursi *Raamatukogud-muuseumid-noored* seminar Rahvusraamatukogus. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 25.

Salundi, Piia, Riisalu, Katre. Millist kasu saab rahvaraamatukogu enesehindamisest? // Raamatukogu (2017) nr 4, lk 40. Rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedihindamise mudelist.

Selgusid silmapaistvad raamatukogud. // Õpetajate leht (on-line) (2017), 1. märts. http://opleht.ee/2017/03/selgusid-silmapaistvad-raamatukogud/

Selle kevade *uue mõtte talgud*. // Raamatukogu (2017) nr 3, lk 37. ERÜ kohtumisest *Kvaliteetne raamatukogu?*.

Sinijärv, Karl-Martin. Kirjanik raamatukogus. // Raamatukogu (2017) nr 3, lk 3 : foto.

Talistu, Ede. [Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes] : piltuudis // Märjamaa Nädalaleht (2017) 42, 22. nov, lk 5.
Kirjandustuuri "Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes" raames kohtusid Märjamaa raamatukogus lugejatega Vladislav Koržets, Veronika Kivisilla ja Jürgen Rooste.

Talvet, Tiina. Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma mullustest koolituspäevadest. // Raamatukogu (2017) nr 1, lk 36-38.

Talvi, Krista. Aastatel 2005–2017 on välja antud 1020 raamatukoguhoidja kutsetunnistust. // Raamatukogu (2017) nr 5, lk 41 : foto.

Tulk, Mehis. Aive Sepp on tänavune parim maaraamatukoguhoidja. // Saarte Hääl (2017) nr 207, 26. okt, lk 6 : foto.

unnustati parimaid raamatukoguhoidjaid ja raamatukogusid. // AK: Kultuur (2017) 28. veebr https://kultuur.err.ee/316003/tunnustati-parimaid-raamatukoguhoidjaid-ja-raamatukogusid
ERÜ tunnustas parimaid raamatukoguhoidjaid ja raamatukogusid eelmise aasta töö eest.

Tõiste, Tuuliki. Kümnes teadus- ja erialaraamatukogude päev EBS-is. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 10-11 : fotod.

Tõnisson, Jaana. *BibliCamp 4* – raamatukogud ja heategevus. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 36-37 : foto.

Vahersalu, Reet. Lasteraamatukoguhoidja päev sai teoks Põltsamaal. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 39 : foto.

Valdre, Liina. Haapsalu Raamatukogu direktor sai pikaajalise töö eest tunnustuse. // Läänlane (on-line) (2017) 1. märts. http://www.laanlane.ee/2017/03/01/haapsalu-raamatukogu-direktor-sai-pikaajalise-too-eest-tunnustuse/

Valdre, Liina. Tuntud kirjanikud tuuritavad novembris Haapsalus ja Taeblas. // Läänlane (on-line) (2017) 25. okt http://www.laanlane.ee/2017/10/25/tuntud-kirjanikud-tuuritavad-novembris-haapsalus-ja-taeblas/

Volt, Mihkel. Raamatukogupäevade pidulik avamine Pärnus. // Raamatukogu (2017) nr 6, lk 9 : fotod.
27. üleriigilistest raamatukogupäevadest Kohtume raamatukogus!

Väronen, Helerin. Kõomäe kirjanikuks kasvamise teekond // Raplamaa Sõnumid (2017) 1. nov, lk 21 : ill.
Raamatukogupäevade raames kohtuti Rapla Keskraamatukogus Armin Kõomägiga.

Väronen, Helerin. Raamatukogupäevade ajal teenindasid [Rapla Keskraamatukogus] lugejaid gümnasistid. // Raplamaa Sõnumid (2017) 1. nov, lk 20.

Õuemaa, Tarmo. Haapsalus tunnustati aasta maaraamatukoguhoidjad. // Lääne Elu (2017) 31. okt https://online.le.ee/2017/10/31/haapsalus-tunnustati-aasta-maaraamatukoguhoidjad/

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi tegevus 2017. aastal

Kristina Pai
ELNET Konsortsiumi tegevdirektor

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium ehk ELNET loodi 1996. a raamatukogude avalike huvide ühiseks teostamiseks. ELNETi ülesandeks on hallata ja arendada riiklikult olulisi andmekogusid: e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE, Eesti märksõnastikku ja Eesti teadus- ja kultuuriloolisi digikogusid vahendavat E-Varamu portaali. Samuti on ELNET partneriks Teadus- ja Haridusministeeriumile, et hankida Eesti teadlastele olulisi välismaiseid teadusandmebaase.

ELNET ühendab Eesti suurimaid raamatukogusid, sinna kuulub 9 liiget ja 9 partnerit – kokku 18 raamatukogu ja nende kaudu ka paljud haru- ja erialaraamatukogud. Kaasatud on kõik Eesti teadusraamatukogud (Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Maaülikooli, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tallinna Tehnikaülikooli, Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli raamatukogu), samuti Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Hoiuraamatukogu ja Eesti Kirjandusmuuseumi, Eesti Kunstimuuseumi, Eesti Rahva Muuseumi, Eesti Rahvusarhiivi, Eesti Panga, Kaitseväe, Sisekaitseakadeemia ning Tallinna Tehnikakõrgkooli raamatukogud. ELNETi liikmed on ka Eesti kaks suurimat rahvaraamatukogu: Tallinna Keskraamatukogu ja Tartu Linnaraamatukogu. Liikmete kaudu on e-kataloogi ESTER kaasatud ka mitmete väiksemate raamatukogude kogud.

ELNETi argipäev

2017. aastal oli ELNETis 13 palgalist töötajat 5,15 koormuse ulatuses. Täiskoormusega on vaid igapäevase asjaajamise eest (eelarve, töölepingud, arvete tasumine ja väljastamine, dokumentatsioon, info jagamine jm) vastutav tegevdirektor. Seega suurte andmekogude turvalise toimimise ja arendamise ning välisandmebaaside hankimise eest vastutavad spetsialistid vaid 4,15 täiskoha ulatuses. Tänu heale koostööle raamatukogudega, tänu ELNETi töörühmade aktiivsele tegevusele ja tänu sellele, et ELNETi töötajad on kompetentsed ja missioonitundega, toimivad meie andmekogud ilma suuremate tõrgeteta. Paraku on suuri arendusi nii vähese tööjõuga keeruline läbi viia.

Konsortsiumis tegutseb kaheksa töörühma (haldurite kogu, kataloogimise ja nimenormandmete töörühm, liigitamise ja märksõnastamise töörühm, andmebaasi ISE töörühm, ühishangete töörühm, digiteerimise töörühm, E-Varamu portaali töörühm ning 2017. aastal ellu kutsutud statistika töörühm), mille tegevusse on haaratud paljude raamatukogude töötajad.

2017. a valiti ELNETile uus juhatus ja ametisse astus uus tegevdirektor. Senist juhti Mare-Nelli Ilusat tänati pühendunud töö eest ELNETi tänukirjaga.

Rahastus

Oluline osa ELNETi eelarvest kujuneb Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) toetusest. 2017. aastal eraldas HTM e-kataloogi aluseks oleva infosüsteemi Sierra arendamiseks 153 068 eurot ning teadusandmebaaside hankimiseks 3 121 363 eurot. HTMi tugi katab suurema osa andmebaaside hinnast ja e-kataloogi aastase hooldustasu USA firmale Innovative Interfaces. Muud kulud (palgad, tark- ja riistvara, kindlustus, arendustööd jm) kaetakse liikmemaksust, so liikmesraamatukogude eelarvetest. Kuna raamatukogude eelarved ei ole kunagi liiga suured, on liikmemaksu tõstmine igal aastal üks keerulisemaid teemasid. Nii on paraku mitmed suured tööd (nt. kaanepildid ESTERisse) aastaid edasi lükkunud. Suurte arendustööde tegemiseks on vajalik lisarahastus.

HTM toetab ELNETi tegevust märkimisväärse panusega, Kultuuriministeeriumi eelarvest ELNETile püsirahastust eraldatud ei ole. Samas saavad ELNETi tegevusest kasu kogu Eesti rahvaraamatukogud, kes nii URRAMi kui Riksi süsteemides ESTERi kirjeid kasutavad. Kirjete kopeerimine ESTERist on rahvaraamatukogude jaoks igapäevane tegevus, sest kirjed on kvaliteetsed ja sisaldavad ka märksõnu. Kuna ESTERis on kõigi säilituseksemplari saavate raamatukogude kogud, kajastub seal praktiliselt kõik, mis Eestis ilmub. Lisaks leiab sealt nii teadusraamatukogude väliskirjanduse kui ka kahe suure linnaraamatukogu populaarsemat laadi väliskirjanduse kirjed.

ELNETi hallatava Eesti Märksõnastiku (EMS) kasutamine on "Rahvaraamatukogu töökorralduse juhendi" järgi kohustuslik ja EMSi märksõnad integreeritakse ka URRAMi ja RIKSi süsteemidesse. Kõik Eesti rahvaraamatukogud on ka artikliandmebaasi ISE kasutajad. Samuti on ELNETi kaudu hangitud juurdepääs EBSCO andmebaasile, mis on tänu riigilitsentsile kasutatav kõigis Eesti raamatukogudes. ELNETi jõududega arendatav E-Varamu portaal, mis hõlmab Eesti olulisi teadus- ja kultuuriloolisi kogusid, on samuti kõigile huvilistele avatud üleriigiline hüve. E-Varamuga on formaalselt liitunud ka Kultuuriministeerium Eesti muuseumide MuiSi andmekoguga.

Kõigi andmebaaside ja rakenduste käigus hoidmine, turvalisuse ja isikuandmete kaitse tagamine nõuab aina suuremat ressurssi. Arendustegevuseks ELNETi eelarve hetkel võimalusi ei anna. Seoses andmemahtude suurenemisega on aasta-aastalt kasvanud ELNETi liikmesraamatukogude panus, mis väiksemate asutuste eelarve jaoks on kriitiline. Kuna kirjeldatud andmekogud on kogu Eestile oluline kultuurivara, taotleme ka Kultuuriministeeriumi püsivat toetust.

Raamatukogusüsteem Sierra ja e-kataloog ESTER

E-kataloog ESTER on vaieldamatult ELNETI kõige vanem ja kõige populaarsem ühisprojekt, milles osalevad kõik ELNETi 18 raamatukogu. Erinevaid asukohti, mida lugejad saavad e-kataloogis piiritleda, on u 100. E-kataloogi maht (seisuga 31.12.2017) oli kokku 3 102 124 nimetust ja 9 763 649 eksemplari (aastane juurdekasv vastavalt 61 054 nimetust ja 235 968 eksemplari). Aasta jooksul vormistati kataloogis 1 979 842 laenutust ja 1 654 878 laenutähtaja pikendust. Järjest rohkem kasutatakse e-kataloogi mobiilseadmetelt, seetõttu on mobiilse ESTERi väljaarendamine meie järgmine prioriteet.

ESTERisse on 2017. a jõudnud (TÜ raamatukogu koosseisus) oma skoobiga ka Tartu Observatooriumi ja Eesti Loodusuurijate Seltsi raamatukogud ning Tallinna Keskraamatukogu koosseisus Tallinna Loomaaia raamatukogu. Rahvusraamatukogu koostööpartnerina liitus ESTERiga Arvo Pärdi Keskuse raamatukogu.

Jätkusid tööd 2014. a ühendatud kataloogi korrastamisel – topeltkirjete mestimine ja toimetamine. Kahjuks on raamatukogude panus sellesse viimasel ajal vähenenud. Rahvusteavikute kirjetest on käsitsi liidetud 1525 – 1900 ja alates 1990. aastast ilmunud raamatute kirjed; aastast 1918 ilmunud, sh jooksvalt ilmuvate jadaväljaannete kirjed ja kõik nootide, kaartide ja muusikaliste auviste kirjed. Palju rahvusteavikute ja veel rohkem väliskirjanduse kirjeid ootab aga korrastamist.

2016. a esitati ELNETi juhatusele ettepanek kaaluda uuele kataloogimisstandardile RDA (Resource Description and Access) üleminekut. 2017 tegeles loodud töörühm RDA-le üleminekuanalüüsiga: koostati projekti kirjeldus ja ajakava. Kuna tegu on suure muutusega, arutatakse 2018. a veel mitmeid detaile ja kaasnevaid kulusid ning langetatakse seejärel otsus.

Alates 2017. aastast on ELNETi raamatukogude koostatavad normikirjed isikutele ja kollektiividele liidestatud VIAFiga, mis on OCLC hallatav rahvusvaheline autoriteetfail. See seob üheks tervikuks üksikute rahvusriikide poolt koostatavad normikirjed/autoriteetfailid. Meie koostatud normikirjed tehakse nüüd kättesaadavaks VIAFi ning WorldCati kaudu.

Artiklite andmebaas ISE

Eesti artiklite andmebaasi Index Scriptorum Estoniae (ISE) koostatakse peamiselt Eestis ilmuvate ajalehtede, ajakirjade, artiklikogumike ja jätkväljaannete põhjal. Aastal 2017 osales andmebaasi täiendamisel 11 raamatukogu. Seisuga 31. 12. 2017 oli andmebaasis 1 833 240 biblio- ja 61 601 normikirjet. Aasta jooksul sisestati 21 253 bibliokirjet.

ISE koostajate ja täiendavate teemabaaside arv on vähenenud, kuna lugejateeninduses kasutatakse alternatiivina DIGARi Eesti artiklite portaali dea.digar.ee. Siiski jätkub mitmete teemade ja mitmete väljaannete täies mahus bibliografeerimine.

ISE puhul on jätkuvalt probleemiks aegunud Millenniumi tarkvara: puudu on OAI andmevahetus, isikustatud teenused, mobiilirakendus jne. Innovative'i arendused, mis viiksid ISE andmebaasi e-kataloogi tarkvaraga (Sierra) samale tasemele, võtavad veel mitu aastat aega.

Google Analytics'i andmetel kasutati andmebaasi ISE 2017. aastal 98 564 korral.

Eesti märksõnastik (EMS)

EMSi koostasid 2017. a Eesti Rahvusraamatukogu, Tartu Ülikooli Raamatukogu ja Balti Kaitsekolledži raamatukogu. Jooksva toimetamisega tegeles 19-liikmeline toimetus. 2017. aastal lisandus EMSi 765 uut kirjet (328 märksõna ja 437 äraviiteterminit), kustutati 58 ning parandati 1 856 kirjet). Aasta lõpu seisuga oli EMSis 60 241 kirjet (39 259 normimärksõna ja 20 981 äraviiteterminit).

Google Analyticsi andmetel kasutati EMSi 2017. a 39 759 korda. Eri kasutajaid oli 13 536. Ligi 33% kasutuskordadest olid esmakordsed. Keskmine seansi pikkus ulatus veidi üle 10 minuti.

Vaadatud lehekülgede arv – 511 844, lehekülgi seansi kohta – 12,1. Külastusi Eestist oli 98,4%; USAst 0,4% (170), järgnesid Holland, Soome, Hiina, Venemaa, Rootsi, Saksamaa jne.

E-teadusandmebaasid

HTMi eraldatud 3 121 363 euro eest hangiti juurdepääs kõigile tegevuskavas planeeritud teadusandmebaasidele. Teadlaste kasutuses on: ScienceDirect, Wiley e-ajakirjad, Springer Nature e-ajakirjad, Web of Science, IEEE Xplore, Scopus, ACS (American Chemical Society) e-ajakirjad, EBSCO Publishing andmebaasid, ebrary, American Physical Society e-ajakirjad, PROLA, American Institute of Physics e-ajakirjad, PsycArticles, Institute of Physics (IOP) e-ajakirjad, RSC (Royal Society of Chemistry) e-ajakirjad, Cambridge University Press e-ajakirjad, Grove Music, Grove Art, RILM, RIPM, MathSciNet, Oxford University Press e-ajakirjad.

ELNETi vahendusel hankisid raamatukogud lisaks HTMi toetusele ka oma eelarvest mitmeid vajalikke andmebaase.

Jätkub alates 2000. a käivitunud projekti eIFL (Electronic Information for Libraries) raames EBSCO Publishing andmebaaside riigilitsentsi ostmine. Aktiivselt EBSCOt kasutavaid asutusi oli 46. Aasta jooksul loeti/salvestati EBSCO andmebaaside kaudu 486 869 artiklit. Kui paberraamatute kasutamine näitab kohati raamatukogudes langustendentsi, siis EBSCO kasutus on võrreldes 2016. aastaga 61 823 võrra suurem. Alla laetud artiklite arvu põhjal olid aktiivseimad kasutajad avalik-õiguslikud ülikoolid (67%), rakenduslikud kõrgkoolid (19, 9%) ja eraülikoolid (6,7%).

E-Varamu portaal

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

E-Varamu portaali eesmärk on koondada kokku Eesti digitaalne kultuuri- ja teaduspärand. Portaalist on võimalik leida arhivaale, raamatuid, kaarte, pilte, artikleid, skulptuure, heli- ja videosalvestisi ning muud digitaalset teadus- ja kultuurialast infot. E-Varamu portaal on värav, mis infot vahendab, digitaalseid objekte säilitavad digikogude omanikud oma repositooriumides.

2017. aasta lõpus oli E-Varamu portaaliga liitunud 12 andmeallikat, teiste seas ka nii Haridus-ja Teadusministeerium kui Eesti Teaduse Infosüsteemi (ETIS) ja Kultuuriministeerium kui muuseumide andmekogu MuiS haldaja.

Aasta jooksul korrastasid ja uuendasid peaaegu kõik andmeallikad oma portaalides kuvatavat andmestikku. Selle tulemusena vajasid uuendamist ka E-Varamu portaalis kajastuvad andmed. Jätkus portaali dokumentatsiooni uuendamine (kasutusjuhend, infolehed jne).

Nr	Andmebaas	Asutus	2017
1	AIS	Rahvusarhiiv	8 314 144
2	Kivike	Eesti Kirjandusmuuseum	807 262
3	DIGAR	Eesti Rahvusraamatukogu	81 462
4	digikogu	Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu	6 765
5	ETERA	Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu	19 353
6	DSpace	Tartu Ülikooli Raamatukogu	44 825
7	MuiS	Kutuuriministeerium	885 808
8	ETIS	Haridus- ja Teadusministeerium	1 000
9	EKRK	Eesti Keeleressursside Keskus	60
10	eElurikkus	Tartu Ülikool	5
11	E-kataloog ESTER	ELNET Konsortsium	2 975 600
12	Artiklite andmebaas ISE	ELNET Konsortsium	1 710 236

Kokku on E-Varamu portaalis indekseeritud ligi 15 miljonit objekti. 2017. aastal külastati portaali 148 971 korral, s.o keskmiselt 400 korda päevas. Keskmine külastus kestis perioodil 01. 01. 2017–31. 12. 2017 – 6 minutit ja 2 sekundit. Päringuid tehti aasta jooksul 180 238.

2018. a jätkub seniste andmekogude reindekseerimine, andmete uuendamine, aga ka uute andmekogude liidestamine (TÜ DataCite, Maaülikooli DSpace jt) ja uute potentsiaalsete liitujatega läbirääkimiste pidamine.

2018. a on kavas ka OpenID autentimisprotokolli põhjal ID-kaardi ja Mobiil-ID autentimisvõimekuse juurutamine E-Varamu portaalis. Alates hilissügisest on plaanis andmete kandmine ka üle-euroopalisse Europeana portaali, mille Eesti-poolseks agregaatoriks E-Varamu vastavalt lepingule on.

2017. aasta arendused

Üks olulisemad arendusi oli 2017. aastal „Kasutajate registreerimise ja autentimise süsteemi“ (KRAS) juurutamise lõpule viimine ja liidestamine e-kataloogiga. Eesmärgiks on pakkuda mitmekesist kasutajate autoriseerimise võimalust (kasutajatunnus, ID-kaart, Mobiil-ID, TAAT). KRAS sai lugejatele kättesaadavaks alates 27.08.2017 ja on leidnud palju tänulikke kasutajaid.

2017. a koostasime kahele projektile rahastuse saamiseks taotluse struktuuritoetuste taotlusvooru "Avalike teenuste arendamine IKT võimaluste abil“. Küsisime toetust aastaid jutuks olnud projektidele: „M-ESTER“ ja „ESTERi rikastamine kaanepiltide jm infoga“. Esimese taotlusvooru läbisime edukalt. Enne riigihanke väljakuulutamist võtsime indikatiivseid hinnapakkumisi ja täpsustasime tehnilist kirjeldust. Kuna tegu on suurte arendustega, vältasid omavahelised arutelud mitu kuud enne kui saime riigihanke välja kuulutada. Paraku olid riigihanke käigus laekunud pakkumused eeldatust tunduvalt kallimad – IT arenduste hinnad on mõne aasta jooksul oluliselt tõusnud. Kuna toetuse juures oli nõudeks ka omafinantseering, siis nende hindade puhul ei oleks ELNET suutnud omafinantseeringu nõuet täita ja olime sunnitud riigihanke

tühistama. Kogu protsess oli aeganõudev ja kahju on töötajate ajakulust, mis tulemuseni ei viinud. Õnneks saame tehtud tööd kasutada uue taotluse esitamisel 2018. aastal.

Arenduste juures on asjakohane meenutada Postimehes ilmunud artiklit, mis rääkis Eesti e-riigi ja mitmete infosüsteemide vananemisest. Tunneme sama ka ELNETi andmekogude puhul – kõik tahab uuendamist, pidevat kontrollimist ja turvalisemaks muutmist. Süsteemid vananevad, mõni tarkvara enam ei tööta, mõnda rohkem ei uuendata – see on IT argipäev. Mõned rakendused on mõistlikum uuesti luua, sest parandamine võib olla ajamahukam. Uute arenduste puhul tuleb aga eelarvet planeerides arvestada lisaks arenduskulule ka jooksva hoolduse, turvatestide ja ootamatute kuludega.

Koolitused, konverentsid

ELNETi töötajad osalesid mitmetel koolitustel (infoturve, andmekaitse, riigihanked jm), seejuures on populaarsed tasuta veebikoolitused (13 osalemist). Peeti ettekandeid mitmel seminaril ja konverentsil. Osaleti iga-aastasel IUG (Innovative Users Group) konverentsil Ameerikas ja Marika Meltsas osales konverentsil EIFL General Assembly (ettekanne teemal "Experience with e-books on institutional level ").

ELNETi kataloogimise ja nimenormandmete ning ISE töörühma ühisel jõul peeti maikuus koolituspäev, kus ettekannetega osalesid mitmed ELNETi töötajad ja kuulamas oli 116 kolleegi. Mais toimus ka traditsiooniline ELNETi suveseminar (Eesti IUG): esimene osa Tallinna Tehnikakõrgkooli raamatukogus ja teine osa Uhtjärvel. Need on olulised seminarid, kus tutvustatakse eelkõige ESTERi, aga mitte ainult, uuendusi, IT-lahendusi ja räägitakse kasutajate soovidest. Kuna andmebaaside kasutajaid on palju, on seminarid alati rahvarohked.

Kokkuvõtteks

2017. aasta oli üldjoontes ELNETi jaoks edukas:

- ELNETi hallatavad andmekogud toimivad igapäevaselt suuremate tõrgeteta.
- Vajalikud teadusandmebaasid on hangitud.
- ELNETi töörühmad tegutsevad ja ELNETi töötajatega toimuvad iganädalased töökoosolekud.
- Siseveebis, mis on kõigile liikmetele ja partneritele ligipääsetav, on kasutada paljud juhendmaterjalid ja igakuiselt ilmuv infoleht.
- Lähtuvalt seadusemuudatusest koostati uus hankekord. Lähtudes isikukaitse reeglistikust lisati ESTERisse privaatsusteave.
- Alustati registreerimist RIHAs ja koostati ESTERi ISKE (infosüsteemi kolmeastmeline etalonturbe süsteem ehk riigi infosüsteemi infoturbe standard).
- ELNETi asjaajamine on muudetud paberivabaks.
- Suurimaks saavutuseks oli innovatiivse kasutajasõbraliku rakenduse KRAS edukas tööle rakendamine.

2018. aastal on kavas luua mobiilse ESTERi rakendus e M-ESTER ning alustada ESTERi kaanepiltide projekti elluviimisega.

Eesti Muusikakogude Ühenduse tegevus 2017. aastal

Kaie Viigipuu-Kreintaal,
Eesti Muusikakogude Ühenduse esimees

Eesti Muusikakogude Ühendus (EMKÜ) on muusikakogude omavahelist koostööd arendav ja erialahuve esindav organisatsioon. EMKÜ on IAMLi (*International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres*) Eesti rahvuslik sektsioon. EMKÜ on Eesti Muusikanõukogu ja Eesti Muusika Infokeskuse liige.

2017. aastal oli EMKÜ-l 14 liiget: 11 asutust ja 3 individuaalliiget.

Juhatusse kuulusid: Kaie Viigipuu-Kreintaal, esimees (Tallinna Keskraamatukogu, TlnKR), Ilvi Rauna, aseesimees (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Raamatukogu, EMTAR), Heidi Heinmaa, sekretär-varahoidja (Rahvusraamatukogu, RR), Avo Kartul (Tartu Ülikooli Raamatukogu, TÜR), Ene Roost (Pärnu Keskraamatukogu), Meery Salu (Oskar Lutsu nim Tartu Linnaraamatukogu), Viive Valper (Eesti Filharmoonia Kammerkoor).

Üritused

Muusikakogude ühendusel oli aasta jooskul kaks suuremat kokkusaamist ning mõlemad neist kujunesid meeleolukaks ja inspireerivaks. Korraline üldkogu koosolek toimus Rahvusraamatukogus 12. mail. Lisaks üldkoosolekule külastasime sel päeval Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) vastrenoveeritud raadiomaja ning uudistemaja. Põhjaliku õppekäigu viis läbi ERRi arhiivide juhataja Heli Pikk. Tutvusime fonoteegi tegemistega, materjalide arhiveerimise ning helirežissööri tööga, mida tutvustas Priit Kuulberg. Tujuküllaseks kujunes kohtumine Klassikaraadio rahvaga.

Sügisene seminar-laager toimus 22.–23. septembril Mooste mõisas Põlvamaal, kus kahe päeva sisse mahtus ühtaegu nii informatiivseid kui emotsionaalseid kohtumisi eriliste inimestega. Kogu Mooste mõisakompleks kõigi oma pakutavate teenuste ja võimalustega jättis sügava mulje. Põhjalikumalt saime tutvuda folgikoja ja rahvamuusikakooli tegevusega, mille ulatuslikkus ja haare oli muljet avaldav, eriti kui arvestada, et tegemist on väikeses maakohas asuvate ettevõtmistega. Tegijate ind ja pühendumus oli kahtlemata inspireeriv.

Endise RAM-i laulja ja rockmuusiku Meelis Hainsoo juhtimisel tutvusime Mooste folgikoja ajaloo, ruumide ja tegevusega ning kuulasime loengut teemal „Lehmalaudast kontserdisaaliks", millest saime praktilisi teadmisi ühe ettevõtmise ülesehitamisest ning ürituste korraldamisest ja reklaamimisest.

Samas mõisakompleksis asub ka Mooste rahvamuusikakool, mille entusiastliku direktori Krista Sildoja eestvedamisel leidis aset intellektuaalselt kaasahaarav arutelu rahvamuusika rolli teisenemise üle ajas või näiteks selle üle, mis vahe siiski on rahvamuusikal ja pärimusmuusikal. Tutvusime ka pärimusmuusika-alaste veebiallikatega, mida on edasises töös hea kasutada üri-

tuste ja raamatukogutundide ettevalmistamisel, aga ka lugejatele edasi jagada või päringutele vastamisel kasutada. Lühike väikekandlekursus ning ühismusitseerimine andis paljudele julgust, et pillimäng võib mõnel juhul olla ka mitteõppinule täiesti jõukohane.

Enne Moostesse sõitu tegime Tartus sissepõike ka Rahvusarhiivi uude peahoonesse Noora.

Eesti muusikaraamatukoguhoidjad on väike, kuid ühtehoidev kogukond ja enamasti tehakse oma tööd pühendumisega ning pikaajaliselt. Seda enam on tarvis aeg-ajalt väljuda töörutiinist, sõita mitmeks päevaks täiesti teise keskkonda, kus saaks samal ajal ka uusi teadmisi koguda ning kogemusi vahetada. See eesmärk sai Mooste seminaril kindlasti täidetud.

Rahvusvaheline koostöö, esinemised erialasündmustel

Muusikateadusliku kirjanduse bibliograafilisse andmebaasi RILM (*Répertoire International de Littérature Musicale*) (koordinaator Heidi Heinmaa) sisestati 2017. aastal 100 kirjet Eestis ilmunud muusikakirjandusest, millest 55-le lisati ka ingliskeelsed annotatsioonid. EMTA esindajana RILMi komitees alustas tööd Reet Sukk.

IAMLi 66. aastakongressil 18.–22. juunil Riias osalesid Nansi Leppik ja Katre Riisalu (RR), Kristi Sarapuu, Reet Sukk, Urve Leemets ja Ilvi Rauna (EMTAR), Inga Ronk ja Janne Suits (Viljandi Pärimusmuusika Keskus), Svea Pärsimägi (TÜR), Kai Kutman ja Anneli Kivisiv (Arvo Pärdi Keskus), Kaie Viigipuu-Kreintaal (TlnKR).

Ettekanded IAMLi kongressil:

Katre Riisalu *"Highlights in the private music archives in the National Library of Estonia".* Ettekandes tutvustati rahvusraamatukogus säilitatavaid muusikute ja heliloojate isikukogusid (Kreek, Saar, Kuusik, Krumm, Tubin, Järvi, Tormis).

Kai Kutman ja Anneli Kivisiv *„Archiving a living composer: building Arvo Pärt's personal archive“*.

Janne Suits *„The Estonian Traditional Music Library in Viljandi“*.

Ilvi Rauna taasvaliti IAMLi muusikaõppeasutuste sektsiooni (*Libraries in Music Teaching Institutions branch*) asepresidendiks ning Kaie Viigipuu-Kreintaal jätkas tööd IAMLi autoriõiguse komitee (*Copyright Committee*) liikmena.

BAACi (*Baltic Audiovisual Archival Council*) aastakonverentsil *„Second life of heritage collections – management and use of audiovisual content“* Varssavis osales Marika Koha (RR), kes valiti ka juhatuse liikmeks ja sekretär-varahoidjaks järgmiseks kaheks aastaks.

Rahvusvahelise Eduard Tubina Ühing korraldas 1. detsembril rahvusraamatukogus Vardo Rumesseni päeva ja sümpoosioni.

Heidi Heinmaa esines ettekandega "Vardo Rumesseni arhiiv Eesti Rahvusraamatukogus"

Aleksander Sibula erialapäev „Autoriõigus ja digitaalne sisu raamatukogudes“ toimus 3. novembril Tallinna Keskraamatukogus.

Kaie Viigipuu-Kreintaal esines ettekandega „Ülevaade muusikaraamatukogude tegevust mõjutavatest autoriõiguse regulatsioonidest IAMLi liikmesriikides. IAMLi autoriõiguse komitee uuringu põhjal“.

Olulisi ettevõtmisi muusikakogudes 2017. aastal

Rahvusraamatukogus digiteeriti Eesti Teatri-ja Muusikamuuseumi (ETMM) ettepanekul eesti rahvamuusika helisalvestised, mida säilitatakse digitaalarhiivis DIGAR kollektsioonina "Eesti rahvamuusika" ning milles on üle 300 salvestise.

Üheks suuremaks projektiks kujunes Neeme Järvi 80. juubelile pühendatud näitus "Sissevaade Neeme Järvi loomingulisse arhiivi", millega oli seotud ka haridusprogramm. Näituse pidulikul avamisel viibis maestro koos abikaasaga, muusikalise tervituse tõi Tallinna 21. kooli IIIA klassi koor ja orkester, mida juhatas noor dirigent Kaspar Joel Nõgene. Haridusprogrammi raames toimusid loengud Neeme Järvi elust ja tegevusest rohkem kui 100 kooliõpilasele, tutvustati virtuaalse dirigeerimismaailma võimalusi ning korraldati muusikaliste ristsõnade lahendamise võistlusi. Lisaks olid maestro juubeli ajal Estonia kontserdisaalis eksponeeritud kõik tema helisalvestised - kokku üle 500 laserplaadi. Sama väljapanek viidi ka Pärnu Kontserdimajja Järvi Festivali ajaks.

Koostöös ETMMga koostati näitus Rahvusraamatukogus leiduvatest eesti popmuusika plakatitest perioodil 1955–1990, mida eksponeeriti detsembris ja jaanuaris Nordea Kontserdimajas. Näitusega juhatati sisse 19. jaanuaril Nordea Kontserdimajas toimunud Eesti Muusika Kuulsuste Koja tulukontsert "Üks laul", kus esinesid Eesti artistid läbi 60 aasta ja nelja generatsiooni, ning Eesti levimuusika ajaloo näitus "Vabaduse kõla! Eesti levimuusika lugu", mis avati 2018. aasta mais Maarjamäe lossi tallihoones.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias pandi alus uuele traditsioonile – 11. detsembril avati raamatukogus ETMMi ning EMTA vilistlaskogu koostöönäitus „Ühe eseme lugu“. Näitused hakkavad tutvustama ühe eseme kaudu EMTA mainekate vilistlaste ja õppejõudude elukäiku ja muusikapärandit. Esimeseks eksponaadiks valiti Artur Lembale kuulunud kristallvaas. Artur Lemba (1885–1963) oli pianist, pedagoog ja helilooja, kes töötas üle 40 aasta praeguses Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias klaveriõppejõuna. Väljapanekut on plaanis vahetada vähemalt kord semestris.

Arvo Pärdi Keskuses algasid märtsis ettevalmistustööd keskuse raamatukogu loomiseks, mille tuumaks on Arvo ja Nora Pärdi isiklik raamatukogu ning keskusesse soetatud kogu Arvo Pärdi elu ja loomingut puudutavatest teavikutest. Raamatukogu rõhuasetused on muusikal ja teoloogial. Septembris sõlmiti koostööleping Eesti Rahvusraamatukoguga, mis võimaldas oktoobrist alustada teavikute kataloogimist raamatukogusüsteemis Sierra.

Talllinna Keskraamatukogu muusikosakonnas avati uus teenus – muusikainstrumentide ja tarvikute kojulaenutus (Pillilaegas). Pillide tasuta laenutamise teenus oli 2017. aastal Eesti raamatukogudes veel ainulaadne. Projekti ettevalmistuseks kulus kolm aastat ning peamine rahastus saadi lõpuks Hasartmängumaksu Nõukogult. Pillilaeka valikus on rahvapille (näit väikekandled, rahvakannel, parmupillid, jauram), erinevas mõõdus kitarre, viiuleid ja akor-

dione, plokkflööte, ukulele, mandoliin, meloodika, digiklaver, mitmesuguseid löökpille, Orffi pille jpm. Lisaks laenutatavatele instrumentidele kuuluvad Pillilaekasse ka digiklaver ja digitrummid, mida saab mängida raamatukogus kohapeal.

Olulisel kohal muusikaosakonnas on kontserttegevus. Koostöös MTÜga Kammermuusikud toimus juba seitsmendat hooaega kontserdisari „Kammermuusikud linnas", mis toob raamatukokku tasuta sissepääsuga kontsertidele esinema tuntud ja professionaalsed interpreedid. Lisaks kammerkontsertidele toimus ligi 50 õpilaskontserti ning muid kontserte.

Koostöös MTÜga Mondo korraldati dokfilmiõhtute sari noortele, kus näidati filme ning arutleti aktuaalsetel ja sotsiaalselt teravatel teemadel. Need üritused on kindlasti oluliselt avardanud osalenud noorte silmaringi, empaatiavõimet ning arutlemisoskust.

Pärnu Keskraamatukogu muusikaosakonnas ollakse jätkuvalt aktiivsed ürituste, näituste, kontsertide koolituste jm korraldajad. Osakonna juures käib juba aastaid koos muusikaklubi; osakond on linna ja maakonna muusikaõpetajate kohtumispaik, kus neile korraldatakse teabepäevi ja avatud muusikatunde. Koostöös teabekirjanduse osakonnaga viidi läbi muusikainfo otsingu tunde kooliõpilastele jne. Kokku osales muusikaosakonna üritustel aasta jooksul üle 800 inimese.

EMKÜ ja muusikaraamatukogundusega seotud artiklid 2017. aastal

Heinmaa, Heidi. Special collections of printed music in the digital archive of the National Library of Estonia // *Fontes Artis Musicae*, vol 64, no 2 (April-June 2017), p 175–192.

Kivisiv, Anneli, Kutman, Kai. Archiving a living composer: building Arvo Pärt's personal archive // *Fontes Artis Musicae*, vol 64, no 2 (April-June 2017), p 152–163.

Riisalu, Katre. The Year of Music in Estonia and the libraries // *Fontes Artis Musicae*, vol 64, no 2 (April-June 2017), p 170–174.

Tuohiniemi, Jaakko. The first Estonian-Finnish Music Library Seminar, Helsinki, 26th-27th May 2016 // *Fontes Artis Musicae*, vol 64, no 2 (April-June 2017), p 135.

Viigipuu-Kreintaal, Kaie. Eesti Muusikakogude Ühenduse tegevus 2016. aastal // Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 2016. Tallinn, 2017, lk 105-07.

KUTSESTANDARD

Raamatukoguhoidja, tase 6

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Seda kutsestandardit kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Raamatukoguhoidja, tase	6

A-osa

KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Raamatukoguhoidja töö on kujundada inimeste lugemisharjumusi, toetada elukestvat õpet ja tagada ligipääs informatsioonile, teadmistele ja kultuurile ning toetada teadus-, loome- ja arendustegevust. Raamatukoguhoidja töö peamine eesmärk on pakkuda kasutajakeskset raamatukogu- ja infoteenust, võimaldades juurdepääsu inforessurssidele. Raamatukoguhoidja osaleb infopädevuste arendamisel. Tulemuslik töö eeldab pidevat enesetäiendamist. Raamatukoguhoidja, tase 6 on spetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades - kogude kujundamises, töötlemises, säilitamises ja nende kättesaadavaks tegemises. Kutsealal on ka järgmised kutsed: raamatukoguhoidja, tase 7 - juhtivspetsialist, kes lisaks tööle raamatukogutöö põhivaldkondades juhib inimesi ja ressursse; raamatukoguhoidja, tase 8 - tippspetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades. Ta on organisatsiooni strateegiline juht, kes arendab teenuseid ja raamatukogunduse valdkonda laiemalt.
A.2 Tööosad A.2.1 Kogude kujundamine 1. Infovajaduse väljaselgitamine ja kogutava info valimine. 2. Inforessurssidele juurdepääsu ja teavikute hankimine. 3. Kogude inventuuri läbiviimine, teavikute kustutamine

A.2.2 Kogude töötlemine ja säilitamine 1. Metaandmete loomine. 2. Inforessursside loomine. 3. Kogude korraldamine ja turvalisuse tagamine. A.2.3 Lugeja- ja infoteenindus 1. Teenindus- ja suhtlemisviiside rakendamine. 2. Raamatukogu- ja infoteenuste pakkumine. 3. Kogude ja teenuste tutvustamine, kasutajakoolitus. A.2.4 Arendustegevus 1. Koostöö ja võrgustikes osalemine. 2. Uurimine ja analüüsimine. 3. Raamatukogu poliitikate, strateegiate ning rakenduskavade elluviimine. 4. Suhtlemine avalikkusega.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Raamatukoguhoidjad töötavad üldjuhul siseruumides: lugemissaalides, hoidlates ja muudes raamatukogu ruumides. Töö toimub graafiku alusel, mis võib sisaldada töötamist puhkepäevadel. Võib esineda töötamist sundasendis ja kokkupuudet allergeenidega (tolm, trükivärv jne); töötamisel on koormus silmadele.
A.4 Töövahendid
Raamatukoguhoidja põhitöövahenditeks on kontoritarbed, IKT-vahendid ja spetsiaalne tarkvara.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Tööks on vajalikud analüüsi- ja üldistamisvõime, empaatiavõime, kohanemisvõime ja pingetaluvus, õpivalmidus, täpsus, kohuse- ja vastutustunne, koostöö- ja suhtlemisvalmidus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
6. taseme raamatukoguhoidjal on tavaliselt kõrgharidus, kutseoskused on omandatud erialas(t)el koolitus(t)el
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Raamatukoguhoidja, spetsialisti ametinimetused vastavalt vastutusalale organisatsioonis.
A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Tööd raamatukoguhoidjana reguleerivad rahvaraamatukogu seadus ning põhikooli- ja gümnaasiumi-seadus.

B-osa

KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Kogude kujundamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. selgitab välja ja valib kogutava info, lähtudes raamatukogu eesmärkidest ja sihtrühmade infovajadusest; 2. hangib inforessurssidele juurdepääsu ja teavikuid, kasutades erinevaid komplekteerimise viise ja allikaid; 3. viib läbi inventuuri ja vormistab dokumentatsiooni, arvestades inventuuride ajakava ja kehtestatud korda; hindab teaviku kustutamise vajadust, arvestades raamatukogus kehtestatud korda.	
B.2.2 Kogude töötlemine ja säilitamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. kataloogib teavikuid, järgides Eesti ja rahvusvahelisi kirjeldamise, liigitamise ning märksõnastamise standardeid; 2. loob ja täiendab andmekogusid tulenevalt raamatukogu tegevuse eesmärkidest ja ülesannetest; 3. järgib kogude korraldamise ning teavikute säilitamise ja ennistamise põhimõtteid; arvestab teavikute turvalisuse tagamise põhimõtteid.	
B.2.3 Lugeja- ja infoteenindus	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. rakendab teenindusviise lähtuvalt sihtrühma vajadustest ja raamatukogu kasutamise eeskirjast; valib sobiva suhtlemisviisi, suudab probleeme ennetada ning konfliktidega toime tulla; 2. pakub raamatukogu- ja infoteenuseid lähtuvalt sihtrühma vajadustest ja raamatukogu kasutamise eeskirjast; 3. korraldab raamatukogu kogusid ja teenuseid tutvustavaid näitusi ja üritusi, lähtudes raamatukogu tegevuskavast, sihtrühma vajadustest ja kaasates kogukonda; koostab teavitusmaterjale; viib läbi kasutajakoolitusi vastavalt sihtrühma tasemele ja vajadustele, kasutades sobivat koolitusvormi ning -meetodit.	
B.2.4 Arendustegevus	**EKR tase 6**
1. osaleb võrgustikutöös, koostööprojektides, erialases infovahetuses ja ühistegevuses vastavalt oma pädevusele, arvestades Eesti ja Euroopa raamatukogude ning teiste mäluasutuste koostöövorme ja nende toimimismehhanisme; 2. kogub ja üldistab oma töövaldkonnaga seotud andmeid; tõlgendab andmeid sobivas kontekstis; 3. osaleb organisatsiooni poliitikate ja strateegiate rakendamises; 4. tutvustab raamatukogu tegevust oma pädevuste piires, kasutades erinevaid võimalusi ja vahendeid.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.5 Raamatukoguhoidja, tase 6 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1. järgib oma töös raamatukogunduse ja sellega seotud valdkondade õigusakte ja organisatsioonis kehtestatud kordasid; 2. järgib oma töös raamatukoguhoidja eetikakoodeksit (vt lisa 1 Raamatukoguhoidja eetikakoodeks); 3. väljendab ennast selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt; 4. kasutab oma töös korrektset ja kaasaegset info- ja raamatukogutöö terminoloogiat; 5. kasutab oma töös eesti keelt vastavalt keeleseaduses toodud nõuetele; kasutab inglise või vene keelt osaoskuste Mõistmine ja Rääkimine osas tasemel B1 (vt lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused); 6. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisu-loome ja Turvalisus (vt lisa 3 Digioskused)	
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa

ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatoril	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-22112017-1.3/6k
2. Kutsestandardi koostaja	Janne Andresoo, Eesti Rahvusraamatukogu Kaie Holm, Tallinna Keskraamatukogu Jüri Järs, Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu Aira Lepik, Tallinna Ülikooli digitehnoloogiate instituut Katre Riisalu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing Ülle Siska, Jüri raamatukogu Ilmar Vaaro, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	9
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	22.11.2017
6. Kutsestandard kehtib kuni	21.11.2022
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2 Tippspetsialistid 26 Õigus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonna tippspetsialistid

9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	6
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Librarian, level 6
Vene keeles	Библиотекарь
C.3 Lisad	
Lisa 1 Raamatukoguhoidja eetikakoodeks	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10669910/lisad/10669915/lisa-2-keelte-oskustasemete-kirjeldusedpdf)
Lisa 3 Digioskused	

KUTSESTANDARD
Raamatukoguhoidja, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Seda kutsestandardit kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Raamatukoguhoidja, tase	**7**

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Raamatukoguhoidja töö on kujundada inimeste lugemisharjumusi, toetada elukestvat õpet ja tagada ligipääs informatsioonile, teadmistele ja kultuurile ning toetada teadus-, loome- ja arendustegevust. Raamatukoguhoidja töö peamine eesmärk on pakkuda kasutajakeskset raamatukogu- ja infoteenust, võimaldades juurdepääsu inforessurssidele. Raamatukoguhoidja osaleb infopädevuste arendamisel. Tulemuslik töö eeldab pidevat enesetäiendamist.
Raamatukoguhoidja, tase 7 on juhtivspetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades - kogude kujundamises, töötlemises, säilitamises ja nende kättesaadavaks tegemises. Töö eeldab inimeste ja ressursside juhtimise oskust.
Kutsealal on ka järgmised kutsed:
raamatukoguhoidja, tase 6 - spetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades - kogude kujundamises, töötlemises,
säilitamises ja nende kättesaadavaks tegemises;
raamatukoguhoidja, tase 8 - tippspetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades. Ta on organisatsiooni strateegiline juht, kes arendab teenuseid ja raamatukogunduse valdkonda laiemalt.

A.2 Tööosad

A.2.1 Kogude kujundamine
1. Infovajaduse väljaselgitamine ja kogutava info valimine.
2. Inforessurssidele juurdepääsu ja teavikute hankimine.
3. Kogude inventuuri läbiviimine, teavikute kustutamine.

A.2.2 Kogude töötlemine ja säilitamine
1. Metaandmete loomine.
2. Inforessursside loomine.
3. Kogude korraldamine ja turvalisuse tagamine.

A.2.3 Lugeja- ja infoteenindus

1. Teenindus- ja suhtlemisviiside rakendamine. 2. Raamatukogu- ja infoteenuste pakkumine. 3. Kogude ja teenuste tutvustamine, kasutajakoolitus. A.2.4 Juhtimine ja arendustegevus 1. Koostöö ja võrgustikes osalemine. 2. Uurimine ja analüüsimine. 3. Raamatukogu poliitikate, strateegiate ning rakenduskavade koostamine ja elluviimine. 4. Suhtlemine avalikkusega. 5. Protsesside juhtimine. 6. Inimeste juhtimine ja eestvedamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Raamatukoguhoidjad töötavad üldjuhul siseruumides: lugemissaalides, hoidlates ja muudes raamatukogu ruumides. Töö toimub graafiku alusel, mis võib sisaldada töötamist puhkepäevadel. Võib esineda töötamist sundasendis ja kokkupuudet allergeenidega (tolm, trükivärv jne); töötamisel on koormus silmadele.
A.4 Töövahendid
Raamatukoguhoidja põhitöövahenditeks on kontoritarbed, IKT-vahendid ja spetsiaalne tarkvara.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Tööks on vajalikud analüüsi- ja üldistamisvõime, empaatiavõime, kohanemisvõime ja pingetaluvus, õpivalmidus, täpsus, kohuse- ja vastutustunne, koostöö- ja suhtlemisvalmidus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
7. taseme raamatukoguhoidjal on kõrgharidus, kutseoskused on omandatud erialas(t)el koolitus(t)el ja töö käigus.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Direktor/raamatukogu juhataja, juhtivspetsialisti ametinimetused vastavalt vastutusalale organisatsioonis.
A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Tööd raamatukoguhoidjana reguleerivad rahvaraamatukogu seadus ning põhikooli- ja gümnaasiumi-seadus.

B-osa

KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Kogude kujundamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. selgitab välja ja valib kogutava info, lähtudes raamatukogu eesmärkidest ja sihtrühmade infovajadusest; 2. korraldab inforessurssidele juurdepääsu ja teavikute hankimist, rakendades selleks erinevaid komplekteerimise viise ja allikaid; 3. korraldab inventuuri ja dokumentatsiooni vormistamise, arvestades inventuuride ajakava ja kehtestatud korda; otsustab teaviku kogust kustutamise ning korraldab selle eemaldamise kogust, arvestades raamatukogus kehtestatud korda..	
B.2.2 Kogude töötlemine ja säilitamine	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. kataloogib teavikuid, järgides Eesti ja rahvusvahelisi kirjeldamise, liigitamise ning märksõnastamise standardeid; on kursis kaasaegse metaandmete loomise tehnoloogiaga; 2. koordineerib andmekogude loomist ja täiendamist tulenevalt raamatukogu tegevuse eesmärkidest ja ülesannetest; 3. töötab välja kogude korraldamise ning teavikute säilitamise, ennistamise ja turvalisuse tagamise põhimõtted, tagab nende järgimise.	
B.2.3 Lugeja- ja infoteenindus	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. korraldab teenindusprotsessi lähtuvalt sihtrühma vajadustest ja raamatukogu kasutamise eeskirjast; loob kasutajasõbraliku teeninduskeskkonna, valides sobiva suhtlemisviisi; suudab probleeme ennetada ning konfliktidega toime tulla; käsitleb kaebusi ja pretensioone; 2. korraldab raamatukogu- ja infoteenuste pakkumist lähtuvalt sihtrühma vajadustest ja raamatukogu kasutamise eeskirjast; 3. korraldab kasutajakoolituse programmide ja teavitusmaterjalide väljatöötamist eesmärgiga tutvustada raamatukogu kogusid ja teenuseid, organiseerib näitusi ja üritusi, lähtudes sihtrühma vajadustest ja kaasates kogukonda; korraldab kasutajakoolitusi vastavalt sihtrühma tasemele ja vajadustele, valides sobiva koolitusvormi ning -meetodi.	
B.2.4 Juhtimine ja arendustegevus	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. arendab järjepidevat koostööd ja hoiab suhteid strateegiliste partneritega, osaledes infovahetuses ja ühistegevuses; osaleb võrgustikutöös, arvestades Eesti ja Euroopa raamatukogude ning teiste mäluasutuste koostöövorme ja nende toimimismehhanisme; 2. algatab ja koordineerib raamatukogu tegevusega seotud andmete kogumist; analüüsib	

kogutud andmeid, kasutades erinevaid andmekogumis- ja analüüsimeetodeid; tulemuste alusel korraldab edasised tegevused; 3. algatab raamatukogu poliitikate, strateegiate ja rakenduskavade koostamise, osaleb nende väljatöötamisel; korraldab nende elluviimise oma vastutusala piires; 4. tutvustab raamatukogu tegevust oma pädevuste piires, kasutades erinevaid võimalusi ja vahendeid; 5. kavandab tegevused, koostab eelarve ja jälgib selle täitmist oma vastutusala ulatuses; jälgib protsesside toimimist, analüüsib olukorda ja vajadusel kavandab muudatused õigeaegselt; 6. moodustab meeskonna, lähtudes vajadustest ja raamatukogu eesmärkidest; hindab personali töösooritust, juhendab ja motiveerib töötajaid; määratleb töötajate arenguvajaduse, loob arenguvõimalused.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.5 Raamatukoguhoidja, tase 7 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 7**
Tegevusnäitajad: 1. järgib oma töös raamatukogunduse ja sellega seotud valdkondade õigusakte ja organisatsioonis kehtestatud kordasid; 2. järgib oma töös raamatukoguhoidja eetikakoodeksit (vt lisa 1 Raamatukoguhoidja eetikakoodeks); 3. väljendab ennast selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt; 4. kasutab oma töös korrektset ja kaasaegset info- ja raamatukogutöö terminoloogiat; 5. kasutab oma töös eesti keelt vastavalt keeleseaduses toodud nõuetele; kasutab inglise või vene keelt tasemel B1 (vt lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused); 6. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 3 Digioskused)	
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa

ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatoril	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-22112017-1.4/6k
2. Kutsestandardi koostaja	Janne Andresoo, Eesti Rahvusraamatukogu Kaie Holm, Tallinna Keskraamatukogu Jüri Järs, Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu Aira Lepik, Tallinna Ülikooli digitehnoloogiate instituut Katre Riisalu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing Ülle Siska, Jüri raamatukogu

	Ilmar Vaaro, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	9
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	22.11.2017
6. Kutsestandard kehtib kuni	21.11.2022
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2 Tippspetsialistid 26 Õigus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonna tippspetsialistid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Librarian, level 7
Vene keeles	Библиотекарь
C.3 Lisad	
Lisa 1 Raamatukoguhoidja eetikakoodeks	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10669910/lisad/10669915/lisa-2-keelte-oskustasemete-kirjeldusedpdf)
Lisa 3 Digioskused	

KUTSESTANDARD
Raamatukoguhoidja, tase 8

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Seda kutsestandardit kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Raamatukoguhoidja, tase	**8**

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Raamatukoguhoidja töö on kujundada inimeste lugemisharjumusi, toetada elukestvat õpet ja tagada ligipääs informatsioonile, teadmistele ja kultuurile ning toetada teadus-, loome- ja arendustegevust. Raamatukoguhoidja töö peamine eesmärk on pakkuda kasutajakeskset raamatukogu- ja infoteenust, võimaldades juurdepääsu inforessurssidele. Raamatukoguhoidja osaleb infopädevuste arendamisel. Tulemuslik töö eeldab pidevat enesetäiendamist. Raamatukoguhoidja, tase 8 on tippspetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades. Ta on organisatsiooni strateegiline juht, kes arendab teenuseid ja raamatukogunduse valdkonda laiemalt. Kutsealal on ka järgmised kutsed: raamatukoguhoidja, tase 6 - spetsialist raamatukogutöö põhivaldkondades - kogude kujundamises, töötlemises, säilitamises ja nende kättesaadavaks tegemises; raamatukoguhoidja, tase 7 - juhtivspetsialist, kes lisaks tööle raamatukogutöö põhivaldkondades juhib inimesi ja ressursse.
A.2 Tööosad
A.2.1 Kogude kujundamine 1. Infovajaduse väljaselgitamine ja kogutava info valimine. 2. Inforessurssidele juurdepääsu ja teavikute hankimine. 3. Kogude inventuuri läbiviimine, teavikute kustutamine. A.2.2 Kogude töötlemine ja säilitamine 1. Metaandmete loomine. 2. Inforessursside loomine. 3. Kogude korraldamine ja turvalisuse tagamine. A.2.3 Lugeja- ja infoteenindus 1. Teeninduskvaliteedi hindamine ja parendamine. 2. Raamatukogu- ja infoteenuste disain.

3. Kogude ja teenuste tutvustamine, kasutajakoolitus. A.2.4 Juhtimine ja arendustegevus 1. Koostöö ja võrgustikes osalemine. 2. Uurimine ja analüüsimine. 3. Raamatukogu poliitikate, strateegiate ning rakenduskavade koostamine ja elluviimine. 4. Suhtlemine avalikkusega. 5. Protsesside juhtimine. 6. Inimeste juhtimine ja eestvedamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Raamatukoguhoidjad töötavad üldjuhul siseruumides: lugemissaalides, hoidlates ja muudes raamatukogu ruumides. Töö toimub graafiku alusel, mis võib sisaldada töötamist puhkepäevadel. Võib esineda töötamist sundasendis ja kokkupuudet allergeenidega (tolm, trükivärv jne); töötamisel on koormus silmadele.
A.4 Töövahendid
Raamatukoguhoidja põhitöövahenditeks on kontoritarbed, IKT-vahendid ja spetsiaalne tarkvara.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Tööks on vajalikud analüüsi- ja üldistamisvõime, empaatiavõime, kohanemisvõime ja pingetaluvus, õpivalmidus, täpsus, kohuse- ja vastutustunne, koostöö- ja suhtlemisvalmidus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Raamatukoguhoidja, tase 8 on kõrgharidusega spetsialist, kes on arendanud oma kompetentse pikaajalise töö käigus.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Direktor/raamatukogu juhataja, tippspetsialisti ametinimetused vastavalt vastutusalale organisatsioonis.
A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Tööd raamatukoguhoidjana reguleerivad rahvaraamatukogu seadus ning põhikooli- ja gümnaasiumi-seadus.

B-osa

KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Kogude kujundamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. korraldab sihtrühmade infovajaduse väljaselgitamist; töötab välja kogude arendamise põhimõtted ja korraldab nende elluviimist; 2. korraldab inforessurssidele juurdepääsu ja teavikute hankimist; 3. planeerib ja korraldab inventuuride läbiviimist vastavalt kehtestatud korrale; korraldab teavikute nõuetekohast eemaldamist kogust.	
B.2.2 Kogude töötlemine ja säilitamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. analüüsib kasutatavat metaandmete loomise tehnoloogiat ja algatab vastavaid arendustegevusi; 2. kavandab andmekogude loomist ja arendamist tulenevalt raamatukogu tegevuse eesmärkidest ja ülesannetest; 3. hoiab end kursis kaasaegsete suundadega kogude korraldamisel ja turvalisuse tagamisel; töötab välja teavikute pikaajalise säilitamise strateegiaid.	
B.2.3 Lugeja- ja infoteenindus	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. töötab välja teeninduskvaliteedi kriteeriumid; analüüsib ja hindab teeninduskvaliteeti, arvestades tagasisidet; 2. loob uusi teenuseid ja arendab olemasolevaid, lähtudes sihtrühmade ja organisatsiooni vajadustest; 3. hindab sihtrühma koolitusvajadust, töötab välja kogude ja teenuste tutvustamise strateegia.	
B.2.4 Juhtimine ja arendustegevus	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. algatab ja korraldab koostööd ning võrgustikes osalemist, juhindudes raamatukogu ülesannetest, koostöölepingutest ja projektide ülesandepüstitustest; hoiab ja arendab suhteid strateegiliste partneritega, arvestades Eesti ja Euroopa raamatukogude ning teiste mäluasutuste koostöövorme ja nende toimimismehhanisme; 2. algatab ja koordineerib rakendus-ja teadusuuringuid vastavalt raamatukogu arengustrateegiale; analüüsib kogutud andmeid, kasutades erinevaid andmekogumis- ja analüüsimeetodeid; tulemuste alusel korraldab edasised tegevused; 3. algatab raamatukogu poliitikate, strateegiate ja rakenduskavade koostamise, osaleb nende väljatöötamisel; korraldab nende elluviimise oma vastutusala piires; 4. tutvustab raamatukogu tegevust, kasutades erinevaid võimalusi ja vahendeid, arvestades suhtekorralduse põhimõtteid; 5. kavandab tegevused, koostab eelarve ja jälgib selle täitmist; kontrollib protsesside toimimist ja hindab nende tõhusust, viib ellu vajalikud muudatused; 6. moodustab meeskonna, lähtudes vajadustest ja raamatukogu eesmärkidest; hindab personali töösooritust, juhendab ja motiveerib töötajaid; määratleb töötajate arenguvajaduse, loob arenguvõimalused.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.5 Raamatukoguhoidja, tase 8 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. järgib oma töös raamatukogunduse ja sellega seotud valdkondade õigusakte ja organisatsioonis kehtestatud kordasid; 2. järgib oma töös raamatukoguhoidja eetikakoodeksit (vt lisa 1 Raamatukoguhoidja eetikakoodeks); 3. väljendab ennast selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt; 4. kasutab oma töös korrektset ja kaasaegset info- ja raamatukogutöö terminoloogiat; 5. kasutab oma töös eesti keelt vastavalt keeleseaduses toodud nõuetele; kasutab vähemalt ühte võõrkeelt, mis toetab enesearengut ning suhtleb selles keeles; 6. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 2 Digioskused).	
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatoril	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-22112017-1.5/6k
2. Kutsestandardi koostaja	Janne Andresoo, Eesti Rahvusraamatukogu Kaie Holm, Tallinna Keskraamatukogu Jüri Järs, Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu Aira Lepik, Tallinna Ülikooli digitehnoloogiate instituut Katre Riisalu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing Ülle Siska, Jüri raamatukogu Ilmar Vaaro, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	9
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	22.11.2017
6. Kutsestandard kehtib kuni	21.11.2022
7. Kutsestandardi versiooni number	6
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2 Tippspetsialistid 26 Õigus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonna tippspetsialistid
9. Viide Euroopa	8

kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Librarian, level 8
Vene keeles	Библиотекарь
C.3 Lisad	
Lisa 1 Raamatukoguhoidja eetikakoodeks	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10669910/lisad/10669915/lisa-2-keelte-oskustasemete-kirjeldusedpdf)
Lisa 3 Digioskused	

Lisa 1

Raamatukoguhoidja eetikakoodeks

Raamatukoguhoidja peamine ülesanne on tagada inimeste vaba juurdepääs informatsioonile, luues kõigile võrdsed võimalused enese arendamiseks ja harimiseks, teadusloomeks, kunsti, kultuuri ja muude harrastustega tegelemiseks ning aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus.

Raamatukoguhoidja on partneriks autoritele, kirjastajatele jt autoriõigusega kaitstud teoste loojatele, tagades nii kasutajate kui ka teoste loojate õiguste tunnustamise.

Raamatukoguhoidja austab eraelu puutumatust ning tagab isikuandmete kaitse.

Raamatukoguhoidja hea maine põhineb eetilisel käitumisel, professionaalsusel ja eesmärgistatud tegevusel saavutada kõrgeimat erialast taset. Raamatukoguhoidja suhtub kolleegidesse ja lugejatesse austuse ja usaldusega.

Raamatukoguhoidja ja ühiskond

Raamatukoguhoidja kujundab teadlikult raamatukogude positiivset kuvandit ja oma kutseala mainet ühiskonnas.

Raamatukoguhoidja on kogusid ja informatsiooni puudutavais küsimustes erapooletu, komplekteerides kogusid tasakaalustatult.

Raamatukoguhoidja tutvustab kogusid ja teenuseid, kasutades tõhusalt ja innovaatiliselt erinevaid meediume (meedia, sotsiaalmeedia, veebileht jne).

Raamatukoguhoidja propageerib informatsiooni eetilist kasutamist, sealhulgas interneti kasutamise head tava, pöörates erilist tähelepanu noortele.

Raamatukoguhoidja toetab sellist autoriõiguste regulatsiooni, mis soodustab informatsiooni kättesaadavust ja vaba kasutamist raamatukogude vahendusel.

Raamatukoguhoidja tutvustab avatud juurdepääsu ja vabavara litsentside põhimõtteid ning taotleb raamatukogudele vajalikke erandeid.

Raamatukoguhoidja toetab kultuurilist mitmekesisust ning ühiskonna sidusust.

Raamatukoguhoidja toetab kodanikuaktiivsust ja aitab kaasa kodanikuküpsuse arendamisele.

Raamatukoguhoidja arendab koostöösuhteid riigi- ja omavalitsus- ning mäluasutustega, nende suhted põhinevad vastastikusel lugupidamisel ning koostöövalmidusel.

Raamatukoguhoidja tagab talle usaldatud kultuuripärandi säilimise ning aitab kaasa kodukandi kultuurimälu edasikandmisel.

Raamatukoguhoidja ja lugeja

Raamatukoguhoidja peab silmas klienditeeninduse head tava, olles teenindusvalmis, sõbralik ja kõrge teeninduskultuuriga ning osutades lugejale parimat võimalikku teenust.

Raamatukoguhoidja aitab ning toetab lugejaid info otsimisel ja raamatukogu teenuste kasutamisel.

Raamatukoguhoidja on usaldusväärne, peab kinni nii kirjalikest kui suulistest kokkulepetest ja lubadustest.

Raamatukoguhoidja on lugemis- ja infotarbimisoskuste kujundaja ja toetaja.

Raamatukoguhoidja seisab informatsiooni kättesaadavuse eest, lähtudes oma töös avaliku teabe seadusest.

Raamatukoguhoidja tagab andmete privaatsuse, juhindudes oma tegevuses isikuandmete kaitse seadusest ning vastutab selle eest, et isikuandmed, mida raamatukogu töötleb, oleksid kaitstud.

Raamatukoguhoidja taunib diskrimineerimist vanuse, rahvuse, poliitiliste vaadete, füüsiliste või vaimsete võimete, soo, perekonnaseisu, päritolu, rassi, religiooni või seksuaalse orientatsiooni alusel.

Raamatukoguhoidja elukutse

Raamatukoguhoidja väärtustab oma eriala ning arendab oma kutseoskusi pidevalt ennast koolitades ja oma teadmisi täiendades.

Raamatukoguhoidja käitub kutseala maine ja staatuse nimel professionaalselt ja eetiliselt.

Raamatukoguhoidja on organisatsioonile lojaalne ning lähtub tööl ja väljaspool tööaega hea käitumise tavadest ning jälgib, et ta oma käitumisega ei kahjustaks ametiväärikust, kolleegi või oma organisatsiooni mainet (sh sotsiaalmeedias).

Raamatukoguhoidja on kolleegide suhtes avatud, lugupidav, toetav, koostöövalmis ja eelarvamusteta, toetab oma kaastöötajaid ning abistab uusi kolleege ametialaste oskuste arendamisel.

Raamatukoguhoidja panustab oma asutuse heasse käekäiku ning organisatsioonikultuuri arendamisse.

Raamatukoguhoidja osaleb aktiivselt eriala arendamises ja panustab oma kutseühingu arengusse.

Eesti raamatukoguhoidjad lähtuvad oma professionaalses tegevuses Raamatukoguhoidja eetikakoodeksist, mis on kinnitatud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu üldkoosolekul 28.02.2014

Lisa 3

Digioskused

Mudelis on kirjeldatud rahvusvahelises DIGCOMP-1 raamistikus esitatud viis osaoskust täpsustatud aspektidest.

1.Info haldamine – digitaalse info eesmärgipärane otsimine, sirvimine, hindamine, salvestamine ja taasesitamine.

2. Suhtlemine digikeskkondades – teadlik suhtlemine veebipõhistes keskkondades, info ja sisu jagamine, osalemine ühiskonnaelus ning koostöö digivahendite toel.

3. Sisuloome – digitaalse sisu loomine, olemasoleva digitaalse materjali muutmine ja lõimimine, loominguline eneseväljendus ja programmeerimine ning intellektuaalse omandi õiguste ja litsentside järgimine.

4. Turvalisus – identiteedi, tervise ning keskkonna kaitsmine; info- ja kommunikatsioonitehnoloogia turvaline ning kestlik kasutamine.

5. Probleemilahendus – vajaduste väljaselgitamine ja lahenduste leidmine sobivate digivahenditega, tehnoloogia loov kasutamine ning digipädevuse arendamine.

Osaoskused	Osaoskuste kirjeldus
1. Info haldamine	**1.1. Info otsimine ja** sirvimine – määrab eesmärgi põhjal oma infovajaduse ning valib eesmärgiga sobivad meetodid digitaalse info otsimiseks ja sirvimiseks. **1.2. Info hindamine** – kogub ja töötleb digitaalset infot, eristab olulist infot ning analüüsib ja hindab seda kriitiliselt. **1.3. Info salvestamine ja taasesitamine** – salvestab digitaalset infot oma eesmärkidest lähtuvalt ning korrastab ja töötleb kogutud infot, et seda taasesitada.
2. Suhtlemine digikeskkondades	**2.1. Suhtlemine digivahenditega** **2.2. Info ja sisu jagamine** – jagab leitud info asukohta ja sisu teistega

	ning järgib intellektuaalse omandi kaitse häid tavasid. **2.3. Kodanikuaktiivsus veebis** – on kaasatud ning kaasab teisi ühiskonnaelu tegevustesse, kasutades IKT vahendeid ja võimalusi. **2.4. Koostöö digitehnoloogia toel** – kasutab digivahendeid meeskonnatööks ning ressursside, digitaalsete materjalide ja teadmiste koosloomeks. **2.5. Netikett** – praktiseerib digisuhtluses käitumisnorme ja häid tavasid ning arvestab suheldes kultuurilise eripära ja mitmekesisuse ilminguid. **2.6. Digitaalse identiteedi haldamine** – kujundab ja haldab oma digitaalset identiteeti ning jälgib oma digitaalset jalajälge.
3. Sisuloome	**3.1. Digitaalne sisuloome** – loob ise, muudab ja arendab eri formaatides enda ning teiste loodud digitaalset sisu. **3.2. Uue teadmise loomine** – muudab ja lõimib olemasolevat digitaalset materjali, et luua uut teadmist. **3.3. Autoriõigus ja litsentsid** – järgib digitaalses sisuloomes ning teiste loodud sisu kasutades intellektuaalomandi põhimõtteid.
4. Turvalisus	**4.1. Seadmete kaitsmine** – rakendab ohutus- ja turvameetmeid, et vältida füüsilisi ning virtuaalseid riske. **4.2. Isikuandmete kaitsmine** – arvestab digitegevustes teiste inimeste privaatsust ja ühiseid kasutustingimusi ning kaitseb oma isikuandmeid ja ennast veebipettuste, ohtude ning küberkiusamise eest. **4.3. Tervise kaitsmine** – väldib digitehnoloogia ja digitaalse info kasutamisest tulenevaid terviseriske. **4.4. Keskkonna kaitsmine** – teadvustab digitehnoloogia mõju keskkonnale.
5. Probleemilahendus	**5.1. Tehniliste probleemide lahendamine** – teeb veaotsinguga kindlaks tehnilised probleemid ning leiab võimalikud lahendused (veaotsingust kuni komplekssemate probleemideni). **5.2. Vajaduste väljaselgitamine ja neile tehnoloogiliste lahenduste leidmine** – valib ning hindab kriitiliselt enda vajaduste järgi sobivaid tehnoloogilisi võimalusi ja digilahendusi. **5.3. Innovatsioon ja tehnoloogia loov kasutamine** – rakendab tehnoloogiat loovalt eneseväljendamiseks ja probleemidele uudsete lahenduste leidmiseks. **5.4. Digipädevuse lünkade väljaselgitamine** – hoiab end kursis uute arengusuundadega digitehnoloogias, selgitab järjepidevalt oma digipädevuse puudujääke, arendab ennast ning toetab teisi digipädevuse arendamises.

SUMMARIES

The Children's Republic

Triin Soone, Director of the Estonian Children's Literature Centre

2017 was the Year of Children's and Youth Culture of Estonia that focused on the cultural life of children and youngsters encouraging the younger generation to participate in the event both as creators and an audience. The activities of the Year of Children's and Youth Culture were coordinated by the Estonian Children's Literature Centre.

The main event of the theme year, the experience tour *Laste Vabariik* (Children's Republic), was brought to life in cooperation with the Estonian Children's Literature Centre and the Organising Committee of Estonia 100 at the Government Office to celebrate the centenary of the Republic of Estonia with many children all over Estonia. The idea of the Children's Republic, which was touring around Estonia from May to September 2017, was to bring a little bit of Estonian children's culture into every county of Estonia in a way that would address and call to act both children and grown-ups.

Taking into account children's special interests and skills, in cooperation with good partners a comprehensive and diverse programme and play area were prepared that toured around Estonia in a special custom-made trailer stage. Performances, playgrounds, thematic area, workshops and plenty of other exciting undertakings for children were unfolded in 58 different places of Estonia. The whole families were invited to visit the Children's Republic. During sixty one days of the tour 1980 children and youngsters performed on the trailer stage. More than 400 young people from local communities contributed over 2000 work hours to the success of the tour. In the programme of the Children's Republic were also engaged twenty eight public libraries.

Activities of the Children's Services Committee

Rita Raudsepp, Senior Librarian of the Sindi Town Library, Head of the ELA Children's Services Committee
Anneli Kengsepp, Development Manager of the Estonian Children's Literature Centre

At the beginning of the new millennium there was a situation in Estonia where librarians providing services to children were acting in isolation in their libraries and there were very few common points of contact. The cooperation between our kindergartens and schools was also weakened and practically we were lacking professional training for librarians working with children.

For the first time children's librarians convened nationwide in Põltsamaa on 29 October 2004. Already the following year the II National Children's Librarians Day held in Viljandi on 21

September 2005 initiated the establishment of the Children's Services Committee at the Librarians Association. The Committee has been successfully operating until the present day, uniting eighteen libraries from all over Estonia. In the course of the years many new activities have been launched which by now have become traditions of the Children's Services Committee. The article provides an overview of the performance of the Children's Services Committee until the present day.

Methodical work of libraries: the years and the people

Krista Talvi, long-standing librarian, member of ELA

Tiiu Valm, Director of the Viimsi Library

The concept „methodical quidance" does not probably say anything to the majority of contemporary librarians except that it is a remnant of the Soviet time activities. However, it must be noted that methodical supervisors were primarily engaged in the work organisation problems of the library, in collecting library statistics, drawing up operational analyses, organising professional development activitieses for librarians, giving advice on various library-related issues, etc.

On 2 February 1945, the new statute of the State Library of the Estonian SSR (now National Library of Estonia) defined the tasks of the library as follows: the development and consolidation of librarianship, providing advice on methodical and bibliographic work of libraries and popularising their work experience. Thus the Library Structure Methodical Office (Cabinet) was established.

In 1963, the Methodical Cabinet was renamed Methodical Department. The employees of the Methodical Department of the State Library of the Estonian SSR and the State Inspectorate of Libraries worked in a close cooperation. The organision of methodical work was much facilitated when in spring 1968 the posts of methodical supervisors were created and included in the region public and region children's libraries. The training of methodical supervisors was provided by the Methodical Department of the State Library. The important aspects of methodical work were library performance analyses, sociological surveys of public library readers, issuing methodological publications, such as *Raamatukoguhoidja käsiraamat* (Librarian's Manual), *Raamatukogude sõnastik* (Library Glossary), *Eesti NSV raamatukogud. Teadmik* (The Libraries of the Estonian SSR. Directory), a bulletin *Huvitavat raamatukogude töös* (Interesting Facts in Library Work) that from 1990 bears the name of the journal *Raamatukogu* (The Library). Also, important methodological-bibliographic publications on Estonian literature classics were issued.

The libraries were regularly inspected and guided on the spot. The analyses of public library reports began in the 1960s, the publishing of reports in 1967.

To improve continuous professional development of librarians, in-service training and intership in Estonian libraries as well as abroad began. Meetings for the heads of acquision

departments, senior methodologists of central libraries and other library employees were held.

In 1987, came up an issue *Qua vadis*, methodical work?

Many stressful meetings were held. The time of rearrangements had begun. In 1991, instead of the Methodical and Research Department the Librarianship Department was formed.

Despite the reorganisations and the change of names that took place over the years, in addition to several important duties, from 1980 the Department on a regular basis arranged in-service training for librarians. From 1990s, the training was systematically carried out within the professional system of the Republic of Estonia. Until October 2017, the Training Centre of the National Library performed professional education of librarians in close cooperation with colleges, associations for the education of adults, the Ministry of Culture, training companies, other libraries, etc.

On 1 October 2017, the Training Centre was liquidated and training activities were delegated to the Development Centre of the Library Service of the National Library.

Activities of the Estonian Librarians Association in 2017

As of 31 December 2017, the Estonian Librarians Association (ELA) united 760 active members, including six honorary members. The activities of the ELA are continually supported by the Harju County Library, Lääne County Central Library, Pärnu Central Library, Valga Central Library, and Viljandi City Library.

In 2017, the membership was decreased by fifteen members: 31 new members joined the Association and 46 members left due to various reasons. The campaign *Join the ELA* held during the annual meeting and the Library Days brought 23 new members to the Association.

The ELA Board had nine members. They held five meetings; the issues requiring a rapid decision were decided by written voting. The Office of ELA had one employee.

The year 2017 was a busy one; the activities that had already become a tradition were continued.

In 2017, actively performed their duties the following ELA structural units: the sections of Special Libraries, School Libraries and Rural Libraries; the committees of Libraries, Education, Children's Service, Terminology and Antiquarian Book; the working groups of New Approach and Acquision of Public Libraries; the Retired Librarians Club, the Young Professionals Club, and the Professional Qualification Committee. *Tartumaa Kogu* (Tartu County Corporation), *Võrumaa Ühendus* (Võru County Association), and *Pärnumaa Ühendus* (Pärnu County Association) organised jointed activities in their own regions.

At the general meeting held on 28 February participated 202 ELA members; the quorum together with mandates was 462. Two presentations were delivered at the public meeting *Milline on hea raamatukogu?* (What is a good library?), which were held on the same day. Leena Aaltonen, Counsellor for Cultural Affairs at the Ministry of Education and Culture,

Finland, introduced the new Public Library Act that had recently come into force in Finland. Asko Tamme, Vice-President of the ELA, talked about how to evaluate libraries in the Estonian context. To say thank you, at the public meeting the best librarians were granted recognition for their work.

The ELA is a provider of librarian professions. In 2017, the profession was granted to fifteen applicants. Resulting from the expiry of occupational standards, in collaboration with *Kutsekoda* (The Estonian Qualifications Authority) competence requirements for librarians were analysed; and necessary amendments were made to the earlier approved occupational standards. The working group formed at the *Kutsekoda* completed the renewed occupational standards for Librarian, level 6, Librarian, level 7, and Librarian level 8 certificates which were approved at *Kultuuri Kutsenõukogu* (the Professional Council of Culture) on 22 November 2017.

In 2016-2017, the activities of ELA were focused on the quality of public library services. The quality criteria for public libraries were mapped and the tasks of public libraries at different levels described, on the basis of which the working group created a working draft of the model for quality assessment of public library services. In March-April 2017, a pilot project was launched, where nine libraries tested the model and carried out self-assessment. The work was continued in 2018.

In order to stimulate cooperation between libraries, museums, youth institutions and organisations and facilitate the Year of Children's and Youth Culture, the ELA applied for assistance from the Ministry of Culture and in March 2017 announced a competition of cooperation projects. The aim of the competition was to encourage collaboration of cultural and memory institutions with youth organisations, and involve young people in cultural activities and cultural creativity. In the framework of the competition twelve cooperation projects across Estonia were financed, giving the youth an opportunity to create culture themselves and see the libraries from a different prospective. Altogether, twelve libraries, six museums and seventeen youth centres participated, involving 340 young people. The projects were summarised at a concluding seminar on 6 December.

On the occasion of the 100th anniversary of the Republic of Estonia a project *Sajandi sada raamatukoguhoidjat* (Hundred Librarians of the Century) was launched to select the most outstanding Estonian librarians, to raise awareness of and evaluate the profession of librarians in a broader context.

The nationwide Library Days *Kohtume raamatukogus* (Let's Meet in the Library) were held 20 - 30 October. In cooperation with the Pärnu Central Library the ELA organised the opening of the Library Days at the Pärnumaa Vocational Education Centre, bringing together 150 librarians from all over Estonia.

In cooperation with the National Library of Estonia the professional journal *Raamatukogu* (The Library) was being issued. Also, the Yearbook of the Estonian Librarians Association was published.

Activities of the Consortium of Estonian Libraries Network in 2017

Kristina Pai, Executive Director of the Consortium

The Consortium of Estonian Libraries Network (ELNET) was established in 1996 for the execution of common public interests of libraries. The task of the ELNET Consortium is to manage and develop the *E-varamu* (E-Repository) portal, integrating nationally important databases: the on-line catalogue ESTER, database of articles ISE, the Estonian Subject Thesaurus, and Estonian research and cultural digital collections. In order to procure essential foreign research databases for Estonian scientists, the ELNETConsortium cooperates with the Estonian Ministry of Education and Research,

The ELNET Consortium unites the major Estonian libraries, has nine members and nine partners – altogether 18 libraries and accordingly also many branch and special libraries. All Estonian research libraries are involved (the libraries of the Estonian Academy of Arts, Estonian University of Life Sciences, Estonian Academy of Music and Theatre, Tallinn University of Technology, and the University of Tartu), also the National Library of Estonia, Repository Library of Estonia, and the libraries of Estonian Literary Museum, Art Museum of Estonia, Estonian National Museum, National Archives of Estonia, *Eesti Pank* (the Bank of Estonia), Estonian Defence Forces, Estonian Academy of Security Forces, and Tallinn University of Applied Sciences. Among the members are also two major public libraries: the Tallinn Central Library and Tartu City Library. Via the online catalogue ESTER the collections of some smaller libraries are also included.

The ELNET has eight working groups (Managers' Board, working groups on cataloguing and name authority, classification and indexing, database of Estonian articles ISE, joint procurement, digitising activities, E-repository, and statistics (established in 2017), engaging in its activities librarians from many libraries.

The article summarises the activities of the ELNET Consortium in 2017.

Activities of the Estonian Music Library Association in 2017

Kaie Viigipuu-Kreintaal, President of the Estonian Music Library Association

The Estonian Music Library Association (EMLA) is an organisation which promotes cooperation between music libraries and represents professional interests of librarians. The EMLA is the Estonian national section of IAML (*International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres*) and a member of the Estonian Music Council and the Estonian Music Information Centre. In 2017, the EMLA had 114 members, eleven institutions and three individual members.

During the year the Music Library Association had two larger meetings, both of which turned out to be spirited and inspiring. The annual meeting of the General Assembly took place in the National Library of Estonia on 12 May. The autumn seminar-camp was held at the Mooste

manor in Põlva County on 22-23 September, where during two days informative, and at the same time, emotional meetings with some special people took place.

The delegation of EMLA participated in the 66th annual congress of IAML in Riga on 18-22 June.

The articles gives an overview of the activities of the Estonian Music Library Association in 2017.

A weighty argument in the native language information education

Krista Lepik, Lecturer of Information Science, Programme Director of Library and Information Environments, and Curriculum Programme Director of Information and Documentation Management at the University of Tartu

Infoteadused teoorias ja praktikas / S. Virkus, A. Lepik, E. Uverskaja, T. Reimo, S. Metsar, R. Ruusalepp, A. Möldre, M. Laurits. – Tallinn : Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2017. – 726 lk. : ill.

It is not often that a comprehensive textbook comes out in the native language of a small nation, which by the scope of its approach covers almost the entire speciality. *Infoteadused teoorias ja praktikas* (Information Sciences in Theory and Practice) is no doubt a monumental work, putting together on its 726 pages the most important aspects of information sciences relating to terminology, theories, and the scope of application. The structure of the textbook is logical, directing the reader gradually from the fundamentals of information science (terminology, the history of development and underlying problems) to practical issues.

The textbook is a useful instrument for students getting aquanted with the speciality or for anyone who can individually take a look at the key texts of the subject field of interest. It is a useful base material for studies to familiarise them with important terminology and approaches. The textbook can be browsed through by those interested in self-development or just by curious practitioners. The book can also be a good aid to professional lecturers: providing them with the fundamentals, it nevertheless gives the user a creative freedom to approach the topics treated in the textbook according to the regular training basics.

The textbook *Infoteadused teoorias ja praktikas* has filled an essential gap in the professional Estonian language literature.